

MAGAZIN SAVEZA BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ / MAGASIN UTGIVEN AV RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

ŠEHER BANJALUKA

ŠEHER BANJA LUKA - Broj 65 - JANUAR-FEBRUAR - 2020. - MOTALA - GODINA XI

Riječ urednika

Šeher Banje Luke uvijek će biti

Poštovani čitaoci, dragi prijatelji!

Iz svijeta, Evrope i naše domovine dolaze nam nimalo ohrabrujuće vijesti. Čak veoma zabrinjavajuće i sa nesagledivim posljedicama. Korona virus se zahuktao i odnosi nevine žrtve u mnogim zemaljama, a najviše u Kini, Iranu i Italiji. Zaraženo je više od 80 000 ljudi, a nekoliko hiljada je, nažalost, umrlo. Ovdje kod nas u Švedskoj je puno manje zaraženih i nadamo se iskreno da će tako i ostati. U BiH još nema virusa, ali je veoma blizu jer, po posljednjim podacima, u Hrvatskoj je zaraženo sedam osoba.

A iz lijepe Šeher Banjaluke dolaze nam, u najmanju ruku, ishitrene i zlobne izjave člana Predsjedništva naše države, Milorada Dodika. Naime, poručuje nam predsjednik da Banjaluka nikada nije bila Šeher niti će ikada biti. Iz mnoštva seceionističkih izjava u zadnje vrijeme, koje dolaze iz njegovih usta, počeo je i dijeliti gradove po odrednicama, muslimanski, srpski ili hrvatski. Banjaluka, kao i Sarajevo ili Mostar, nikad nisu bili muslimanski ili bošnjački gradovi, već multikulturalni i tako će i ostati, uprkos Dodikovim željama. Šeher (grad na turskom jeziku) on poistovjećuje sa muslimanstvom što je veliki apsurd, jer šeher je samo riječ, a turcizma najviše ima u Srbiji, jer tamo su se Turci, u svojim osvajanjima, najviše zadržali.

Ovakve izjave ipak zaboje, a mnogi političari u Banjaluci olako zaboravljaju da su brojni banjalučki prognanici diljem svijeta i dalje veliki ekonomski resurs u Banjaluci. Svojim ulaganjem, nekretninama i svakodnevnim trošenjem teško stečenog novca pomažu nesebično svom gradu. Šeher Banjaluka je stoljećima opjevana u narodnim pjesmama, a zar nije lijepo čuti pjevačku divu Amiru Medunjanin kada, na svjetskim pozornicama, otpjeva pokoju šeherku. Ili pročitati odgovor Dodiku, vrhunskog novinara Dragana Bursaća. Pa i ovaj naš skromni magazin je dobar odgovor našem predsjedniku. Kada sam prije jedanaest godina dao ime ovom našem projektu, kao da sam slutio kako će se on kad-tad negirati. Šeher Banjaluke će uvijek biti jer to ona zaslužuje.

A iz Sarajeva nam stiže tužna vijest. Napustio nas je, naš Banjalučanin, veliki bosanskohercegovački mislilac i patriota, Muhamed Filipović. O djelu i životu našeg Tunje, više u slijedećem broju Šeher Banjaluke. Ponovo ćemo se vraćati i njegovim sjećanjima vezanim za Banjaluku i njen duh, i bosanski, i evropski, i svjetski. Taj duh zrači i sa stranica mnogih knjiga banjalučkih autora koji će se novim izdanjima predstaviti i na aprilskom Sajmu knjiga u Sarajevu (od 15. do 20. aprila, u Skenderiji), čemu posvećujemo i više stranica ovog broja na pragu još jednog proljeća, i još jedne godine.

Koristim priliku, da u ime našeg, i vašeg, lista svima čestitam 1. mart, Dan nezavisnosti BiH, a našim damama 8. mart, Dan žena. Prigodnim buketom cvijeća i odabranim riječima prenesimo naše emocije i ljubav do srdaca naših majki, supruga, sestara i prijateljica, jer one to i više nego zaslužuju.

Na ovoj stranici možete čitati sve dosadašnje brojeve "Šeher Banje Luke".
<http://issuu.com/savezbl>

Na kraju da se vama, koji ste nam već poslali dobrovoljne priloge, u ime naše male redakcije i u svoje lično, iskreno zahvalim na pomoći i razumijevanju, i nadam se da će vam se pridružiti i mnogi drugi naši čitaoci.

Vaš urednik, Mirsad Filipović

OSNOVAN/GRUNDAT 2009.

Izdavač/Utgivare

SAVEZ BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ
RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

ISSN 2000-5180

**Glavni i odgovorni urednik/
Chefredaktör och ansvarig utgivare**

Mirsad Filipović

Urednik/Redaktor

Goran Mulahusić

Grafička obrada/Grafisk arbete

Gunić Zlatan, Art-studio EMMA

Lektor/Korrekturläsare

Ismet Bekrić

Blagajnik-Ekonom/Kassör-Ekonom

Zlatko Avdagić

Redakcija/Redaktion

Goran Mulahusić
Enisa Bajrić
Fatima Mahmutović
Ozren Tinjić
Nedžad Talović

Dopisnici/Korrespondenter

Ismet Bekrić (Slovenija)
Mišo Vidović (BiH)
Radmila Karlaš (BiH)
Mersad Rajić (Kanada)
Ljubica Perkman (Njemačka)
Reuf Jakupović (Švedska)
Dr Severin D. Rakić (Australija)
Dinko Osmančević (BiH)

Adresa redakcije/Redaktionens adress

Šeher Banjaluka,
Luxorgatan 12, 591 39 Motala
Telefon: +46(0) 739 872 284
Internet: www.blsavez.se
E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

List izlazi dvomjesečno

Godišnja pretplata:
6 brojeva 150 SEK plus poštarina

Pretplata i reklame

+46(0) 73 98 72 284
E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com
Rukopisi, crteži i fotografije se ne vraćaju

Štampa/Tryck

NIGD "DNN" Banja Luka

Naslovna strana

Senada Bratić; Katarina Kosača, posljedna bosanska kraljica

Seminar Saveza Banjalučana u Alvesti.....	4
Igre sa zastavom RS još uvijek traju.....	6
Mlade riječi.....	10
Kolumna: Iskra tete Senije.....	12
Putevi jezika i slobode.....	14
Sa zlom se ne pregovara.....	16
Poruka budućim generacijama.....	18
Čin i zločin.....	19
Sasvim drugačija priča.....	20
Poslije BREXITA.....	22
Sjećanje: Zdanja znanja.....	24
Bosanske piramide.....	26
Putujući Evropom: Istanbul.....	28
Kome se trebamo pravdati.....	35
Pjesnička Banjaluka.....	36
Most između literatura.....	37
Slavujeve rime.....	38
Zrnca sreće.....	39
Most duginih boja.....	40
Tamo sam sretna.....	41
Ruže u magli.....	42
Očima stoljeća.....	43
Vienna na istoku.....	44
Sjećanja:.....	46
Enisa: Bukovi i tihaci.....	48
Banjalučka kera.....	50
Ademova klupa sjećanja.....	52
Variola vera.....	54
Vicevi.....	56

str.22

Poslije BREXITA

str: 48
Bukovi
i tihaci

”BiH pripada onima koji pripadaju njoj”

Foto: Goran MULAHSIĆ

Napisao: Fikret TUFEK

Svečano i radno obilježen Dan državnosti BiH: nitko ne može pobiti činjenicu da je postojala, da postoji i da će postojati država Bosna i Hercegovina.

Jedini pravi put – europska integracija!

Savez Banjalučana u Švedskoj svake godine proslavlja 25. novembar, Dan državnosti Bosne i Hercegovine. I ovog Zavno-bihovskog novembra 50 Banjalučana iz 11 lokalnih udruženja u Švedskoj, u Alvesti ovaj veliki praznik su obilježili radno – seminarom i druženjem, koje je započelo čestitkom predsjednika Saveza Mirsada Filipovića, koji je naglasio da Savez Banjalučana čini sve da se njeguju i pamte zna-

čajni datumi u BiH. Oni su ujedno i lijep povod za stvaralačka druženja Banjalučana, kojih u Švedskoj ima oko 13.000, u ukupnom broju od oko 100.000 bh. izbjeglica, prispjelih u Švedsku nakon agresije na BiH od 1992. do 1995.

Filipović je kazao da je Savez Banjalučana i ove, 2019, ostvario značajne aktivnosti u svom radu, kako u Švedskoj tako i u Banjaluci, ali i kroz plodnu suradnju sa

švedskim institucijama i drugim organizacijama, te naglasio:

Dvodnevni seminar u Alvesti bio je tako prilika za razgovor o aktuelnim temama iz različitih oblasti, o kojima su, prije diskusija, govorili: dr. Izet Muratspahić, Branko Tomić, Zlatko Avdagić i Fikreta Tufeka, koji su predstavili različite oblasti.

*Zlatko Avdagić,
Savez banjalučana u Švedskoj:*

Dokumentacija Saveza i kriteriji za dobijanje državne pomoći MUCF-a

Za svaki savez, koji djeluje u Švedskoj, važno je da se pridržava pravila djelovanja, da ažurno vodi evidenciju članstva, te da podatke dostavlja na vrijeme radi dobijanja državne pomoći. O tim i drugim značajnim administrativnim pitanjima jezgrovito je na seminaru govorio blagajnik Saveza Banjalučana u Švedskoj, Zlatko Avdagić:

- U prvom dijelu obratit ćemo pažnju na važnosti uredne i ispravne dokumentacije Saveza kao i udruženja/sekcija, članica Saveza, kako za internu upotrebu, tako i prema drugim organizacijama, opštinama i državnim ustanovama sa kojima Savez surađuje ili ima odnose. Važan je obrazac/lična karta udruženja/sekcija Saveza, u koji se unose važeći podaci o udruženju, glavnom odboru, aktivnostima kao i članstvu za proteklu godinu, kao jednom od važnih dokumenata za rad Saveza.

Drugi dio predavanja odnosi se na informacije vezane za rad MUCF-a, državne ustanove koja raspoređuje državnu pomoć za etničke organizacije i kontroliše upotrebu. Važno je dobro poznavati šta radi MUCF, čime se bavi i na koji način donosi odluke o raspodjeli državne finansijske pomoći, koji su oblici podrške u radu raznih saveza i organizacija, kao i projekti. Moramo tačno sve o samom zahtjevu za pomoć, koji Savez svake godine predaje MUCF-u, između ostalih način kontrole i vremenski raspon od četiri godine, od godine koja je osnova za pomoć, do godine kada se vrši kontrola. Posebna pažnja pri podnošenju zahtjeva pridaje se demokratskoj strukturi podnosioca zahtjeva, okviru djelovanja i realiziranim aktivnostima u Švedskoj. U kontrolnom dijelu su pitanja o broju članova, broju udruženja, geografsku rasprostranjenost, utrošena sredstva i ulogu revizora.

Želim da vam ukažem i na uobičajene „greške“ prilikom podnošenja zahtjeva, koje su primjećene od MUCF-a: nekorisćenje propisanih obrazaca, nepotpuna dokumentacija, revizor bez ovlasti, itd.

Predavanje je završeno upoznavanjem članstva sa novim, kao i važećim pravilima i propisima za korištenje državne pomoći, gdje je koncentracija bila na ponavljanju važnosti demokratske strukture Saveza i jednim dijelom zabrana, kao: kupovini alkohola, korištenja državne pomoći van granica Švedske i korištenja pomoći za putovanja izvan Švedske bez dozvole MUCF-a.

Učesnici seminaru

Pedavači na seminaru: Branko Tomić i Zlatko Avdagić

Zlatko je predavao o uslovima za dobijanje ekonomske potpore

„IGRE“ SA ZASTAVOM REPUBLIKE SRPSKE JOŠ TRAJU

Dodikova apelacija o Zakonu o zastavi Bosne i Hercegovine
Centralna proslava Dana Republike Srpske u Banjoj Luci

Tekst i ilustracije:
REUF JAKUPOVIĆ
ecko@graposi.se

Dodik hoće da "upari" entitetsku zastavu s državnom

Najprije da se podsjetimo: u pobjedničkoj izbornoj noći početkom oktobra 2018. godine obeća Milorad Dodik, novoizabrani član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, da će u Predsjedništvu, "tamo gdje on bude sjedio, morati da bude i zastava Republike Srpske". I zaista, već krajem novembra iste godine, prilikom njegovog prvog državnčkog posla u najvišoj državnoj instituciji, uz državnu zastavu se, onako niotkud, pojavi (prokrijumčari) i entitetska. Izazva to burne reakcije, jer za Dodikov potez nije bilo uporišta u zakonskoj regulativi. A nakon toga, bi što bi: entitetska zastava je najprije uklonjena pa opet vraćena. Pa sve iznova nekoliko puta: unesi, iznesi. Na kraju, skrasi se zastava Republike Srpske tamo gdje joj je i mjesto, figurativno rečeno, u Banjoj Luci, ne u Sarajevu.

No, nije Dodik odustao od svoje nakane. U novembru prošle godine je Ustavnon sudu Bosne i Hercegovine podnio zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o zastavi Bosne i Hercegovine. Zapeo Dodik ko june: hoće zastavu Republike Srpske da "upari" sa zastavom Bosne i Hercegovine. Drugim riječima, da se entitetska zastava nađe u državnim institucijama "rame uz rame" s državnom. A kod njega, u njegovoj (skoro pa u bukvalnom smislu) Republici Srpskoj niti u jednoj entitetskoj instituciji nema državne zastave. A bilo bi sasvim logično da je ima u svakoj. Kao što se u svakoj instituciji Autonomne pokrajine Vojvodina, pored pokrajinske, obavezno nalazi i državna zastava Srbije. Naravno, u državnim institucijama u Srbiji nema pokrajinske zastave, nego samo državna. Potrebno je napomenuti da je, kada su zastave u pitanju, moguće - bez bojazni da će se pogriješiti - porediti odnos entiteta i države s odnosom autonomne pokrajine i države.

Za očekivati je da će odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Dodik ostati kratkih rukava odnosno da će na snazi ostati zakonska odredba, prema kojoj, kada se zvanično ističe državna zastava, druge zastave iz Bosne i Hercegovine se ne ističu uz državnu. Upravo ova odredba je, naime, Dodiku trn u oku. U protivnom, kada bi se zakonom omogućilo da se jedna pored druge mogu naći zastava Bosne i Hercegovine i zastava Republike Srpske, ostavilo bi to prostora i za svakojake "igre".

Kao prvo, zastava Republike Srpske je trobojka, ima tri polja. U tzv. osnovnom (horizontalnom) položaju, sprijeda gledano, gornje polje je crveno, srednje plavo, a donje bijelo. Ova zastava je potpuno identična jednoj od dvije zastave Srbije, onoj koja se zvanično naziva narodnom. Pored narodne, da podsjetimo, Srbija ima i državnu zastavu, koja se od narodne razlikuje samo po tome što je na njoj i državni grb. Narodna zastava se upotrebljava u mnogim raznim prilikama, kao zvanična zastava Srbije. Baš u tom grmu leži zec. Jer, ako bi se uz zastavu Bosne i Hercegovine našla crveno-plavo-bijela trobojka, ne bi se znalo čija je to zastava - Srbije ili Republike Srpske. A to nije zanemarljivo.

Kao drugo, i zastava bratske Rusije - kako za ovu zemlju od milja vole da kažu u Republici Srpskoj, a ništa manje i u Srbiji - je takođe trobojka, istih boja kao i zastava Republike Srpske, samo obrnutog rasporeda tih boja. Naime, polje koje je na zastavi Republike Srpske crveno, na zastavi Rusije je bijelo, a polje koje je na zastavi Republike Srpske bijelo, na zastavi Rusije je crveno (plavo polje je obje zastave u sredini). I u ovom grmu takođe leži zec. Naime, ako se zastava Republike Srpske, u bilo kojem položaju (u tzv. osnovnom ili pak u vertikalnom) postavi pogrešno, ona se "pretvara" u zastavu Rusije. A greške su, je li, uvijek moguće. Dakle, moglo bi se desiti da se uz zastavu Bosne i Hercegovine nađe i pogrešno postavljena zastava Republike Srpske, koja bi na taj način bila identična ruskoj zastavi. A i to nije zanemarljivo.

Dakle, i samo zbog ova dva navedena razloga neupitno je da zastavi Republike Srpske, ovakvoj kakva je, nije mjestu uz zastavu Bosne i Hercegovine.

Ruska zastava na čelu devetojanuarskog defilea

Upravo se 9. januara ove godine u Banjoj Luci, na svečanom defileu povodom centralne proslave neustavnog Dana Republike Srpske, dogodilo to da je na čelu defilea nošena velika zastava Republike Srpske, koja je bila pogrešno okrenuta i time bila "pretvorena" u rusku zastavu. Pozabavićemo se nešto detaljnije tim velikim propustom organizatora defilea.

Defileom su, skoro da bismo mogli reći, dominirale zastave Republike Srpske. Bilo ih je nebrojeno mnogo. Entitetska trobojka, najvažniji simbol Republike Srpske, bila je obješena na fasade okolnih zgrada, preko ulice... Bila je u rukama, reklo bi se, svakog učesnika defilea i svakog onog koji je došao da defile vidi uživo. Ipak, jedna zastava je zasjenila sve ostale. To je ona trobojka velikih dimenzija na čelu defilea, a koju su u horizontalnom položaju u rukama nosili banjolučki studenti. Mamila je aplauze. Ali, malo ko ili, ne daj Bože, niko nije primjetio da je na čelu defilea ne zastava Republike Srpske, nego zastava Rusije! Otkuda, pobogu, ova konstatacija? Iskreno se nadamo da će objašnjenje koje slijedi svakome biti razumljivo.

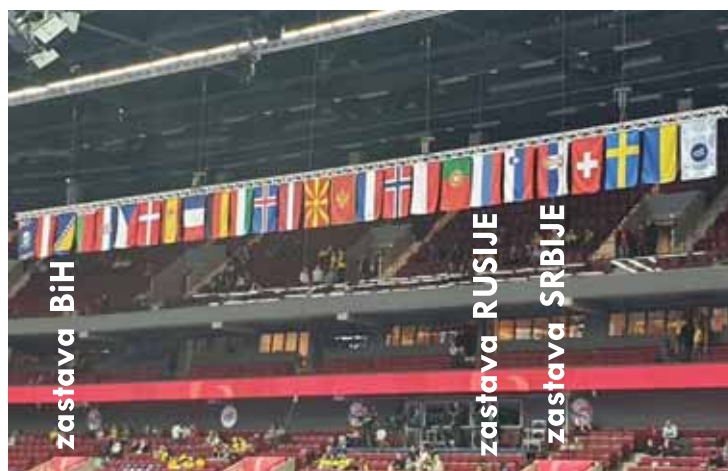
Naprijed smo već rekli kako izgleda zastava Republike Srpske u tzv. osnovnom položaju. Ako se ova zastava postavi u vertikalni položaj, onda se, takođe sprijeda gledano, gornje tj. crveno polje mora nalaziti na lijevoj strani. U slučaju da se zastava nosi u horizontalnom položaju, kao u pomenutom defileu, ona u taj položaj prelazi iz vertikalnog položaja, što znači da je, opet sprijeda gledano, crveno polje na lijevoj strani. Pitanja isticanja zastave kao državnog simbola po pravilu se reguliše zakonom. Mada Republika Srpska nije država (neki kažu da će biti, ali malo morgen) i zakonskim putem nije regulisala pitanje isticanja svoje entitetske zastave, sasvim je razumljivo da se ona, kada je ova zastava u pitanju, mogla a bogme i trebala ugledati na majčicu Srbiju, na koju se inače ugleda i kada treba i kada ne treba. Češće kada ne treba. A Srbija je isticanje svoje odnosno svojih zastava zakonskom regulativom riješila baš ovako kako je naprijed rečeno. Nije zgoreg napomenuti da je ta zakonska regulativa u najvećoj mjeri preuzeta iz

odgovarajuće zakonske regulative iz Titove Jugoslavije. Tako je u jednom članu zakona u kojem se tretirala upotreba zastave Jugoslavije decidno stajalo: „ako se zastava nosi u horizontalnom položaju, plava boja nalazi se, po pravilu, s leve strane, spreda gledano“. A, kao što znamo, plavu boju imalo je gornje polje jugoslavenske trobojke.

A šta su vrli organizatori defilea uradili kada je ta velika zastava Republike Srpske u pitanju? Okrenuli su trobojku horizontalno za 180 stepeni i time je „pretvorili“ u rusku zastavu. I za rusku zastavu, naime, važi pravilo da iz tzv. osnovnog položaja prelazi u vertikalni tako što se, sprijeda gledano, gornje tj. bijelo polje mora nalaziti na lijevoj strani. Ako se ova zastava nosi u horizontalnom položaju, i ona u taj položaj prelazi iz vertikalnog položaja, što znači da je, opet sprijeda gledano, bijelo polje na lijevoj strani. Jedna narodna mudrost kaže da „ako laže koza, ne laže rog“. Zato smo, da bi dokazali našu konstataciju da je na čelu defilea bila ruska zastava, s interneta „skinuli“ jednu fotografiju (od mnogih) koja zorno prikazuje kao se u Rusiji u horizontalnom položaju nosi njihova trobojka. Kao što vidimo, nosi se na isti način kako se nosila i trobojka na čelu defilea: bijelo polje je na lijevoj strani sprijeda gledano.

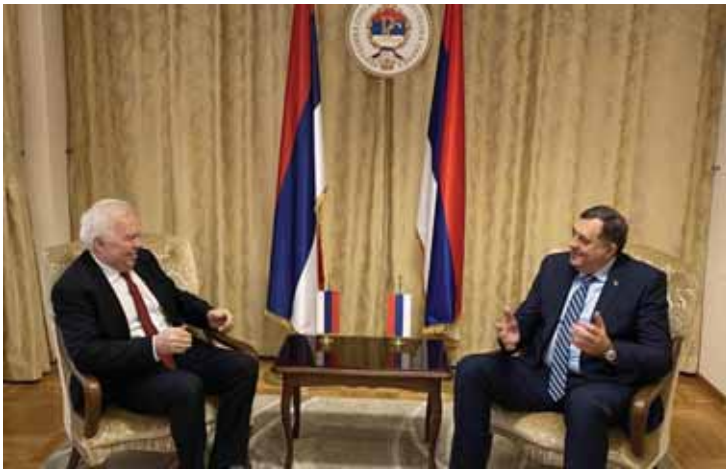

Da bismo odagnali svaku sumnju (mada će sumnjičavih uvijek biti) u to da je na čelu defilea bila ruska zastava, u Malmö Areni smo fotografisali obješene zastave zemalja učesnica nedavno završenog Evropskog prvenstva u rukometu. Na priloženoj fotografiji označili smo tri zastave: rusku, srbijansku i bosanskohercegovačku. Kao što vidimo, na lijevoj strani sprijeda gledano, ruska zastava ima bijelo, a srbijanska crveno polje. Dakle, ove dvije zastave bile su pravilno obješene. Nije li bar sada jasno o kakvom gafu je riječ kada je u pitanju zastava koja je nošena na čelu defilea u Banjoj Luci.

I druge zastave u Malmö Areni bile su takođe pravilno obješene izuzev jedne. A ta pogrešno obješena zastava bila je... naša, bosanskohercegovačka. Da, baš tako - naša zastava bila je obješena naopako, da ne kažemo naglavačke. No, ne treba se posebno čuditi ovom propustu koji je učinjen kod vješanja naše zastave: na mnogim mjestima u Bosni i Hercegovini pa čak i na zgradi Predsjedništva BiH u Sarajevu imamo naopako obješenu državnu zastavu. Pa nikom ništa.

Za one koji, i pored datog objašnjenja i priloženih fotografija, ne budu mogli (ili htjeli) prihvatiti činjenicu da je 9. januara ove godine Banjom Lukom „špartala“ ruska zastava, evo još jednog dokaza da je to zaista bilo tako. Naime, prilažemo jednu od mnogih fotografija sa jednog od čestih susreta Dodika i ruskog ambasadora u BiH Petra Ivancova. Usput: fotografija je sa njihovog susreta u Dodikovom kabinetu u Istočnom Sarajevu, gdje se redovno sastaju - umjesto u Dodikovom oficijelnom kabinetu u zgradi Predsjedništva Bosne i Hercegovine u Sarajevu. Obratite pažnju na dvije male vertikalno postavljene zastavice na stoliću ispred sagovornika, jednu rusku i jednu Republike Srpske. Ima li razlike među njima i je li sada jasno čija je zastava bila na čelu defilea u Banjoj Luci?

Djeluje skoro nestvarno da se organizatoru proslave Dana Republike Srpske potkrala tako velika greška - da se na čelu svečanog defilea nosi tuđa zastava (pa makar ona bila i ruska), a ne najvažniji entitetski simbol, zastava Republike Srpske. Kada ovo znamo, onda baš žalosno zvuče naslovi iz ne tako malog broja medija, koji su se prosto utrkiivali u tome da posebno naglase da su „banjolučki studenti s ponosom nosili zastavu Republike Srpske“.

Kažu da je u proslavu Dana Republike Srpske u Banjoj Luci „skrhano“ nekih pola miliona konvertibilnih maraka. Ne znamo koliko od tog novca (poreskih obveznika, naravno) otpada na svečani defile, a koliko na sam scenarij tog defilea. Ne znamo ni da li je u scenariju pisalo na koji način se nosi velika entitetska zastava na čelu defilea. Vjerovatno da nije pa se, možda baš zbog toga, i desilo da se zastava nosila onako nasumce. A onako nasumce zastava se nosila i u defileu prethodnih godina. Ne vjerujete? Uvjerićemo vas s tri priložene fotografije. Prva je s prošlogodišnjeg defilea, druga s defilea 2018. godine i treća s onog prvog defilea, održanog 2017. godine. Naoko, sve isto je, ali ipak nije, kako to u svojoj pjesmi kaže Halid Bešlić. Kao što se može vidjeti, 2017. godine zastava je nošena pravilno, 2018. godine pogrešno (kao ruska), a prošle godine opet pravilno. Pažljivi čitalac će uočiti da se zastava nosila pravilno neparne godine, a pogrešno parne, što znači - ako se malo našalimo - da bi se iduće godine (neparna je) moglo očekivati da se zastava nosi pravilno. Vidjećemo. Po svemu sudeći, za organizatora proslave bitno da je zastava trobojka, a nositi se može „jal vako jal nako“. Diletantizam je to, najblaže što se može reći. I bruka.

Usput rečeno, nemaju samo Rusija i Srbija (u našem slučaju Republika Srpska) zastavu istih boja samo obrnutog rasporeda tih boja. Takav slučaj je, na primjer, i sa zastavom Irske i Obale Slonovače te Poljske i Monaka. Zato kod isticanja ovih zastava, da bi se izbjegla greška, uvijek treba imati na umu onu staru narodnu „tri puta mjeri, jednom reži“, što je organizator, kada je zastava na čelu defilea u pitanju, očito smetnuo s uma. Ipak, iskreno se nadamo da se ovo što se s velikom zastavom na čelu defilea desilo ove i prethodne godine više neće ponoviti.

Apsurd sa zastavom na čelu defilea nije bio jedini

Nije apsurd sa zastavom na defileu, inače upriličenom po četvrti puta zaredom, bio jedini koji smo mogli vidjeti tokom proslave. Bilo ih je još.

U odnosu na prošlu godinu, ovog puta Banjolučanima i gostima predstavilo se mnogo više učesnika defilea. Njih skoro 2.400 svrstalo se u ešalone MUP-a Republike Srpske i u civilne ešalone. Ako bi se nastavio ovakav trend porasta broja učesnika defilea, a uz danas svakodnevni odlazak banjolučke mladeži „trbuhom za kruhom“, mogla bi se za nekih desetak godina vascijela preostala mladež grada na Vrbasu naći u defileu. Ne dao Bog. A Banjolučana, okupljenih oko i na Trgu Krajine, gdje se defile i završavao, nije bilo baš mnogo. Zlobnici kažu da ih je bilo manje nego učesnika defilea. Da dođu u većem broju, nije ih mogao „namamiti“ ni apel koji je danima prije 9. januara provejavao u sredstvima informisanje. Nije pomogao ni sunčan i topao dan, neuobičajen za to doba godine.

Cijela svita srbijanskih visokodužnosnika na proslavi

Ako je nedostajalo Banjolučana, nije gostiju. Posebno onih iz Srbije, čiji se predsjednik pobrinuo da ih ima dovoljno. Vučić je, naime, u Banju Luku poslao respektabilnu delegaciju, koju je, kao i prošle godine, predvodila predsjednica Vlade Ana Brnabić, u Republici Srpskoj omiljena negatorka genocida u Srebrenici. Kao što se i očekivalo, bio je tu i ministar odbrane Aleksandar Vulin, zaljubljenik u lik i djelo predsjednika Srbije, a inače „pretplatnik“ na proslavu Dana Republike Srpske. Ni ove godine nije izostao Milan Mojsilović, načelnik Generalštaba. Ovoj dvojici „pridodani“ su ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović i Nikola Selaković, bivši ministar pravde, a sada Vučićev posilni, oficijelno generalni sekretar predsjednika Srbije. A bilo je i drugih uzvanika iz susjedne nam Srbije pa se činilo kao da je u pitanju ona narodna „hajde Alija, nek' je više vojske“. Utisak je kao da se „viškom“ visokodužnosnika iz Srbije htio nadoknaditi „manjak“ istih iz nekih drugih zemalja, recimo zemalja nastalih raspadom Jugoslavije. Ili je to bio pokušaj da se kvantitetom nadomjesti kvalitet. Visokodužnosnika iz drugih zemalja nije bilo. Nije bilo ni ambasadora akreditovanih u Bosni i Hercegovini. Niko razuman nije ih ni očekivao jer, pobogu, radi se o proslavi Dana Republike Srpske (dakle, entiteta), koji je Ustavni sud Bosne i Hercegovine (dakle, države) proglasio neustavnim. A na proslavu takvog dana se ne dolazi.

Kao da je pomenutom četvorkom visokodužnosnika Srbije, odnosno funkcijom svakog ponaosob, Vučić htio da podsjeti na nedavno usvojeni vojni dokument Strategija odbrane Srbije, u kojem se definiše i očuvanje Republike Srpske kao jedan od vanjskopolitičkih prioriteta. Ko veli on: i mi konja (pravo, policija i vojska) za trku (očuvanje Republike Srpske) imamo. Eh, da je Vučić, kao „predsjednik svih Srba“, kako ga je titulirao Aleksandar Vulin, mogao (ili htio) doći, bio bi to pun pogodak. Bio je Vučić prije na proslavi Dana Republike Srpske, nije da nije. Ali, odkako 2017. godine započe ovo devetojanuarsko paradiranje negdašnjom Titovom ulicom, njega nema pa nema. Što li ga nema?

Iz godine u godinu, ordenje u besćenje

Eh, da je samo zastava na čelu defilea bila tuđinska, ni po jada. U tuđinske ruke otišlo je i najprestižnije priznanje dodijeljeno povodom Dana Republike Srpske. Orden zastave Republike Srpske sa zlatnim vijencem dobio je, naime, Aleksandar Vulin. Nije u tome bilo ništa neuobičajeno. To je već postala praksa - da najviša entitetska priznanja mimoilaze žitelje entiteta. Kao da za Republiku Srpsku više čine stranci nego domaći. Prošle godine se Ordenom Republike Srpske na lenti zakitila Ana Brnabić, a godinu dana prije isto priznanje pripalo je bivšem predsjedniku Srbije Tomislavu Nikoliću i vicekancelaru Austrije Hans Kristijanu Štraheu. I 2017. godine, da ne idemo dalje, najviše priznanje dodijeljeno je takođe tuđinu - Grk Aleksandros Furlis dobio je Orden zastave Republike Srpske sa srebrnim vijencem. Ovako, bez najvećih priznanja u rukama žitelja Republike Srpske, skoro da se može reći: ode ordenje u besćenje.

Svojevrsan apsurd je da u obrazloženju odluke o dodjeli visokog priznanja Vulinu stoji da mu se ono dodjeljuje za, između ostalog, „rad i zasluge u međunarodnoj saradnji“. Čuj ovo, međunarodna saradnja. Ako se misli, a misli se, na saradnju Srbije i Republike Srpske (a na što bi drugo), onda to nije međunarodna saradnja nego, da upotrijebimo prigodan izraz, državno-entitetska saradnja. Dakle, nešto sasvim drugo.

Govornik na svečanoj akademiji opet iz Srbije

Kada je u pitanju relacija stranac-domaći ništa bolja situacija nije ni kada je u pitanju prigodna besjeda na svečanoj akademiji upriličenoj povodom Dana Republike Srpske. Ovog 9. januara priliku da govori dobio je mlađahni srbijanski glumac Miloš Biković, dok je prošle godine ta čast pripala književniku Draganu Staniću, predsjedniku Matice srpske iz Novog Sada. Godinu dana ranije, dakle 2018. godine opet jedan glumac i opet iz Srbije. Bio je to Lazar Ristovski, koji je govorio Banjolučanima (i gostima, naravno) u svečano ukrašenoj sportskoj dvorani Borik. I 2017. godine govorio je stranac. Bio je to filmski režiser (ponekad i glumac) Emir iliti Nemanja Kusturica, nekadašnji Sarajlija, a danas Beograđanin. Kao da u Banjoj Luci ili vascijelnoj Republici Srpskoj nema nekog ko umije da besjedi, kao da nema glumaca... Po svemu sudeći nema pa se mora posegnuti za uvozom iz inostranstva. A to, između ostalog, i košta. A zašto je besjednik, skoro po pravilu glumac, pitanje je za sebe.

Šta bi se moglo reći za kraj ovog kratkog osvrtu na proslavu Dana Republike Srpske u Banjoj Luci? Možda najbolje priliči: bilo ne ponovilo se. Mislimo pri tome na nošenje zastave na čelu defilea, na dodjeljivanje ordenja i na izbor besjednika na svečanoj akademiji - da bi proslava bila više domaća, a ne tuđa. Jer, ako bi se nastavila dosadašnja praksa, moglo bi se očekivati čak i to da se jednog dana centralna proslava Dana Republike Srpske organizuje tamo negdje u Srbiji, u nekoj srbijanskoj varoši. Gluho bilo.

**Prelomne godine:
Od „Orfeja“ i LOK-a do „Preloma“**

Mlade riječi

**Fotografije:
Slobodan RAŠIĆ-BOBARA**

Piše: M. VIDOVIĆ

Kafa, riječ po riječ i dogovor. „Ti napiši tekst o omladinskom novinarstvu u Banjaluci, bio si novinar i urednik Preloma, ja imam ilustracije i fotografije“, veli mi Slobodan Rašić-Bobara, banjalučki umjetnik fotografije i nekadašnji urednik u našem glasilu. I dodaje, da bi trebalo u ovom tekstu spomenuti i „LOK“, stavljajući na sto kopiju prvog broja ovog lista omladine Krajine.

Nema loma bez „Preloma“

U decembru ove godine navršice se trideset i dvije godine od kako je izašao prvi broj „Preloma“. Jedno vrijeme tragali smo za tačnim datum štampe i pojave prvog broja, a to smo otkrili na osnovu fotografije koju je u štampariji „Glasa“ napravio Bobara (na kojoj se nalazi moja malenkost i jedan od radnika iz štamparije) i na kojoj se vidi kalendar na zidu, mjesec decembar, zaokružen broj dvadeset.

A kako je sve izgledalo prije nego što će rotacija „Glasa“ izbaciti prvi broj, svjedoče i riječi glodura-glavnog i odgovorog urednika Amira Osmančevića, u prigodnom uvodniku:

“Uostalom, ovaj prvi broj "Preloma" koji držite pred sobom dokazuje da smo nešto radili

posljednjih mjeseci, da smo "iskopali" novac, obezbijedili dovoljno dobrih novinara koji će vas "zabavljati" iz broja u broj. Ponekad se čini da novinari i nisu drugo do zabavljači, da ne kažemo pajaci koji umjesto nakaradne odjeće i replika koje zabavljaju kralja, imaju svoje pero i mašinu ili mašinu... Ono što se dešavalo u redakciji "Preloma" posljednjih dana pomalo je ličilo na horor-film! Prije neki dan(noć) prelomali smo "Prelom" i izgarali u želji da što više stavimo na šesnaest stranica. Negdje oko ponoći Tabak je išao kupiti sirnicu za Arifa i Fiću, Ljuba nam je kuhala kafe i sve to u "službi" želje da što prije izađemo pred vas..." I tako, između ostalog "rješenjem Republičkog komiteta za nauku, kulturu i obrazovanje BiH broj 02-413-561 od 13. decembra 1988. godine, list Prelom je oslobođen poreza na promet".

Komadićak svog prostora na medijskom nebu

U vrijeme kada se pojavio „Prelom“, na medijskoj sceni djeluje veći broj omladinskih listova, a jedna od poruka koju je uputio glavni i odgovorni urednik Amir Osmančević, jeste da „nismo željeli napraviti "Prelom" koji bi se bavio "skidanjem" glava, željeli smo "Prelom" koji će se čitati ne samo jedan dan, nego sve do narednog broja..."

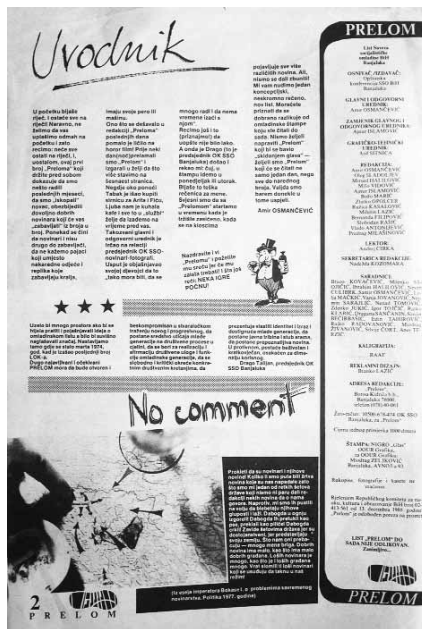
I krenulo je, iz redakcije "dva sa dva", u potkrovlju zgrade Opštinske konferencije Saveza socijalističke omladine, kod „Bašte sljezove boje“. **Nema loma bez Preloma**, biće naš slogan. Nakon prvog broja stizale su pohvale, bilo je i "dušebrižnika", koji su nas prozivali „šta se to oni igraju novina i novinarstva“, ali na ove

„opservacije“ nismo obraćali pažnju. Svakako, najdraža podrška bila nam je od kolega iz drugih omladinskih listova i redakcija.

“Imam poseban sentiment prema novopokrenutim omladinskim listovima. Sve mi nekako zavibrira i sjetim se onih patničkih momenata kada i na tako vruće YU "olovno" štivo slažeš svoje novo, nadobudno, grčevito u svojim namjerama da se izboriš za komadićak svoga prostora na tom sve prljavijem medijskom nebu“, javio nam se Zvonimir Krstulović, glavni i odgovorni urednik "Omladinske iskre" iz Splita, koja je u to vrijeme "drkala" u omladinskoj štampi, ostvarivala tiraž koji je bio nezamisliv i za "ozbiljnu" štampu. Podsjećanja radi, u "Omladinskoj iskri" radili su Predrag Lucić i Boris Dežulović, koji će kasnije, zajedno sa Viktorom Ivančićem, pokrenuti legendarni "Feral Tribune". Zvonimir Krstulović je još napisao: "Imam neki sentiment prema Banja Luci, prema svim sporohodnim ulicama i egzotičnim ćevapima, poradi vremena koje sam trošio u tom gradu, kojim šetaju ljudi sa toplim srcem, dok smo "Iskru" štampali u banjalučkom "Glasu". Imam neki osjećaj u sebi, a osjećaji me rijetko varaju, da će ovo što držim u rukama, a zove se „Prelom“, dobro lomiti ono što već drugi nije, ili je zaboravio, ili nije smio..."

A tiraž prvog broja rasprodan za dva-tri dana, pa je trebalo nastaviti i "progovoriti o svakoj temi slobodnije i otvorenije, jer nema pitanja ni područja u kome mladi ne čine većinu“, kako su nam poručile kolege iz tadašnjeg banjalučkog dopisništva novinske kuće "Vjesnik", Aco Ravlić i Slavko Podgorelec.

„Prelom“ je nastavio tamo gdje je stao „LOK“ (List omladine Krajine), što je potvrdio

Drago Talijan, predsjednik Opštinske konferencije Saveza socijalističke omladine Banja Luka, koji je bio izdavač, riječima da "nastavljam tamo gdje se stalo marta 1974. godine kada je izašao posljednji broj LOK-a i dugo očekivani Prelom mora da bude otvoren i beskompromisan u stvaralačkom traženju novog i progresivnog".

Tu gdje se kalilo buduće novinarstvo

Krajem 1972. godine na inicijativu Opštinske konferencije Saveza omladine Banja Luka počeo je da izlazi LOK - List omladine Krajine. Osjećala se potreba za „pokretanjem ovakvog glasila kako bi mladi što bolje i iscrpnije bili informisani o akcijama koje se preduzimaju“, navodi se u obraćanju redakcije čitaocima“. Prema onome što je navedeno u impresumu lista (vidi ilustraciju uz tekst-op.aut), glavni urednik bio je Ilija Durbić, dok je odgovorni urednik bio Mehmed Halimić. Redakciju su sačinjavali: Slavko Podgorelec, Vlado Slijepčević, Velimir

Bojko, Slobodan Pešević, Mirko Kisjan, Drago Šurlan, Nada Lolić. Urednik fotografije bio je Vojislav Garić, a lektor Irfan Horozović. Slobodno možemo reći, jedna uredničko-novinarska postava koja će u kasnijim godinama predstavljati značajna novinarska i književna imena. Slavko Podgorelec karijeru je nastavio na Radio-Banjaluci, nakon toga dugogodišnji novinar dopisnik „Večernjeg lista“ i brojnih drugih izdanja iz Banjaluke za novinsku kuću „Vjesnik“. Posebno se iskazao kao vrstan hroničar Banjaluke, objavio dvije knjige - „Istinite bajke“ i „Izlet u Banju Luku“, kao i monografiju o glumcu Ademu Čejvanu. Godinama je pripremao i uređivao dokumentarni radio-serijal „Medaljoni u vremenu“. Slobodan Pešević, dugogodišnji novinar dopisnik - reporter beogradskih „Večernjih novosti“, iz Banjaluke, saradivao i sa brojnim drugim medijima. Mirko Kisjan bio je novinar i urednik u banjalučkom „Glasu“, kao i Vlado Slijepčević, koji je ujedno saradivao i sa drugim medijima. Posao tehničkog urednika u „Glasu“ obavljao Drago Šurlan. Velimir Bojko, sineasta i dugogodišnji

novinar Radio-Banjaluke, Vojislav Garić bio vrhunski fotoreporter, radio u informativnom centru i dopisništvu sarajevskog „Oslobođenja“ u Banjaluci. Posao lektora u „LOK-u“ obavljao Irfan Horozović, čija su djela dio antologije bosanskohercegovačke književnosti i kulturne baštine.

Inače, autor ovog teksta prve pisane radove (poezija) objavio je u listu banjalučke Gimnazije „Orfej“, „časopisu za društvena i kulturna pitanja, glasilo zajednice učenika i Saveza omladine Gimnazije“. Prvi broj „Orfeja“ pojavio se 1965. godine - uglavnom se bavio školskim temama - objavljuvani su i spiskovi učenika po razredima koji su bili naredali pet i više kečeva), objavljuvani učenički radovi, razgovori sa najboljim đacima, profesorima, našlo se mjesta i za teme koje se nisu odnosile na učionice i zbornice, njegovao se humor i satira na učeničke teme i dileme, itd, itd.. Takođe, na kraju ovog svojevrsnog pregleda omladinske štampe u Banjaluci, da spomenom i list „KAB 65“, Kluba akademičara Banja Luka, kao i list „Naša riječ“, Tehničke škole...

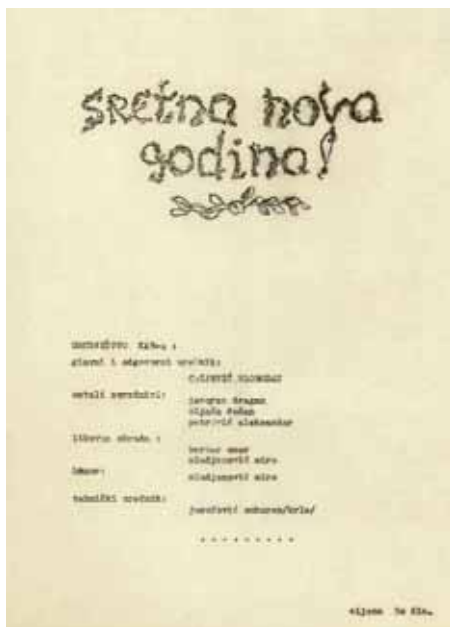

Foto: Mirsad Filipović

Iskra teta Senije

Piše: Radmila Karlaš

Senija Puškar (1939.-2020.)

Ja zaboravljam lica, imena. Neki ljudi mi kažu, to je zato što si u mislima negdje drugdje. U nekom drugom svijetu. Moguće je. Ali nikada ne zaboravljam utiske. Oni se u meni baškare, dozrijevaju i onda, u nekom momentu, samo se izliju. U riječi. Obično ne ostane samo na tome, onom ispisanom, utisci imaju svoju misiju, čine moj život svrsishodnijim, bogatijim i ljepšim. Gotovo sam

sigurna da ću jednom kada krenem Preko Modre Rijeke ponijeti samo to. Utiske.

I ponijeću u sebi, u onom dijelu gdje prebiva suština stvari, i nju, teta Seniju. Vidite, o njoj sam već pisala. Naime, u jedno predvečerje prije gotovo šest godina tetak me vozio prema Vrbanji, sa odrednicom; kuća teta Senije. Sjećam se da smo skrenuli u pogrešnu ulicu, strmu i na mahove nepristupačnu, dok na kraju nismo izbili opet nigdje. Izašla sam iz auta, okrećući se izgubljeno oko sebe i začula Popov glas. Je li moguće, pitala sam se, ali bilo je. Moj drugar Slobodan Popović, zvani Pop, baškario se na terasi jedne kafanice i vikao na sav glas; drugarice Radmila. Mi smo samoinicijativno odlučili da ostanemo drugovi i drugarice, izuzimajući se iz redova tobožnje gospode, prepuštajući tu gospodštinu poljima korova. E pa družu Pope, kad te već trefih, povikah i ja, znaš li gdje je ulica ta i ta. Posavjetova se Pop sa nekolicinom kafanskih drugara, pa povika. Drugarice Radmila, slušaj me dobro, aj tamo, pa lijevo, onda desno i nakon toga ne možeš mašiti. Slušam ga nestrpljivo, jer najveću nelagodu zapravo mi stvara pomisao da teta Senija stoji negdje na ulici i čeka me.

Mada sam joj preko telefona rekla da ne treba i da ću je pronaći, nije htjela ni čuti. Izaći će da me dočeka. Mahnem ja tako drugu Popu, zahvalim se na retoričkim putokazima, uletim u automobil i kažem tetku smjernice. I vidim je izdaleka, teta Seniju, stoji u džemperu na početku svoje ulice koju ja nikako da potrefim i čeka me. Izlazim iz auta i trčim koliko me noge nose, prohladna je noć, pa razmišljam da se vjerovatno smrzla tako bez jakne ili kaputa. Ne znam da li ste doživjeli da uletite u nečiji zagrljaj i tu bi i da ostanete. Jer, to se meni desilo. Zavoljela sam tu ženu naprečac, nije mi trebalo vrijeme da je upoznam, vidim je tad prvi put, ali to ništa ne znači. Osjećam je instinktivno i tu nema grješke, i sad se vraćamo na početak ove priče, utiske. Rastopila sam se u njenom zagrljaju, ljekovita je kao oblog i ja tek tad shvatam i osjećam koliko mi je bio neophodan ovakav predah i ovakve ruke. Poslije smo sjedili u njenoj kući ona, tetak i ja. Teta Senija je, uviđam odmah, dinamična i pametna žena. Priča razložno i nadahnuto. Sjećam se da sam prije nekoliko godina zapisala da joj u zao vakat niko nije mogao pera odbiti. Da tako stiješnjena na nacionalnu i omraženu manjinu, u stalnoj brizi za sina i muža, nije posustajala dok se obračunavala sa onima koji su rat koristili da zastrašuju, pljačkaju, ubijaju. Prava naša bosanska žena sa osjećajem za čast, pravednost, ognjište i svoje. Sjećam se i tulumbi koje je poslužila onom naročitom nadarenošću naših žena, kada ne prekidajući priču uspijevaju da urade sve. Prinesu kolače, kafu, mezu i sve to tako olako, podrazumijevajuće...

Kada smo pošli, teta Senija je stajala ispred kuće i objašnjavala kako da se isparkiramo da tetak ne zakači vrata automobila o

ogradu. Tetak i ja smo, sjećam se, tokom povratka sve vrijeme pričali o njoj. On takođe nije krio svoje oduševljenje. Svijetlili smo kao dva svjetlaca u malom automobilu, tako razdragani kao što dugo nismo bili. Eto, takav utisak je na nas ostavila teta Senija.

Sad, dok sjedim za svojim kompjuterom i tipkam, imam dilemu da li da to podijelim s vama. Suviše mi je dragocjen taj njen dio u meni, ta iskra. Kao krijesnica je, naizgled mala, ali za sve ove godine nikada se nije ugasila.

Kao što rekoh, ja često upoznajem ljude koji imaju mnogo lica, imena. Oni svi prolaze pored mene kao na traci i vijugajući nestaju. Ne mogu da ih se sjetim poslije i da hoću. Samo ponekad, izuzetno rijetko, neki od tih ljudi se zaustave, prođu kroz mene i tu ostanu. Zauvijek. Kao teta Senija.

Evo, privodim i ovo pisanje kraju. Na početku sam spomenula utisak, a sad, sigurna sam, u pitanju je iskra. Riješila sam i dilemu u vezi s ovom pričom. Podijeliću sa vama utisak o teta Seniji. Njenu iskru koja je u meni ne mogu vam ni dati, a ni prenijeti, i vi to dobro znate. Sve što ćete dobiti, biće bar nekakav utisak dok budete čitali ovu priču. Ali, tu ne mora da bude kraj. Možda će vas iskra teta Senije koju ja svijetlim podsjetiti na vaše sopstvene, na koje ste sticajem okolnosti zaboravili. Na one ljude koji su prošli kroz vas, kojih možda više nema, ali njihove iskre jednako svijetle. Biće mi drago ako sam pišući ove retke uspjela u tome. Na kraju krajeva, sigurna sam da je i Univerzum sa svom svojom beskonačnošću sazdan od upravo takvih iskri koje zasijecaju tamu, i da ćemo se nakon svega svijetleći njima razaznati.

Sretna vremena: Idriz, Denijel, Melisa i Senija

Putevi jezika i slobode

Dr. Adnan Mahmutović:

Dodjela Nobela Handkeu vratila me u dane izbjeglištva

Foto: Goran Mulahusić

Razgovarao: Fikret TUFEK

Težak je bio životni put dr. Adnana Mahmutovića (45) iz Vrbanje kod Banjaluke, koji je zbog agresije na Bosnu i Hercegovinu morao s porodicom (otac sada rahmetli Fikret, radnik u Incelu, mati Sadeta, trgovac u "Boski" i mlađi brat Nedim) napustiti 1993. rodnu Vrbanju sa 18 godina i doći u Švedsku: Vårgårda, Uddevalla, Mullsjö, Stockholm...

Mahmutović je morao napustiti srednju Metalsku školu nakon 3. razreda (prethodno završio osnovnu školu "Ajša Karabegović", danas "Stanko Rakita"!)). Pošto Švedska nije priznavala srednje škole iz BiH, nastavio je na školi za opšte obrazovanje (komvux) da bi položio predmete za gimnaziju, uporedo radeći kao asistent za pomoć drugoj osobi. Upisao se na Katedru za engleski jezik 2000. i završio magisterij 2002, nastavio studij filosofije do 2004, kada dobiva stipendiju za doktorat iz postkolonijalne književnosti od "Wallenberg Stiftelsen". Doktorirao je 2010. englesku književnost (postkolonijalni smjer), od 2014. radi kao lektor, predaje književnost i kreativno pisanje na Stockholm univerzitetu, na Katedri za engleski jezik (Department of English), da bi postao docent 2019. Mahmutović je predvodio manifestaciju koju je podržavao i Savez bh. udruženja u Švedskoj: "Protiv dodjele Nobelove nagrade Peteru Handkeu" 10. decembra 2019. u Stockholmu, te time postao poznat i izvan Švedske, o čemu je čak i kao reporter izvijestavao i za Al Jazeera Balkans.

Ko je dr. Adnan Mahmutović?

U zbirci „Život na drugom jeziku“, koju je priredila Vesna Vircburger (JP Službeni glasnik 2019, 232 str), predstavljeno je 20-ak svjetskih autora sa Balkana koji pišu na stranim jezicima (npr. Stevan Tontić, Predrag Finci, Velibor Čolić, Bekim Sejranović, Jasmina Tešanović), Mahmutović je predstavljen ovako: „Adnan Mahmutović je bosansko-švedski pisac i predavač na Univerzitetu u Stokholmu, gde vodi masters program za transnacionalno kreativno pisanje. Autor je *The Craft of Editing* (2018), *Visions of the Future in Comics* (2017), *How to Fare Well and Stay Fair* (2012), *Ways of Being Free* (2010), *Thinner than a Hair* (2010).“

Naziv tvoje doktorske disertacije? (objavljene Rodopi 2010.)

- "Putevi slobode: autentičnost i zajedništvo u izabranim djelima Rushdie, Ondaatje i Okri"

(*Ways of Being Free: Authenticity and Community in Selected Works by Rushdie, Ondaatje and Okri*, izdavač Rodopi 2010). Knjiga se bavi pitanjem tenzije između individualizma i nacionalnog identiteta kod osoba koje potiču iz bivših engleskih kolonija. Uglavnom je to nešto što je blisko meni, odnosno svima nama koji smo izbjegli iz rata, taj neki život između onoga što želimo biti i onoga što od nas traže naše nacije (odnosno možda najviše razni nacionalisti).

Prva knjigu na engleskom i prva nagrade za pisce početnike u Engleskoj?

- "Tanji od dlake" (*Thinner than a Hair*, izdavač Cinnamon Press 2010) moj je prvi roman koji sam pisao potajno dok sam doktorirao i koji je na konkursu za najbolji prvi roman u Engleskoj dobio prvu nagradu i time i objavljivanje. To je bilo 2008, a roman je izašao 2010. Priča prati Fatimu Begović, njeno odrastanje u prijeratnoj sjevernoj Bosni (mjesto je neka mješavina Banje Luke i Kotor Varoša bez spominjanja imena), njenu prvu i zadnju ljubav, početak rata, izbjeglištvo u Travniku i Zenici, i na kraju odlazak u Njemačku i odlazak u prostituciju. Naslov naravno asocira na tzv "Sirat ćupriju", koju je moja rahmetli nana Rasima koristila kao metaforu izbjegličkog puta.

Ljudi žele uspjeti u životu, ti si čak napisao knjigu o tome, ali i druge knjige?

- Ne baš. Knjiga se zove "Kako uspjeti i ostati pošten" (slobodan prijevod) (*How to Fare Well and Stay Fair*, izdavač Salt Publishing 2012), i mada "fare well" ima i značenje uopšte da dobro pređeš u životu, naslov je je ironičan, ako ne i sarkastičan. Namjerno zvuči kao neka self-help knjiga, a radi se o izbjegličkom životu, koji je moja okupacija. Kad se sastave te dvije riječi u farewell, to onda znači „zbogom“ tako da se na engleskom kroz igru s riječima dobiva više konotacija izbjegličkog života. Ostale knjige su: "Budućnost u stripskoj umjetnosti" (*Future in Comics*, izdavač McFarland 2017) je tematska knjiga. "Redaktura priča" (*Craft of Editing*, izdavač Routledge 2018) je pedagoška knjiga za buduće urednike koji rade blisko sa piscima da poboljšaju nečije priče, i to je najviše prošireno kod izdavačkih kuća po Engleskoj i Americi, dok možda ne baš po mnogim drugim zemljama. Zadnja knjiga, najnoviji roman, "Pod majčinim nogama" (*At the Feet of Mothers*, izdavač Cinn-

mon Press 2020) izlazi sad u maju.

Ko je privatno Adnan Mahmutović?

- E na to možda samo može odgovoriti supruga Merima, s kojom sam u braku već 21 godinu. Merima je isto iz Vrbanje, ali se u Vrbanju nismo znali, već smo se upoznali u Stockholmu! Imamo dva sina: Emin (20) i Faris (16) i kćerku Aidu (9).

Koji ti je jezik lakše govoriti: bosanski, švedski ili engleski?

- Meni je najlakši engleski, moj treći jezik, a bosanski i švedski su mi otprilike isti. Time, dakle živeći dosta kroz jedan jezik, koji ne pripada ni jednoj mojoj nacionalnosti, ja nemam neko tipično osjećanje, pogotovo ne nacionalno, za bilo koju naciju, ali obje volim i to se vidi puno iz mog rada.

U tvojoj priči "Sasvim bez prokletstva" (68 - 74 strana), objavljenoj u zbirci Vesne Vircburger "Život na drugom jeziku", odgovaraš zašto kao Bosanac u Švedskoj pišeš na engleskom jeziku, a tu nailazimo na opis kojim jezikom govoriš?

„Kroz svaki intervju koji sam dao od početka karijere proteže se jedno pitanje: zašto pišeš na engleskom jeziku, a ne na bosanskom, ili barem na švedskom? Moj najiskreniji odgovor je uvijek: Zato što moja majka ne govori engleski. Previše je intimna ta veza majke i maternjeg jezika, i mislim da bi me dr. Frojd makar potapšao po ramenu ako ne i rekao svaka čast. Nije joj ni švedski jača strana ali zašto rizikovati. A ni meni švedski nikad nije postao jača strana jer sam ga učio uporedo s engleskim u svojim dvadesetim godinama, od raznih izbjegličkih kampova do večernjih škola, i onda, igrom slučaja, nastavio s razvojem ovog kolonijalnog a ostavio ovaj drugi skandinavski po strani. Padao je i švedski sve više pod uticaj engleskog pa čak kažu neki kod mene na katedri za englesku književnost da se Švedi već praktično rađaju dvojezični iliti s nekim novim hibridnim švedskim. Niko tu više ne razumije Strindberga.“

„... Htjeli su da moji likovi govore kako ja nisam nikada čuo da ljudi govore dok sam odrastao. Sorry, but my grandma did not speak that way. Izvini, al' nije moja nena baš tako pričala.“

Često se sjetim da sam isto doživio u trećem razredu srednje mašinske škole, pred sami rat, kad je nastavnica SH-HS došla u po polugodišta i rekla da odsada učimo srpski jezik. Sjećam se učionice. Sjećam se da je svjetlo bilo slabo. Miris ulja koji smo donijeli na prstima i odjeći iz radionice. Sjećam se temperature. Nekako i toplo i hladno. „A šta smo to dosad učili?“, pita jedan učenik. Ne sjećam se šta je odgovorila. U to vrijeme niko nije govorio o bosanskom jeziku. Ali znam da je odgovor otišao negdje u moju podsvijest da se igra pingponga sa egom, superegom i idom.“

- Jezik je uvijek pitanje svih koji žive u drugoj sredini, ne samo nas pisaca, i to neko gubljenje maternjeg jezika je uvijek po dijasporским društvima nekako simbol gubljenja identiteta, zabrinutosti za budućnost itd. Kad me je Vesna pozvala da nešto napišem na tu temu prvo sam se sjetio da sam o tome pisao mnogo puta u pričama na engleskom ali sam htio da uradim nešto novo, nešto drugačije, nešto smješnije. Jezik je nešto intimno, i zato se i na engleskom kaže „maternji jezik“ kao i na mnogim drugim jezicima. Zato sam se malo poigravao sa pojmovima majke i nene. Ono što znamo je koliko može postojati uticaj nacionalizma u oblikovanju jezika nakon kriza kao što su ratovi, i nacionalizam obično koristi u svoje loše svrhe taj pojam majke, dakle da bi nametnuo nešto. To se vidi u ovim isječcima al i u još jednom gdje ja Srbima u Banjoj Luci zvučim kao stranac jer ne pričam kao oni.

Tvoja radna karijera u Švedskoj?

- Od 1998. sam radio noćne smjene, kao lični asistent sa jednim čovjekom do njegove smrti 2011, onda još dvije godine kao šef grupe asistentata za druge. Na taj način sam se školovao da ne bih uzimao kredite, a radio sam i djelimično dok sam doktorirao. U tom periodu nisam radio puno radno vrijeme. Nakon što sam postao doktor, teško je bilo dobiti stalni posao, pa sam uporedo nastavio raditi kao asistent, tako da sam imao dva posla. Od 2014. dobivam stalni posao pri Katedri, a od 2019. i titulu docenta.

Kako je biti izbjeglica u Švedskoj?

- Kako kada. Postoje momenti, kao npr. ovih njeseci od kada je Švedska akademija dala Nobelovu nagradu za književnost Peteru Handkeu, osjećam više kao izbjeglica nego 1990-tih. Ali istovremeno, s obzirom da sam zajedno sa mnogim drugima aktivistima mogao da učestvujem u protestima, osjećao sam da mogu, kao Šveđanima, da to radim u ime i švedske nacije. Ta dvojnost je bila ključna u svemu ovom i mislim da je od nje zavisio dobrim dijelom i uspjeh ove značajne manifestacije.

Tvoje viđenje bh. dijaspore u svijetu i Švedskoj?

- Do 10. decembra 2019., kada je održan protestni skup u Stockholmu, nisam imao dobro mišljenje o dijaspori, vidio sam je kao raznoliku grupu bosansko-švedskih građana, iz iskustva sam znao da je to, bez obzira na veličinu, grupa ljudi koje veže nešto kao npr. porijeklo, uvijek metonim, dakle mikrokosmos koji u manjem

obimu odslikava makrokosmos. Međutim kroz ovaj rad, koji se može nazvati protestom, ali je to ustvari afirmacija historije i zauzimanje za književnost, vidio sam da se ta raznolikost nas "dijasporaca" itekako može usmjeriti pozitivno i kolektivno. Naravno, ovaj protest u Stockholmu ostvarili smo kolektivno, a istakao bih Teufiku Šabanović.

Posjećuješ li BiH?

- Mi dugo vremena nismo išli u Bosnu, nisam želio, pogotovo nakon poslijeratne posjete 2004. Svako ljeto sam išao na konferencije, bavio se manifestacijom 11. juli, itd. Supruga Merima je više puta išla sama sa djecom i stanovala u kući roditelja. Onda smo jedne godine išli zajedno i odlučili da idemo svake godine, pogotovo što je to bilo doba ljetnih ramazana, pa nam je to bio poseban užitek. Zadnjih šest-sedam godina redovno idemo u Vrbanju kod Banje Luke, svako ljeto. Renovirali smo kuću i volimo da budemo tamo, onako kao pravi Šveđani, što imaju "kućicu za odmor" (ställe på landet). Inače ne idem, osim što sam sad ovaj period pisao za Al Jazeera Balkans u vezi s manifestacijom protiv dodjele Nobelove nagrade Peteru Handkeu", nisam radio dole ništa.

Šta su tvoji najveći uspjesi?

- Ne volim o tome da govorim, ali bih rekao da je svaki milimetar bliže saburu najveći uspjeh za bilo koga, pa tako i za mene, to je nešto što se stiče trun po trun. U mog rahmetli oca Fikreta je to bilo nešto prirodno u karakteru, na čemu su mu mnogi zavidjeli, pogotovo ja. Što se tiče posla, najveća prekretnica je bila 2010., kad sam završio doktorat i istovremeno objavio roman "Tanji od dlake" u Engleskoj.

Čime se baviš u slobodno vrijeme?

- Uglavnom nemam slobodnog vremena, koje nije ispunjeno onim što sam uvijek radio, a to je pisanje, čitanje itd. Meni posao i pisanje uzima najviše vremena, ali obično slobodno vrijeme ide na porodicu, druženja sa prijateljima, ponekad neki projekat. Ranijih godina sam dosta putovao i uvijek radio ekstra ali sada više pokušavam da budem sa djecom.

Planovi za budućnost?

- Odavno odugovlačim pisanje zbirke autobiografskih priča i volio bih to da uradim, ali bih najviše volio da budem dio nečeg što će biti od hajra za ljude uopšte, nešto što ostaje iza nas.

Užasi holokausta i genocida

Sa zlom se ne pregovara

Piše: Edin OSMANČEVIĆ

Danas, 27. januara 2020, godine, tačno 75 godina kasnije, kad nižem ove riječi i kad moje misli idu žrtvama holokausta, genocida, ratnih zločina, kao i onima koji su na današnji dan 1945. godine oslobođeni iz zloglasnog nacističkog logora u Aušvicu. Pokušavam da se, bar za trenutak, stavim u situaciju Jevreja i užasa holokausta. Pokušavam da se zamislim u vremenu kada bih nosio traku oko ruke,

kada bi mi bila preko noći „otrgnuta“ osnovna ljudska prava na život i rad, kada bih bio tretiran kao „ljudska nesorta“. Kada bi nasilno od mene odvajali moje najmilije. Kada bi bili strpavani u geto i na kraju ubijani plinom ili spaljivani u krematorijima. Siguran sam da su inicijatori obilježavanja ovog dana, u stvari, i željeli da se zapitamo da li dovoljno radimo na tome da se zlo ne ponovi i može li se sa zlom uopće razgovarati.

Holokausti, genocidi, ratni zločini, silovanja, koncentracioni logori, bijele trake i sve te ratne grozote, ponavljaju se tamo i onda kada zlo vlada. Borba dobra i zla, za razliku od naših života, vječna je; bilo gdje u svijetu da se desi, zlo ima svoju genezu. Ono čeka trenutak da naivni i ravnodušni ušute a budale i topovi progovore. Ali, kada se to zlo već i desi, u toj našoj nemoći da mu se suprostavimo, gotovo je nestvarno da krvnik ima snage pogledati u vlastito lice prezimajući krivnju i odgovornost.

75 godina nakon Aušvica, u Jad Vašem, međunarodnom memo-

**Zlo ne miruje,
ono samo čeka
trenutak da naivni
i ravnodušni ušute
a budale
i topovi progovore
– Zašto nema
Štanmajera
među nama**

rijalnom centru, govorio je njemački predsjednik Fank-Majer Štanmajer o njemačkoj odgovornosti i krivici. Najveći predstavnik jedne države koja je pobila šest miliona Jevreja dobio je mogućnost da govori i uputi poruku preživjelim žrtvama holokausta, njihovim potomcima. Njemačka je preuzela odgovornost za zlo koje je počinjeno u njeno ime prije 75 godina. Nezaboravnost Aušvica veže za njenu sadašnjost i budućnost i, danas, kada se ponovo u njenom dvorištu, budi antisemitizam! Štanmajer se okrenuo sebi i vlastitoj kući u kojoj je on najodgovorniji za aktualna dešavanja i gdje zlo ponovo prijeti da se desi. Stid za zločine svojih predaka Štanmajer je preuzeo na sebe dajući sadašnjim i novim generacijama mogućnost da žive normalno neopterećeni balastom njemačke prošlosti.

Davno sam prestao da se pitam zašto nema Štanmajera među nama. Davno sam prestao da se pitam zašto nema njemačke katarze na prostoru bivše Jugoslavije. U tom apsurdnom genezi zla niko na Balkanu da se zapita kako to da nam mladi ljudi bježe glavom bez

obzira, upravo u zemlju iz koje se nacizam izrodio i posijao. Današnja Njemačka dakako nikada ne bi postala moćna svjetska sila, da se nije pokajala i priznala krivnju i odgovornost. Da su njihovi presuđeni ratni zločinci nakon odslužene zatvorske kazne dočekivani kao heroji ili da su im pružene mogućnosti vlastite političke rehabilitacije i revizije Hitlerove nacističke politike, vjerovatno, ne bi danas ni bilo njemačkog naroda.

Nacističko i fašističko zlo u posljednjem ratu na Balkanu nikad i nije pobijeđeno, za razliku od onog iz 1945. Dan danas se govori o „nesvršenom ratu“ u kome smo svi njegovi zatočnici. U tom vakumu se ne daje puno prostora onima, koji bi poput Štanmajera bili u stanju da na svojim plećima preuzmu odgovornost prošlosti. Fank-Majer Štanmaejer je, u svakom slučaju za razliku od aktuelnih srbijanskih, hrvatskih i bosansko-hercegovačkih političara, svojim hrabrim činom pokazao da nije ostao na repu historije.

Prisjećanja na žrtve Holokausta i genocida

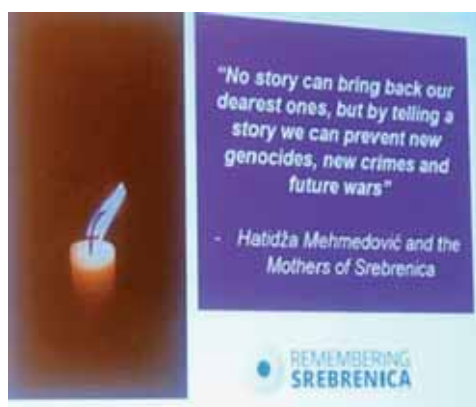
Poruka budućim generacijama

BH UK Network

molitve - uključujući nastupe Simone Schetman, Kirsty Robinson, hora Kol Kinor i mladog pjesnika, Aliyah Beguma. Vrlo je važno sjetiti se svih tih nedužnih žrtava i

odati im počast. Ujedno, to je i poruka svim budućim generacijama da moramo sebi izgraditi društvo u kojemu se genocid nikada više ne smije ponoviti.

Birmingham je ponovo bio mjesto sjećanja – međunarodni dan prisjećanja na žrtve Holokausta i genocida bio je tužni povod i za obilježavanje 75-godišnjice Holokausta i 25-godišnjicu genocida u Bosni i Hercegovini. U okviru ovogodišnje teme - "Stand together" – istražuje se kako su genocidni režimi kroz historiju namjerno razbili društva marginaliziranjem određenih grupa i kako te taktike mogu biti izazvane govorom protiv mržnje i ugnjetavanja, te od pojedinaca koji stanu uz svoje komšije.

Uvodna riječ pripala je vijećniku Johnu Cottonu, članu kabineta za sigurnost i ravnopravnost zajednica, a gradonačelnik Mohammed Azim je započeo ceremoniju paljenja svijeća.

U ime bosanskohercegovačke zajednice svijetu je zapalila Sanela Saračević Hujčić, čiji je plamen oživljavao sjećanja i na Srebrenicu, i na sve žrtve zločina i genocida širom svijeta, i na one koji su i dalje ubijani u ratovima, sukobima i zločinima iz mržnje. Minutom šutnje odata počast svim nastradalim žrtvama Holokausta. Među nama je bila i gospođa Mindu Horwick koja je preživjela strahote Aušvica. Učenice iz Bordesley škole za djevojke također su se osvrnule na ono što im znači Dan sjećanja na holokaust. Prisutni su imali priliku pogledati i kratki dokumentarni film "Stand together".

Sjećanja su oživjela i kroz muziku i

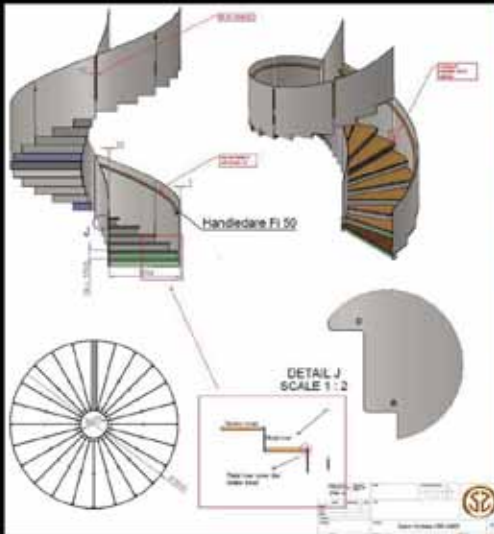

Sann Smide AB

Koksgatan 11-15 · 211 24 Malmö
040 29 21 80 · www.sannsmide.ab

byggnadssmide · industrismide · reparationer · underhåll

FRÅN RITNING TILL FÄRDIG PRODUKT

Reklam - från idé till realisation

- fönster- och bildekorer
- plast- och plåtskyltar
- 4-färgs bilder
- ljusskyltar
- textiltryck
- småtrycksaker
- logotyper på beställning m.m.

Olofsborgsgatan 1
213 61 Malmö
tel 040 92 57 45
mob 0704 33 15 94
www.graposi.se
ecko@graposi.se

Foto: Saeed Hamed

Sasvim drugačija priča

Piše: Dinko OSMANČEVIĆ

Nama su potrebni ljudi koji gledaju u budućnost, koji pozivaju na mir i toleranciju upravo zbog bolje budućnosti. Ljudi kakav je i Abij Ahmed, prošlogodišnji dobitnik Nobelove nagrade za mir.

Kada vam neko pomene Etiopiju, na šta prvo pomislite? Oni stariji, vjerovatno, na prijateljstvo našeg predsjednika, Josipa Broza Tita i etiopskog cara Selasija, ili na legendarnog maratonca Abebea Bikilu koji je bosonog pretrčao maraton na olimpijadi u Rimu i osvojio zlatnu medalju. Moja generacija sjeća se velike gladi i pomoći koju smo, tih godina, prikupljali u školama, za djecu Afrike.

Naše znanje o Etiopiji ipak je skromno, a ova interesantna zemlja zaslužuje mnogo više. Radi se o zemlji bogate istorije i kulture, čiji su se vladari smatrali potomcima legendarne, biblijske, kraljice od Sabe. Za razliku od ostalih afričkih zemalja, i izuzimajući kratak period italijanski okupacije (1936-1941.), Etiopija je vijekovima egzistirala kao slobodna i nezavisna država, koja se znala oduprijeti i odbraniti i od evropskih kolonijalnih osvajača.

Postoji široko mišljenje među naučnicima, da je Etiopija mjesto nastanka anatomski modernog čovjeka. Ali, prva zabilježena zemlja na tlu današnje Etiopije bilo je kraljevstvo Aksum, u prvom vijeku naše ere. Zemlja je primila monofizitsko hrišćanstvo još u četvrtom vijeku, a u narednim stoljećima parirala je sultanatima u okruženju. U XVI vijeku doseljava se i stočarski narod Oromo, i on uskoro postaje jedan od tri najbrojnija. Krajem IXX i početkom XX vijeka, i pored udara Evrop-

jana očuvana je nezavisnost, a 1930. na tron je zasjeo dobro poznati car Haile Selasija. Poslije Drugog svjetskog rata, Selasija je Etiopiji, nekadašnjoj regionalnoj, pomorskoj sili, pripojio Eritreju, čime je zemlja ponovo izašla na more. Marksističko-lenjinistička vojna hunta svrgla je cara (1974) i zavela komunističku vlast. Politika kolektivizacije i prisilan otkup žita prouzrokovali su gore pomenutu glad (1984.).

Nakon pada komunizma, 1991., nove vlasti imale su drugačiji pristup i dale su autonomiju etničkim pokrajinama, a Eritreji, nakon dvadeset godina borbe, punu nezavisnost. Pa ipak, pogranični spor, između sada dvije države, kulminirao je u otvoreni rat (1998-2000.) koji je odnio na desetine hiljada života, ali je u našim medijima prošao prilično nezapažen pošto smo se u to vrijeme još uvijek, uglavnom, bavili sobom i oporavljali od svojih teških nesreća.

Savremena Etiopija, druga je afrička država po broju stanovnika, sa više od 105 miliona duša, a dvanaesta u svijetu. Tri naroda, Oromu, Amhara i Tigrinja, čine tri četvrtine populacije, u zemlji sa više od 80 etničkih grupa i jezika. U državi i danas najbrojniji su hrišćani (62,8%), od toga 43,5% su etiopski pravoslavci, dok je 33,9% muslimana. Dakle, radi se o multietničkoj i multikonfesionalnoj državi. Zemlja uglavnom živi od stočarstva i proizvodnje kafe.

Rat između dvije izrazito siromašne zemlje, Etiopije i Eritreje, ne samo da je odnio desetine hiljada života, već i stotine miliona dolara. A stanje ni rata ni mira potrajalo je osamnaest godina i kočilo je bilo kakav napredak. U aprilu 2018. godine, na mjesto premijera Etiopije došao je Abij Ahmed. Zajedno sa predsjednikom Eritreje, Isajom Afverkijem, izradio je principe mirovnog sporazuma, koji su izneseni u deklaracijama koje su dvojica lidera potpisali u Asmari i Džedi (jul i septembar 2018. godine).

Abij Ahmed, koji je svojim hrišćansko-muslimanskim porijeklom, rekao bih, idealan predstavnik Etiopije, pružio je amnestiju političkim zatvorenicima, legalizirao je zabranjene opozicione grupe, prekinuo medijsku kontrolu i cenzure, obračunao se sa korupcijom, unaprijedio položaj žena... Učestvovao je i u posredovanju, u mirovnim procesima između Eritreje i Džibutija, i Kenije i Somalije.

Sve su to prepoznali u norveškom Nobelovom komitetu, u Oslu. Kako su to i naveli, prilikom Nobelove nagrade za mir koju su dodijelili upravo Abiju Ahmedu. Nagrada je uručena 10. decembra prošle godine, u Oslu. A, Etiopija je, predvođena svojim mladim liderom, dobila, čini se, šansu za mnogo bolju budućnost.

Mnogo toga korisnog iz ove priče o Etiopiji i njenom premijeru, laureatu najprestižnije nagrade, mogli bismo izvući i primijeniti kod nas, u Bosni i Hercegovini. Ali, avaj... Švedski Nobelov komitet, dodijelio je Nobelovu nagradu za književnost austrijskom dramskom piscu, Peteru Handkeu. Njegov književni opus nije sporan, radi se o vrhunskom književniku, jednom od ponajboljih dramskih pisaca u svijetu. Sporni su njegovi politički stavovi. I uopšte stav, da li se prilikom dodjele Nobelove nagrade za književnost, Nobelov komitet treba voditi isključivo književnim djelima pisaca ili i njihovim ljudskim stavovima i opredjeljenjima. Kako god, sa sadašnje distance, ovogodišnja No-

belova nagrada za književnost djeluje kao kost bačena narodima Bosne i Hercegovine i prilika aktuelnim bosanskohercegovačkim političarima da podizanjem tenzija ostvare jeftine poene i skrenu pažnju sa svog nerada, te nemaštine, korupcije i svega onoga u čemu naša domovina i dalje grca. S druge strane, zbog bure koju je izazvala nagrada Handkeu, potpuno je zanemarena i nezapaženo prošla Nobelova nagrada za mir! (Vjerujem da je tek mali broj čitalaca ovog teksta bio upoznat sa ovogodišnjim laureatom Nobelove nagrade za mir.)

Rane u Bosni i Hercegovini tek su zarasle, ali ožiljci su i dalje duboki. Zato bismo svi, i u svijetu i kod nas, trebali povesti računa da ne solimo i ne diramo te rane, pogotovo tamo gdje su najteže. Nama ne trebaju ljudi koji žive u prošlosti, koji dižu tenzije i podgrijavaju mržnju, nama trebaju ljudi koji gledaju u budućnost, koji pozivaju i šire pomirenje i toleranciju, zarad mnogo bolje budućnosti, prije svega naše djece. Upravo ljudi kao Abij Ahmed, laureat Nobelove nagrade za mir. Iz priče o Abiju Ahmedu možemo mnogo toga naučiti, ako malo bolje pogledamo i ako želimo naprijed sa mrtve tačke.

Elit Städ Sverige AB

Järnvägsgatan 2B, 582 22 Linköping

www.elitstad.com

Telefon 0142 126 01 Mobil 070 952 24 66

Elit Städ Sverige AB är en företag som har fokus på leverans av tjänster av högsta kvalitet. Vi startade vår verksamhet år 2006, och sedan dess har vårt kundunderlag och omsättning stadigt ökat, tack vare de kvalitetsnivåerna vi har uppnått. Vi levererar kundpassade lösningar, i högsta möjliga grad beroende av kundens krav och önskemål. Lokalvård av kontor och butiker, bygg- och flyttstäd samt alla typ av golvvård ingår i våra dagliga uppdrag.

I vårt arbete använder vi oss av en modern maskinpark samt är miljöanpassade till rådande lagar och bestämmelser genom vårt miljövänliga arbetspolicy och miljötänk. Vi utför uppdrag enl. löpande avtal samt enstaka uppdrag, båda med kvalitetsförsäkringar och kvalitetsgarantier. Idag är vi verksamma i Södermanland, Östergötland, Jönköpings län samt Älvsborgs län. Vår personalstyrka är i dagsläget 23 personer och vi ser framemot att inom kort även anställa fler. Vi samarbetar med Sveriges största leverantörer av hygienprodukter, och är även certifierade och utbildade i de olika användnings områden. Elit Städ följer de rådande kollektivavtal samt innehar F-skattebevis och ansvarsförsäkring. Välkomna till Elit Städ Sverige AB - ett företag med kvalitet i fokus!

Svi vi koji ste zainteresovani za posao u ovoj branši, a željeli bi raditi kod nas u gradovima: Linköping, Norrköping, Nyköping, Mantorp, Jönköping, Borås, Mjölby mogu se javiti na naše kontakt telefone.

POSLIJE BREXITA

Foto: The British Embassy in Sarajevo

Ujedinjeno Kraljevstvo je vaš aktivni i iskreni prijatelj

Razgovara o: Namik Alimajstorović

Matthew Field, ambasador Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske u Bosni i Hercegovini, za agenciju BHDIN-FODESK iz Birminghama govorio je o Brexitu, situaciji u našoj zemlji i viznom režimu između dvije zemlje.

Gospodine ambasadore, Velika Britanija definitivno napušta EU, a prilikom posjete sadašnjeg premijera Borisa Johnsona (tadašnjeg ministra vanjskih poslova) Bosni i Hercegovini, u jeku Brexita, on je podržavao ulazak BiH u EU. Iskreno, mnogi građani BiH su to dočekali s podsmijehom uz komentar: "Vi izlazite a nama savjetujete da uđemo". Šta po vama Velika Britanija dobija Brexitom?

Brexit je bio demokratski izbor građana Velike Britanije. Naša zemlja će poštovati izbor koji su građani u BiH odabrali ka putu koji

vodi pridruživanju EU. Po mom osobnom iskustvu, rad na reformama potrebnim u procesu integracije trebaju preuzeti građani a ne neki faktori sa strane da vode glavnu riječ. Promjene se očekuju, jer stanovnici žele ojačati vladavinu prava, stvoriti više radnih mjesta, ili unaprijediti standarde života. A Velika Britanija, kao vaš prijatelj, želi da ova zemlja uspije u tome, i imate podršku UK.

Svima ja poznato da ste uključeni u rješavanje političkih pitanja u Bosni i Hercegovini. Kakav je stav britanske Vlade prema EU i Nato integracijama naše zemlje, genocidu u Srebrenici, vladavini prava, korupciji, odlasku mladih, rastućem nacionalizmu i fašizmu, migrantskoj krizi, evidentnom uticaju Rusije i Kine na dešavanja u BiH?

Nadam se da građani BiH vide UK kao aktivnog i iskrenog prijatelja svoje zemlje. Moj posao je da održim snažan rad svojih prethodnika, da vodim već motivirani iskusan tim ambasade, te da dodatno poboljšam veze između naših dviju zemalja. Ja sam sretan što je Vlada UK u 2018. odlučila udvostručiti svoje programe pomoći širom zapadnog Balkana, tako da možemo bolje podržati zemlju i njen narod dok oni idu naprijed. Ja vjerujem u sposobnosti pojedinaca BiH, pogledajte samo kako imate uspješnih ljudi u dijaspori. Ali morate se više potruditi da obezbijedite takve

moćnosti i kod kuće.

Bosna i Hercegovina je u ekonomskom smislu malo tržište, ipak, jeste li zadovoljni ulaganjem britanskih kompanija u našu zemlju?

Veoma mi je drago što u Bosnu i Hercegovinu dolaze kompanije iz Velike Britanije i što tu dobro posluju. Naravno, prostora za to ima i volio bih vidjeti još više britanskih kompanija. Tokom prošle godine, naša bilateralna trgovina je porasla za više od 80%. Sad veoma često u BiH možete vidjeti UK firme i proizvode, kao što su Tesco i Cadbury, Jaguar Rover, te velike investicije u sektoru rudarstva, energetike i obrazovanja. Nadam se da će ponovno uvođenje direktnog leta FlyBosnia, između Sarajeva i Londona doprinijeti povećanju tih veza.

Gospodine ambasadore, 18 mjeseci Bosna i Hercegovina je Vaš dom, veoma ste aktivni kako na terenu tako i na društvenim mrežama, puno putujete, srećete razne ljude, kako Vi doživljavate našu zemlju?

Osjećam se nevjerovatno sretnim što predstavljam svoju domovinu, u zemlji koja je jako interesantna i veoma raznolika. Moja porodica je od Bosne i Hercegovine napravila svoj dom, i svi skupa smo vrlo privrženi tome. Istina je da volimo da izađemo te da pokušavamo bolje da razumijemo ovu zemlju i njene ljude. Vidjeli smo tako nevjerovatnu kulturu i prirodne ljepote - od Blidinja do Trebinja, od Blagaja do Romanije - ali mi i dalje tražimo nova divna mjesta za posjetiti. Ja mislim da jednostavno jedan mandat nije dovoljan da se vide sve ljepote vaše zemlje.

Vaša supruga Martina Field-Klisović je "naše gore list", koliko Vam ona pomaže da nekada bolje razumijete mentalitet naših ljudi u BiH?

Istina je, Martina je iz Splita - i ja sam tako „Splitski zet“! Naravno, velika je pomoć imati suprugu koji govori vaš jezik, i zna toliko o zajedničkom životu i historiji s ovih prostora. Kako ona kaže, i ona svakodnevno istražuje i uči o životu u BiH, i često dijelimo naša zapažanja. Rezidencija je i naš dom ali i mjesto rezervisano za razne događaje. Moja supruga tu ima svoju aktivnu ulogu, a posebno je aktivna kao jedan od vodećih organizatora diplomatskog bazara.

Na tim putovanjima svakodnevno srećete i razgovarate s običnim ljudima, kakav ste dojam stekli kakvu Bosnu i Hercegovinu zapravo žele građani BiH?

To je dobro pitanje. Prva stvar koju sam primijetio je kako slične impresije imaju građani širom Bosne i Hercegovine. Svi oni imaju vrlo jasna i razumna očekivanja za budućnost: jednaku priliku da stvore bolji život za sebe i svoje porodice. Također, oni bi željeli poboljšati javne usluge, obrazovanje koje će pripremati djecu za

stvarne poslove, čistiju životnu sredinu, kvalitetnije zdravstvo, borbu protiv korupcije, lakše uslove za poslovanje i ulaganje, te završetak političkog uplitanja stranaka u svakodnevni život. Ako se ta pitanja ozbiljno počnu tretirati, kao što Velika Britanija radi, vjerujem da ćemo vidjeti manje mladih ljudi koji odlaze iz BiH da bi ostvarili svoje mogućnosti.

Oko 10.000 Bosanaca i Hercegovaca stvorili su svoj dom u Velikoj Britaniji, imaju dvojno državljanstvo, zaposlili su se u uspješnim kompanijama i na taj način oni kroz poreske obaveze daju značajan doprinos u razvoju britanskog društva te uzvraćaju na gostoprimstvo koje im je Ujedinjeno Kraljevstvo svojevremeno pružilo. Sve njih muči jedan veliki problem, a to je vizni režim između dvije zemlje. Ima li šanse da se on ukine i koje uslove BiH treba ispuniti? Koja je to procedura koju naša zemlja treba proći? Da li bosanskohercegovačka Vlada uopšte zna za tu proceduru?

Doprinos ljudi iz Bosne i Hercegovine u UK je ogroman, ima ih u svim sferama života, od uposlenika naših kompanija potom uspješnih članova našeg obrazovnog sistema pa dobrih sportista te čak i članova našeg Doma lordova. Istina je, na naš vizni režim primio sam najviše pritužbi građana BiH iako je po našoj evidenciji samo 3% zahtjeva iz BiH za vizu odbijeno. Moram naglasiti, to nije samo vizni režim za građane BiH nego je isti i za sve ostale zemlje za čije građane treba ulazna viza za UK. Takvi sistemi se ne mijenjaju olako ili brzo, ali znam da London uzima ozbiljno sve povratne informacije koje dobije.

Prije šest godina pisali smo o ovom problemu i tada smo dobili informaciju da nikada niko iz Vlade Bosne i Hercegovine nije zvanično tražio ukidanje britanskih viza za bh. građane. Da li se po Vašim informacijama išta promijenilo od 2014. godine?

Ja nisam vidio evidenciju da je neko to formalno zatražio. Ponovo, još jednom želim naglasiti da je ovakav sistem izdavanja viza važeći za čitav region i takav zahtjev bi bio samo jedan faktor u mnogo širem procesu odlučivanja.

BHDINFODESK

Osnovna škola "Braća Pavlić" u Centru I

Arhivski snimci magazina "Šeher Banjaluka"

BANJA LUKA KROZ PROSTOR I VRIJEME

Zdanja znanja

Tekst i foto:
Adem Čukur

Od konfesionalnih do osmogodišnjih škola

U periodu Osmanlijskog carstva postojali su mektebi / osnovne konfesionalne škole za muslimansku djecu, a 1856 godine otvorena je i Srpska osnovna škola, te 1859. godine Osnovna katolička škola pri župnom uredu. Godine 1872. počinje sa radom mješovita osnovna škola Časnih sestara sa školovanim učiteljicama, da bi od 1880. egzistirala kao ženska osnovna škola za katoličku djecu.

Po dolasku Austrougarske, 1878. godine, država u potpunosti preuzima vođenje i fi-

nansiranje školstva i otvara osnovne četverorazredne interkonfesionalne škole za svu djecu (sa nastavnim programom po uzoru na osnovne škole u ostalim dijelovima carstva).

Prva državna četverorazredna osnovna škola, zvana i "Carska škola", počela je sa radom 1880. godine, u zgradi na južnom rubnom dijelu Stare čaršije. Devedesetih godina vrata otvaraju još dvije takve škole, a godine 1897. u Gornjem Šeheru počinje svoj obra-

zovni život Četvrta osnovna škola, izgrađena u pseudomaurskom stilu (opisana u članku "Osnovna škola u Gornjem Šeheru"). Godine 1905. počinje sa radom i Prva djevojačka škola.

U periodu između dva svjetska rata širi se mreža osnovnih škola, kada su, pored postojećih, izgrađene i nove zgrade osnovnih škola na prostoru Čaira (poslije Drugog svjetskog rata zvana "Filip Macura") i na prostoru naselja Mejdan (poslije Drugog

svjetskog rata zvana "Kasim Hadžić"). Projekte za oba objekta uradio je banjalučki arhitekta Stojan Borovnica, u duhu arhitekture Moderne, a osnovna karakteristika im je funkcionalnost i racionalnost (fasadne plohe su glatke i bez ikakvih neoklasičnih ili tradiranih elemenata). Oba školska objekta su dosta slično tretirani (prednji središnji dio je bio spratnosti P+2, bočni dijelovi P+1), a karakteriše ih simetričnost u tretiranju ukupnih volumena zgrade i otvora na prednjoj fasadi, dok su otvori na bočnim fasadama asimetrično raspoređeni.

Poslije Drugog svjetskog rata osnovno školovanje traje osam godina, u prva četiri razreda sa razrednom, a od petog do osmog razreda predmetnom nastavom. Time je potreba za učioničkim prostorom udvostručena, pa je kod pojedinih škola ("Muhamed Kazaz" u Gornjem Šeheru, "Filip Macura" na Čairama...) izvršena dogradnja učioničkih prostora uz postojeće školske zgrade, a pedesetih godina grade se i potpuno nove školske zgrade osnovnih / osmogodišnjih škola projektovanih u duhu arhitekture moderne (između ostalih, u naselju Mejdan "Kasim Hadžić", u naselju Rosulje "Milan Radman"). Godine 1959. u užem centru grada izgrađena je i počela s radom tada prostorno najveća osnovna / osmogodišnja škola "Braća Pavlić" (projektant arhitekt Vlado Bartl). Istovremeno je u Desnoj Novoseliji izgrađena osnovna / osmogodišnja škola "Zaim Isaković". Godine 1968. i naselje Lauš dobiva novu osmogodišnju školu, "Drago Lang", u sklopu koje je izvedena i fiskulturna sala (projektant arhitekta Irfan Maglajlić). Sve ove škole su jednoipotraktne, a karakterišu ih veliki višedjelni prozorski otvori na učionicama.

S obzirom da je zemljotres, 1969. godine, znatno ošteti i uništio veći dio školskih zgrada, sedamdesetih godina dolazi do izgradnje nekoliko novih školskih objekata; u novoizgrađenom naselju "Borik" Osnovna škola na sjevernom dijelu naselja, jednospratna zgrada izduženog gabarita i Osnovna škola na južnom dijelu naselja; jednospratna zgrada razučene osnove na južnom dijelu, poklon grada Skoplja (foto u članku "Borik"); u naselju Hiseta-Čaire Osnovna škola "Jovan Jovanović Zmaj", jednospratni objekat karakterističan po velikim prozorskim otvorima i fasadama u natur betonu; u naselju Nova Varoš osnovna škola "Georgi Stojkov Rakovski" - objekat blokovskog tipa, spratnosti P+2, poklon Bugarske; u naselju Budžak osnovna škola "Ranko Šipka"; u naselju Starčevica osnovna škola "Niko Jurinčić" (projektant Besim Seferović). Sve novoizgrađene škole u svom sastavu su imale i fiskulturne sale, a dograđene i uz ranije podignute školske objekte.

OŠ "Jovan Jovanović Zmaj"

Osnovna škola u naselju Čaire

Osnovna škola "Drago Lang" u naselju Lauš

Vijesti iz Bosanske doline
piramida – najaktivnije
arheološke lokacije u svijetu

Jedanaest neoborivih dokaza za bosanske piramide

Piše: dr. Semir Osmanagić

Najstariji i superiorni kompleksi piramida u svijetu su vrlo složene konstrukcije koje se ne mogu objasniti bez razumijevanja njihovih arheo-astronomskih, geometrijskih, matematičkih i geodetskih karakteristika.

Egiptolozi i arheolozi još uvijek se vrte u krugu irelevantnih otkrića primitivnih alata, keramičkih predmeta te mumija koje su došle hiljade godina nakon gradnje piramida u Egiptu: na platou Gize (tzv. Keopsova, Kefrenova, Mikerenova i ostale manje piramide), Dahšuru (Crvena, Savijena, Crna piramida), Meidumu, Sakari, Hawari... Slično je s Šanši piramidama u Kini, Koh Keru u Kambođi, Teotihuakanu u Meksiku, Tikalu u Guatemali, 'Kahokja uzvišenjima' u američkoj državi Illinois, itd.

Istraživanje Bosanske doline piramide može im svima služiti za primjer. Ovih jedanaest dokaza ukazuje na značaj arheo-astronomije, topografije/geodezije i matematičko-geometrijskog pristupa.

1. Na početku iskopavanja, u aprilu 2006. iz Službe za urbanizam i katastar općine Visoko objavili su da je razdaljina između vrhova Bosanske piramide Sunca, Bosanske piramide Mjeseca i Piramide bosanskog Zmaja identična i da iznosi 2.170 metara. Drugim riječima, te tri piramide obrazuju jednakostranični trokut s unutrašnjim uglovima od 60 stepeni. Postoji bezbroj kombinacija trokutova u prirodi ili geometriji, ali samo jednakostranični trokut ima tri jednake stranice i tri ista unutrašnja ugla. Za drevne graditelje jednakostranični trokut bio je perfektni geometrijski oblik i kao takav element tzv. Sakralne geometrije.

2. Saradnik Fondacije Saša Nađfeji iz

Beograda je 2019. otkrio da na ravnoj liniji leže slijedeće strukture: (Piramida bosanskog Zmaja, Bosanska piramida Ljubavi, Bosanska piramida Sunca, neimenovana struktura, ulaz u tunele Ravne, ulaz u tunele Ravne 3).

3. Vrhovi Bosanske piramide Ljubavi, trokutaste zapadne stranice Hrama Majke Zemlje te rijeka Fojnica/ulaz u tunele iz grada, formiraju drugi jednakostranični trokut.

4. Terenski geolog Fondacije Richard Hoyle iz Velike Britanije, otkrio je krajem 2019. da vrhovi Bosanske piramide Sunca, Bosanske piramide Ljubavi te vrhovi uzvišenja Četnica i Krtnica leže na liniji Zlatnog

presjeka (reza). Zlatni presjek je također element Sakralne geometrije i primjenjen je kod gradnje piramida u Gizi.

5. Slijedeći element Sakralne geometrije je Cvijet ili sjeme života (Flower/Seed of Life). Richard Hoyle je 2020. pokazao da ova kosmička formula života vrijedi za građevine Bosanska piramida Sunca, Bosanska piramida Ljubavi, Krtnica i Četnica, s centrom na vrhu Bosanske piramide Sunca.

6. Još 2006. dokazano je da Zlatni presjek vrijedi i za glavne piramide (Sunce, Mjesec, Zmaj, Ljubav, Hram Majke Zemlje).

Vrhovi tri piramide (Sunce, Mjesec, Zmaj) obrazuju jednakostranični trokut

7. Hrvatski istraživač dr. Igor Šipić dokazao je da su, gledajući sa Zemlje, glavnih sedam zvijezda ('Sedam sestara') u konstelaciji Plejada postavljene u odnosu Zlatnog reza. Povukao je paralelu s Bosanskom dolinom piramida i utvrdio poklapanje građevina s pet zvijezda Plejada. Treba napomenuti da se o zvijezdama Plejada govori u oralnim tradicijama u Indiji, Americi, Meksiku, Egiptu i drugim drevnim lokacijama.

8. Prateći kretanje sjene Bosanske piramide Sunca utvrđeno je da za dan Ljetnog solsticija (21. juni) ona formira 'piramidu' do zapadne strane Bosanske piramide Mjeseca. Vrh te 'sjenovite' piramide je identične visine kao vrh Bosanske piramide Mjeseca kad se posmatra s vrha Bosanske piramide Sunca, a dvije piramide se 'dodiruju' u podnožju.

9. Sredinom ljeta, sjena Bosanske piramide Sunca prekriva u potpunosti zapadnu stranu Bosanske piramide Mjeseca, a vrh sjene dodiruje vrh piramide (genijalno!).

10. Tokom jesenje ravnodnevnice (21. septembar 2019.) sjena Bosanske piramide Ljubavi, priikom zalaska sunca, prekriva zapadnu stranu i vrh Bosanske piramide Mjeseca.

11. Geodetski zavod Bosne i Hercegovine u junu 2006. objavio je da je orijentacije sjeverne stranice Bosanske piramide Sunca prema kosmičkom sjeveru, odnosno lokaciji zvijezde Sjevernjače, perfektna, sa zamearljivim odstupanjem od 0 stepeni, 0 minuta i 12 sekundi. Za izračun su koristili vojnu topografsku mapu TK 25, instrument Total Station TS 600-Topcon i dva izlaska na teren (novembar 2005., mart 2006.). Stranice Bosanskih piramida Sunca, Mjeseca i Zmaja pravilno su orijentirane prema stranama svijeta (istok-zapad, sjever-jug). Odstupanja su manja nego kod egipatskih ili kineskih piramida. Bosanska piramida Ljubavi je svojim bridovima orijentirana prema stranama svijeta (slično kao piramida u Monte Albanu u Meksiku).

Kompleks bosanskih piramida je rezultat inteligentnog dizajna. Drevni graditelji su manipulirali milionima tona materijala i postavljali građevine u matematički i geometrijski vrlo precizne odnose. Sakralna geometrija im je poslužila da ostvare osnovnu svrhu piramida kao energetskih mašina. Nove generacije istraživača piramida i megalitnih lokacija moraće usvojiti multidisciplinarnu naučnu metodologiju da bi shvatili monumente koje istražuju.

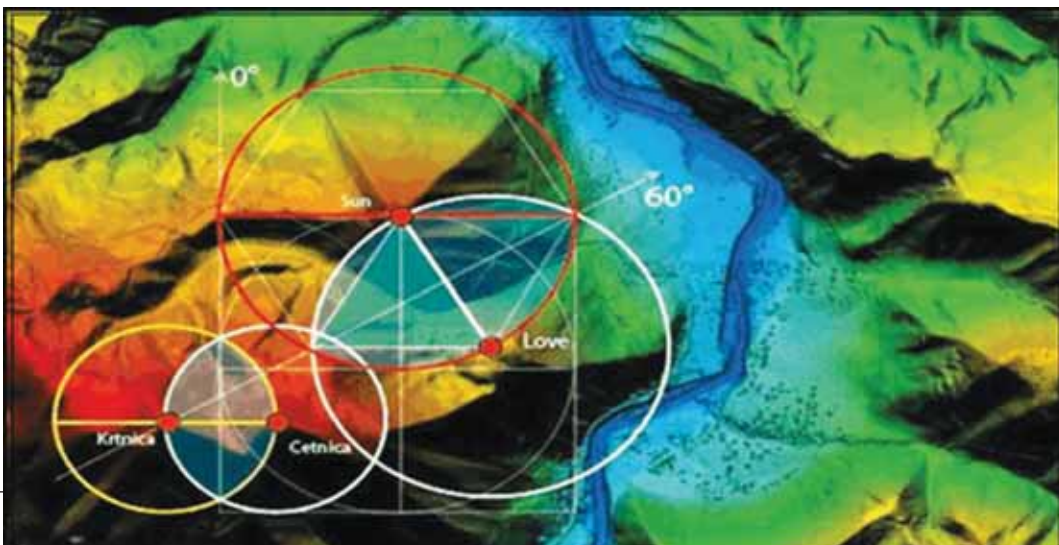

Sjeverna strana Bosanske piramide Sunca ima najprecizniju orijentaciju prema kosmičkom sjeveru s odstupanjem od 0 stepeni 0 minuta i 12 sekundi

Sjena Bosanske piramide Sunca formira 'sjenovitu' piramidu desno od zapadne strane Bosanske piramide Mjeseca prilikom zalaska sunca na dan ljetnog solsticija 21. juna. Svi stronomski fenomeni su posmatrani uvijek iz iste tačke: s vrha Bosanske piramide Sunca, koji je stoga služio i kao astronomska observatorija

Zlatni rez: Sunce, Ljubav, Krtnica, Četnica

Prijestolnice Evrope: Istanbul – kulturna prijestolnica svijeta

Foto: Melkina i Mirsad Filipović

Zov Zlatnog roga

Tekst : Mirsad Filipović

Istanbulu se morate stalno vraćati, kako biste upotpunili svoje znanje o njemu i vidjeli ono što niste stigli vidjeti prije, a istovremeno bolje osjetili duh grada, njegove žitelje, njihov način života i njihovu kulturu. Smješten je na južnom Bosforu, između dva kontinenta. Zapadni dio je na evropskom, a istočni na azijskom kontinentu. Veliki rukavac Zlatni rog dijeli evropski dio na dva dijela. Između rukavca i Mramornog mora nalazi se poluotok na kojem je nastao Istanbul.

Čudesni Istanbul pruža, onima koji ga posjete, nezaboravne trenutke. Pregršt bogatih ponuda orijentalne hrane, pića, odjeće, obuće, nakita možete naći u prekrasnim bazarima. Historijski značajni monumenti, vrhunski muzeji, kulturni i vjerski objekti, moderne građevine i prekrasni vidikovci čine ovaj grad jednim od najljepših na svijetu. Pogled na Bosforski tjesnac, s mostom koji spaja dva kontinenta, očarava desetak miliona turista koji ga godišnje posjete. Po zadnjim podacima u Istanbulu živi više od 15 miliona stanovnika. Njegovi stanovnici su veoma prijazni, spremni za pomoći i mnogo podsjećaju na naše Bosance i Hercegovce. Jednom riječju, ovaj grad je top destinacija u svijetu turizma.

Kraća historija

Prvu naseobinu u Istanbulu osnovali su grčki kolonisti iz Megare 667. p.n.e. i nazvali su je Bizantion po svom kralju Bizasu. Tokom građanskog rata 196. godine, Septimije Sever ga opsjeda i teško razara, ali ga po dolasku na vlast obnavlja. Dolaskom na vlast Konstantina Velikog grad postaje središte Istočnog rimskog carstva i dobija ime Drugi Rim 330. god. Taj naziv, međutim, nije uhvatio puno korijena i počinje se sve više koristiti naziv Konstantinopolis ili Konstantinov grad tj. Konstantinopolj. Nakon raspada Rimskog

Pogled na Istanbul sa bosforskog "Mosta mučenika 15. jula"

carstva Carigrad postaje glavni grad Istočnog dijela koji postaje Bizantija.

Naziv İstanbul prvi se put spominje u 10. stoljeću u armenskim i arapskim pa onda turskim izvorima. Ime dolazi od grčkog izraza "u gradu". Turski sultan osvajač, Mehmed II je, nakon duge opsade, osvojio grad u posljednjem jurišu 29.maja 1453., a u odbrani grada poginuo je i posljednji vizantijski car Konstantin Dragas (pad Carigrada 1453.).

Poslije rimske i bizantijske vladavine, nastupila je era otomanske - osmanlijske vlasti. Povoljan položaj grada između Europe i Azije bio je vrlo važan za razvoj trgovine i kulture. Zbog važnog strateškog položaja, Carigrad je kontrolirao putove između Azije i Europe, kao i prolaz iz Sredozemnog mora u Crno more. Veliki bazar i Palača Topkapı podignuti su nekoliko godina nakon turskog osvajanja. U gradu su podignute džamije, kao džamija Fatih, zajedno s pripadajućim školama i kupalištima. U grad je naseljeno novo stanovništvo koje se sastojalo od židova, kršćana i muslimana, koji su doseljeni iz svih dijelova Carstva. Pod vlašću Sulejmana Velikog napravljene su mnogobrojne džamije i vrhunski značajni objekti pod rukom velikog graditelja, arhitekta Mimara Sinana. Nakon stvaranja Turske Republike 1923. godine, ime Istanbul je proglašeno jednim službenim nazivom grada, te su turske vlasti od stranaca zahtijevale korištenje ovog naziva umjesto neturskih naziva kao Konstantinopol ili Carigrad. **Mustafa Kemal Atatürk** postaje prvim predsjednikom Republike Turske i bio je na čelu države sve do svoje smrti 1938. godine. Ankara je postala glavnim gradom, ali ipak je Istanbul ostao najveće tursko kulturno, ekonomsko i trgovinsko središte.

Tvrđava Rumeli Hiseri, izgradio ju je sultan Fatih Mehmed-han 1452.

Znamenitosti

Šta izabrati i od čega početi u gradu koji se prostire na 1500 km², a šire područje na oko 5000 km² i to na dva kontinenta. Priznat ćete, nije lako. U prosjeku sam hodao otprilike 20 km dnevno. Samo na taj način može se vidjeti većina značajnih znamenitosti. Samo jednom smo upotrijebili taxi i to poslije veoma napornog obilaska grada. Supruga Melkina me je pratila koliko je mogla, a ponekad sam išao i sam, dok je ona uživala odmarajući se u lijepim parkovima uz nezaobilazne pečene kestenje i kukuruze. Bili smo smješteni u starom dijelu grada, stotinjak metara između Aja Sofije i Plave džamije. Na tom relativno malom prostoru nalaze se i najznačajniji historijski objekti u Istanbulu.

Hagia Sofija (Aja Sofija)

Ovo veleljepno zdanje je građeno od 408. do 415. godine i u to vrijeme je bila najveća crkva-katedrala u svijetu. Veličanstveno remek djelo svjetske arhitekture bilo je uništeno u požaru 532. godine nakon pobune Nika u tadašnjem Carigradu. Ali za samo pet godina, do 537. ona je ponovno sagrađena pod vodstvom arhitekta Artemija iz Trala

Nekad najveća katedrala na svijetu, danas je džamija i muzej

Neke freske su još uvijek dobro očuvane

matematičara Izidora iz Mileta. Dijeljenjem crkve na Katoličanstvo i Pravoslavlje postaje glavnim sjedištem pravoslavlja u Bizantiji i bila je krunidbena crkva bizantskih careva. Pored same crkve nalazi se grob cara Konstantina Velikog. Ova crkva je bila carska građevina koju su koristili car i njegova svita u pola objekta, a drugu polovicu je koristilo svećenstvo za svoje potrebe.

Dolaskom otomanske imperije Aja Sofija je pretvorena u džamiju. Sklonjena su zvona, oltar, a freske su zamijenjene islamskim motivima i dograđena su četiri minareta. Postala je jednom od najvećih džamija u svijetu. Kemal Ataturk je svojim dolaskom na vlast Aju Sofiju pretvorio u muzej i to je sada najveći i najznačajniji muzej u Istanbulu. Ne mogu se odlučiti da li je ona ljepša iznutra ili izvana. U svakom slučaju je imponantna, a čini mi se da je najljepša noću, pod jakim osvjetljenjem. Uvijek je puna posjetilaca koji pažljivo razgledaju ovo remek djelo građevinske umjetnosti. Iako su njeni zidovi premazani malterom, još uvijek se naziru freske i stari motivi. Često smo sjedili na klupama u parku koji dijeli Aju Sofiju i Plavu džamiju i uživali u prekrasnom prizoru koji se pružao sa ovih jedinstvenih građevina.

Sultanahmet Camii (Sultan Ahmetova džamija) Plava džamija - Ahmedija

Nigdje do sada nisam vidio da se dva ovako veličanstvena objekta u principu nalaze jedan preko puta drugoga. Aja Sofija i Plava džamija dominiraju na vrhu starog grada i kao da se takmiče u svojoj veličini i ljepoti. Plava džamija je građena između 1609. i 1616.

Plava džamija je remek djelo otomanske arhitekture

Mehmed aga je posebnu pažnju usmjerio na oblikovanje kupole

godine. Dao ju je sagraditi sultan Ahmet I kako bi uslišio volji Alaha. Za razliku od prijašnjih džamija koje su Ahmetovi prethodnici plaćali ratnim plijenom, Ahmet je zbog ratnih gubitaka u svojim osvajajkim ratovima bio primoran uzimati novac iz državne kase. To se nije sviđalo Alimima-državnim službenicima koji nisu uspjeli spriječiti Sultana u njegovim namjerama da sagradi jednu od najvećih i najljepših džamija u svijetu. Džamiju je gradio Sinanov učenik i glavni asistent, Mehmed aga. Džamija se podizala na mjestu gdje se prije nalazila Konstantinova palača. Tu su se nalazili i drugi manji dvori (jedan od njih je bio i svojina Mehmed Paše Sokolovića) koji su morali biti otkupljeni i kasnije srušeni. Džamija je dobila naziv plava pošto je čitav unutrašnji prostor ispunjen sa 20 000 hiljada žrnj keramičkih pločica s 50 raznih oblika tulipana (izrađenih u Izniku - drevna Nicaea). Taj mozaik daje Plavoj džamiji - Ahmediji nsvakidašnju ljepotu. Džamija ima 6 minareta i kada je sagrađena izazvala je velike revolte u islamskom svijetu, pošto je samo džamija u Meki imala u to vrijeme toliko minareta. Da bi se ublažio bijes vjernika u svijetu, poklonjen je sedmi minaret džamiji u Meki. Unutrašnjost džamije je sastavljena od nekoliko kupola i polukupola, sama glavna kupola je visoka 43 metra a promjer joj je 23,5 metara. Dvorište džamije je ogromno i upotpunjuje sliku o prekrasnoj otomanskoj arhitekturi. A unutrašnjost je posebna priča. Posebno se ističu veliki i bogati Mihrab, manji minberi, galerije i ukrasi. Ukrasi su uglavnom stihovi iz Kuhrana, većinom djelo slikara Gubarija, kojeg su smatrali najvećim kaligrafom svog vremena. Podovi su prekriveni ogromnim i prelijepim tepisima koje vjernici sami mijenjaju ako dotraju i izgube sjaj. Podovi središnje galerije su ukrašeni bogatim inkrustacijama (bogatim dekoracijama). Kada smo bili prvi put u džamiji, bila je velika gužva, vrea turista i domaćih građana koji su obavljali molitvu, a drugi puta smo imali više vremena i prostora za pažljiviji i kvalitetniji obilazak ove jedinstvene džamije.

"Trg sultana Ahmeta" (Konstantinov hipodrom)

U neposrednoj blizini Aje Sofije i Plave džamije nalazi se Hipodrom, nekada središnje mjesto i najatraktivniji dio starog Konstantinopolja. Počeo se graditi 203. godine u vrijeme Septimijusa Severusa, a dovršen je 330. godine u vrijeme Konstantina Velikog. Tu

Hipodrom je nekad bio središte društvenog života Konstantinopolja

su se održavale kulturne priredbe, trke konja i dvokolica i mnogi drugi javni događaji. Bio je dug 450 m i širok 150 m, i mogao je primiti do 100 000 gledalaca. Hipodrom je bio središte društvenog života Konstantinopolja i često su se političke stranke svrstavale u jednu od četiri navijačke skupine: Plavi (Venetoi), Zeleni (Prasinoi), Crveni (Rousioi) i Bijeli (Leukoi). Najveći sukob navijačkih skupina je prouzrokovao velike proteste poznate kao "Pobuna Nika" 532. godine u kojima je stradalo oko 300.000 ljudi. Krivine oko kojih su skretale kočije bile su označene s dva egipatska obeliska tzv. "Zidni obelisk" i Tutmozisov obelisk. Hipodrom je bio ukrašen brojnim skulpturama bogova, heroja i careva. Danas mi Hipodrom izgleda veoma skroman i u principu je popločano šetalište. Ostala su dva obeliska i fontana koju je vladar Vilijam II poklonio Turskoj. Lijepo mjesto da se malo odmorite uz pečene kestenje i kukuruze.

Topkapi Sarayi (Topkapi Palača)

Nedaleko od Aja Sofije i našeg hotela smještena je ogromna palača-grad u kojoj su više od 400 godina živjeli turski sultani i upravljali državom i svojom imperijom koja se nalazila na tri kontinenta, na skoro 23 miliona km². Ime mu na turskom znači "Palača topovske kapije" jer je izgrađena na mjestu gradskih vrata Konstantinopolja koja su uništena turskim topovima.

Bazilika Aja Irena je sada muzej

Najljepša vrata u palači su "Vrata pozdrava"

Nedugo poslije osvajanja grada, tačnije 1459. godine, počinje izgradnja ovog ogromnog kompleksa, po naređenju Mehmeda Osvajača. Saraj se godinama širio, dograđivane su nove odaje, a u svom zlatnom dobu tu je znalo živjeti više od 4000 ljudi. Osim sul-

tanovih odaja i harema tu su se nalazile džamije, bolnica, pekare, kovačnica u četiri velika dvorišta i zanimljivo, bizantijska crkva Aja Irena poslije pretvorena u Arsenal (oružarnicu), potom muzej. Samo najvažnije prostorije su otvorene za javnost, a ostatak strogo čuvaju predstavnici ministarstva i oružane snage turske vojske. U nekim dijelovima je strogo zabranjeno slikanje, ali pošto je sada ovo u principu veliki muzej, moglo se i malo „zažmiriti“. U kompleksu se nalaze četiri dvorišta u koja se ulazi sa Carskih vrata, Vrata pozdrava, Vrata čednosti i Vrata odmora. U muzeju se nalaze vrijedni eksponati a najpoznatiji su svakako ogrtač i mač poslanika Muhameda i jedan od najvećih svjetskih dijamanta Kasicki. Cijeli ovaj prostor starog historijskog jezgra Istanbula je od 1985. godine pod zaštitom UNESCO-a, svjetske evropske baštine. Iz dvorišta, gdje su se sultani i njegova svita odmarali, pruža se fenomenalan pogled na Bosforski tjesnac i Zlatni rog.

Kapali Carsi (Kapali Čaršija-Grand Bazar)

Nezaobilazno mjesto i svjetska atrakcija koja se ne smije propustiti kada se nalazite u Istanbulu. 2004. godine ga je posjetilo oko 92 miliona znatiželjnika i tada je bio najposjećenija svjetska turistička destinacija. Sagrađen je po naredbi Mehmeda II osvajača 1455. godine i bio je tada Bazar (persijska riječ za tržnicu) sa mnoštvom prodavaonica. Daljom izgradnjom postaje Grand Bazar- Veliki Bazar, najveća svjetska pokrivena tržnica. Bazar se prostire na pedesetak

Jedan od četiri ulaza u najstariji svjetski pokriveni bazar

Jedna od 65 ulica u bazaru

hiljada kvadratnih metara i ima oko 400 prodavaonica smještenih u 65 uličica. Ima četiri ulaza pa se ne može lako zalutati, a ovo mjesto je stvarno prelijepo i veliki je mamac za turiste. Pretrpio je dvadesetak potresa i požara i uvijek se poslije obnavljanja vraćao ljepši i bogatiji. Ovdje nema čega nema, od zlata, nakita, koža, tepiha, bižuterije, suvenira, kafica, slastičarni, tekstila, svile, odjeće i obuće. Zanimljivo je da u Bazaru, bez obzira koliko je ljudi u njemu, nikad nije zagušljivo zbog veoma dobre ventilacije i prirodnog svjetla, jer Bazar ima mnogo manjih otvora i prozora.. Prodavnice blješte od reklama, a njihov interijer je očaravajući sa mnogo lijepog dekora i univerzalnih detalja. Moram priznati da me je više interesovao unutrašnji izgled tržnice nego kupovina. Uprkos cjenikanju, iste proizvode ćete kupiti mnogo jeftinije na drugim mjestima, napr. u poznatoj trgovačkoj ulici İstiklal (İstiklal Caddesi).

Veoma blizu Grand Bazara nalazi se poznati Egipatski Bazar - Mısır Çarşısı koji dosta liči na sarajevski Bezistan na Baščaršiji, samo je mnogo veći i bogatiji svojom ponudom različitih proizvoda. Sagrađen je 1664. kao dio Nove džamije, od kojeg je ona ubirući porez i kamate finansirala druge dobrotvorne dijelove kompleksa, kao što su bolnica, hamam i škola. Svoje ime, Egipatski bazar, dobio je zbog činjenice da je finansiran od poreza na egipatsku robu. Na svom vrhuncu, bazar je bio posljednja stanica karavana kamila na Putu svile iz daleke Kine, Indije i Persije. U unutrašnjosti se mogu vidjeti štandovi sa mnoštvom raznolikih začina nevjerojatnih boja i ukusa, orašastih poslastica, egzotičnog sušenog voća i povrća, vrhunskih čajeva i prekrasnih kolača, naravno najviše različitih baklava. Duž vanjske strane ove fantastične tržnice prodaju se suhomesnati proizvodi i veoma ukusni bijeli sirevi. Dosta toga smo i mi pazarili i ponijeli u Švedsku.

Süleymaniye Camii (Sulejmanova džamija – Sulejmanija)

Ovo remek djelo osmanlijske kulturne, iz 1550. godine, rad je najvažnijeg Sultana Sulejmana Veličanstvenog, arhitekta Mimara Sinana. Sinan je pokušao ljepotom i geometrijskom savršenošću nadmašiti Justinijevu Aju Sofiju. I to tako da je isplanirao građevinu koja je postavljanjem savršenog kruga na savršeni kvadrat dobio savršenu geometrijsku ravnotežu. Ovaj arhitektonski kompleks bio je novost za islamski svijet i njegova harmoničnost bila je izvanredno obilježje turskog građevinarstva. U kompleksu se nalazi ogromno dvorište, medresa, hamami, kuhinja, bolnica, mezarja i mnogo lijepih kupola. Unutrašnjost džamije je ukrašena vrlo lijepim ornamentima i obojenim prozorima (138 prozora). Glavna ogromna kupola je visoka 45 metara a široka 25. Džamija leži na 4 ogromna stuba, a ima i puno manjih stubova, lukova i polulukova. Sulejmanija je jedna od

Mimar Sinan je ovom veličanstvenom džamijom zadužio svjetsku kulturnu baštinu

U turbetu (mauzolej) počivaju sultan Sulejman i njegovi najbliži

Prekrasna unutrašnjost ove džamije ostavlja posjetioce bez daha

najvećih turističkih atrakcija u gradu i veoma je posjećena. Iz njenog dvorišta pruža se prelijepa panorama na Zlatni rog, Galatu i Bosfor. Poslužilo nas je i divno sunčano vrijeme, pa smo napravili mnogo lijepih i atraktivnih fotosa.

Yerebatan Sarnıcı ("Potopljena cisterna") Cisterna bazilike

Jedno od zanimljivijih mjesta u starom dijelu grada je i ova, još uvijek dobro očuvana cisterna iz rimskog doba. Počeli su je graditi po ideji Konstantina velikog, a dovršena je u vrijeme cara Justinijana u 6. vijeku. Cisterna je podzemna komora promjera 138 x 64.6 metara i u 12 redova nalazi se 336 mermernih stubova koji su visoki 8 metara. Cisterna Bazilika je danas popunjena sa nekih pola metara vode, a poribljena je zlatnim ribicama koje doduše nismo primijetili. Ovaj ogromni rezervoar je kapaciteta od preko 80 000 m³ vode. Gradilo ju je 7000 radnika - robova. Poznato je da je cisterna izgrađena na mjestu gdje se ranije nalazila bazilika Svete Sofije. Za izgradnju rezervoara stupovi su doneseni iz raznih drevnih hramova, koji su već bili na rubu uništenja. Svod poznat kao "klaustarski", a najpoznatiji i najljepši su Meduzini stubovi. Ovaj ogromni spremnik za pitku vodu je veoma interesantan i bio je najveći od nekoliko stotina drugih spremnika koje je Istanbul imao u to davno vrijeme. Interesantno je, vezano za ovu cisternu i druge u gradu, da je Sulejman Veličanstveni doveo 2000 beogradskih radnika da održavaju ove cisterne. Naime, slične rimske vodovode su imali u Beogradu u to vrijeme. Sulejman je te radnike naselio u dijelu šume koja je poslije nazvana Belgrad Ormani - Beogradska šuma i nalazi se nekoliko kilo-

Odavde su građani starog Konstantinopolja i osmanlijskog Carigrada dobijali vodu

metara od centra. Zanimljivo je sa su se u cisterni snimale poznate scene iz filma o Ćemisu Bondu (James Bond) "From Russia with Love". Ovdje su snimili jednako zanimljivu i akcionu sliku pod nazivom "International". Upravo u tim drevnim zidinama snimljene su neke epizode iz mini serije Odyssey (A. Konchalovsky). U poznatoj igri Assassin's Creed: Revelations glavni lik Ezio Auditore De Firenz je trebao obaviti zadatak u cisterni Bazilika (Istanbul). Pronašao je ulaz u zgradu u maloj knjižari. O ovom interesantnom i mističnom zdanju kruže razne legende, a mi smo bili veoma zadovoljni posjetom.

Dolmabahçe Sarayı (Dolmabahçe palača)

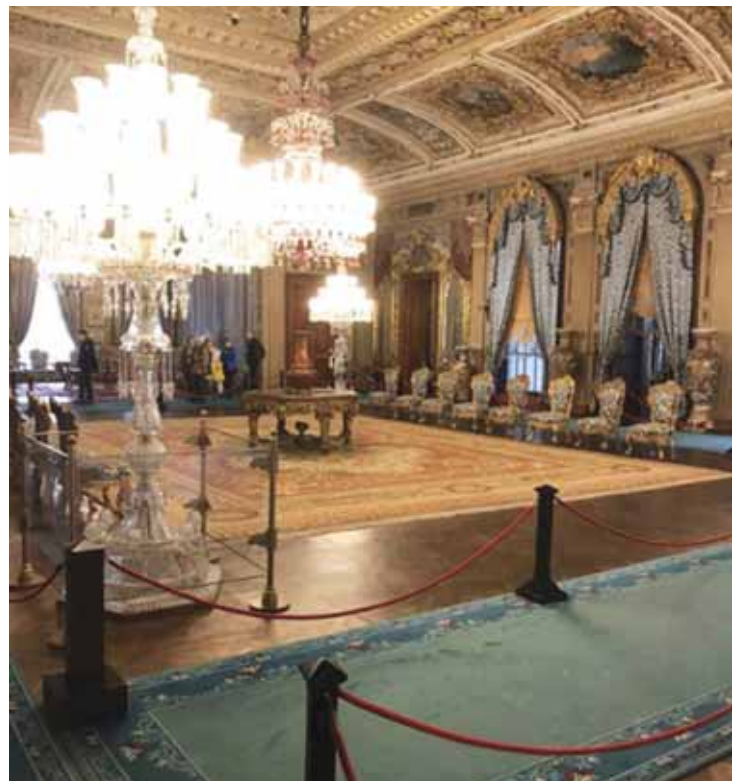
Jedna od najveličanstvenijih palača-dvoraca svijeta je svakako ova glamurozna građevina, smještena uz obalu Bosforskog tjesnaca, u dijelu grada Beşiktaş. Po nalogu sultana Abdul Medžida, između 1843. i 1856 godine, dvor je izgradio arhitekta Armenac, Garabet Balyan (Garabet Balijan). Dolmabahçe palača važi za najveću u Turskoj. Na 45.000 kvadratnih metara površine ovaj dvor ima 285 soba, 46 holova, 6 turskih kupatila (hamama) i 68 običnih toaleta. Sultan Abdul je, bivajući gost u mnogim državama i njihovim glamuroznim dvorcima, smatrao da je njegova u Topkapiju izgledom puno siromašnija. Zato je naložio da se izgradi nova, mnogo raskošnija i glamuroznija. Dugo vremena je to bila administrativna rezdencija Otomanskog carstva a i Kemal Ataturk je tu ljeti često boravio, a tu je proveo i svoje posljednje dane. Zato Turci ovu palaču specijalno cijene kao važno historijsko mjesto. Kad smo mi bili u njoj vidjeli smo mnogo školskih eskurzija koje dolaze ovdje da bi upoznale svoju noviju historiju. U dvorcu je vladalo šest sultana. Kada uđete u krug dvorca dočekat će vas više lijepih dvorišta, ukrašenih lijepim fontanama i raznovrsnim cvijećem, barokna džamija, izgrađena sredinom 19. vijeka, a pored nje i sahat-kula. U okviru palače su i prekrasne kapije među kojima su Sultanova kapija, Kapija riznice i Kapija Bosfora. Iznutra vas čeka neviđena raskoš, puno zlatnih detalja, ogromni lusteri, vrijedni eksponati, pokloni svjetskih državnika, kraljeva i careva, nakit i puno toga vrijednog za vidjeti. U samom dvorcu je zabranjeno slikanje, ali je Melkina ipak uspjela uslikati najvažnije sultanove prostorije, haremske prostorije, fenomenalna kupatila i sobu i krevet u kojem je umro Kemal Ataturk. Zanimljivo je bilo posjetiti Harem, vidjeti tu hijerarhiju koja je tada vladala u haremu je posebna priča. Računa se da bi izgradnja sličnog dvorca, danas koštala oko dvije milijarde dolara. Nije ni čudno kada je "samo" 14 tona zlata utrošeno na ukrašavanje plafona. Zanimljivo je i Kristalno stepenište koje posjeduje najveću kolekciju kristalnih lustera na svijetu. Kraljica Viktorija je poslala kristalni luster kao pok-

Dolmabahçe: Ulaz u ovo eskuzivno zdanje

Ovdje su se kupali sultani

Glamurozne prostorije su tipične za ovaj dvorac

U ovom krevetu je preminuo Kemal Ataturk

erne nebudere i do 200 m visoke i mnoštvo raznolikih džamija. Turska kuhinja je jedna od boljih na svijetu i za prave gurmane Istanbul je raj na zemlji. U gradu možete vidjeti osim džamija i vrhunske bazilike, sinagoge, a imali smo prilike vidjeti i kako hrišćani slave božić. Ištiklal avenija (Avenija nezavisnosti) je posebna priča. Duga je otprilike kao beogradska Knez Mihajlova i sarajevska Ferhadija zajedno. Tu je toliko prodavnica, bazara, kafića, modernih svjetskih butika, restorana..... U aveniji se nalazi i švedski konzulat, pa smo to iskoristili za lijepe fotke. Ulica završava na glavnom trgu Taksim. Trg je i početna stanica poznatom crvenom tramvaju koji saobraća avenijom i ide sve do Tunela, istanbulske podzemne žičare. Osim opisanih džamija posjetili smo i druge, Mahmut pašinu, Rustem pašinu, Sultana Bajazita, Nuru džamiju, Ali pašinu, Nusretiye džamiju i u prolazu smo vidjeli nekoliko veoma neobičnih džamija. Nismo stigli posjetiti Teodizijeve zidine i Valensov akvedukt, ali bit će prilike. Značajan historijski spomenik je toranj Galata u istoimenom dijelu Istanbula i sa njega se pruža veličanstven pogled na cijeli grad. Posjetili smo i Istanbulski univerzitet i Sirkeci Gari, željezničku stanicu opisanu u romanu Agate Kristi-Orijent expres. Grad posjeduje tramvajsku žičaru, tramvaj, metro, trajektni saobraćaj, dva aerodroma, željeznicu i autobuski saobraćaj koji povezuju Istanbul sa ostatkom svijeta i naravno vlastitom zemljom. 2010. godine Istanbul je proglašen za evropsku kulturnu prijestonicu. Grad je pobratimljen sa pedesetak svjetskih gradova, a treba posebno istaći sa Sarajevom i Štokholmom.

Najveći luster na svijetu, poklon kraljice Viktorije

Ion i on je do dan danas najveći luster na svijetu, sa 750 lampi i težak je više od četiri tone. Dvorac je jedno od prvih mjesta na svijetu koje je bilo opremljeno gasnim lampama, protočnim vodokotlićima u kupatilima, električnim svjetlom i liftom, kako se sultani ne bi puno umarali, malo šale na kraju. Sve u svemu nezaboravna posjeta jednom od najljepših mjesta u Istanbulu

Prostor ne dozvoljava da opišemo i druga važna mjesta gdje smo bili, a koja su itekako interesantna. Vozili smo se turističkim brodom uz Bosfor - Moreuz koji je dug 32 km i fizički dijeli dva kontinenta, Evropu i Aziju. Puno toga smo vidjeli iz jedne druge perspektive u prvom redu mostove, prelijepe građevine, ogromne tv tornjeve, mod-

Ulaz u najstariji gradski Univerzitet

Turistički tramvaj u Istiklal aveniji je posebna atrakcija

Kome se trebamo pravdati

Piše: Senada Bešić

Foto: Goran Mulahusić

Što smo bez ičega ili sa kesom ili jednom torbom krenuli u svijet i ostavili sve svoje iza sebe. Porušeno, zapaljeno, na silu i od drugog useljeno. Što smo bez ikakvog pravila ostali pošteđeni smrti; ostali živi, što se vodimo živi a toliko toga je u nama davno umrlo. Što smo u naručju noseći djecu gušili jauk i okovali tugu u dahu i pogledu. Što smo ostavili hiljade pitanja bez ijednog odgovora raspitujući se

za nestale, pobijene, razmijenjene, nekuda odvedene, prerano ostarjele.

Kome se trebamo pravdati što smo sjeli u neki voz ili neki brod, neki autobus ili kamion koji nas je odveo hiljade kilometara daleko i gdje smo varajući nesanicu učili neku novu gramatiku i teško izgovarali imena novih komšija.

Danima i mjesecima živeći u nadi da ćemo se vratiti i da je sve izbjeglištvo samo privremeno proveli smo vrijeme u nostalgiji za svim što je nekada bilo dio nas, ono naše uvučeno pod kožu, utkano u bore oko očiju. Strepili smo nad svakom promjenom u sistemu vlasti i odlučivanja vezano za vize, pasoše, dokumente, popise, izbore. Strepeći jesmo li dio toga našega, državnog, na koje imamo isto pravo kao i oni koji su ostali jer su morali ili nisu bili prisiljeni otići. Strepili i kupovali satelitske antene i njima pravno ili bespravno ukrašavali balkone da bi mogli pratiti vijesti u kojima nije bilo puno mjesta za priloge i izvještaje o nama, dijaspori.

Kome se to trebamo pravdati što bar mrtvi hoćemo i imamo pravo da se kopamo tamo gdje smo rođeni. Što tu posljednju želju ispunjavamo našim najdražim kojima je domovina bila i krv i voda. Onima koji su pod stare dane morali da objašnjavaju da nisu bili neprijatelji već obični građani jedne zemlje u kojoj je njihovo ime određivalo njihovu sudbinu.

Kome se trebamo pravdati što donosimo u dragu nam domovinu i pravimo, gradimo, dižemo na sprat, i više spratova. Što vozimo neka auta koja su normalna u svijetu; u svijetu gdje čovjek koji radi može i da vozi neko obično auto. Što smo se snašli i zaposlili. Što govorimo neke druge jezike i imamo na Facebook-u prijatelje koji ne

potiču iz naše domovine.

Što smo se integrisali a opet ostali svoji. Što smatramo da imamo pravo na zemlju u kojoj smo se rodili i mi i naši pradjedovi. I pradjedovi naših pradjedova. Tu smo se naučili hodati i voljeti i vjerovati u ljude. Tu smo se naučili poštivati druge, te druge koji nas protjeraše, a sada se trebamo pravdati nekim trećim, novim.

Kome se trebamo pravdati što šaljemo pomoć ili ne šaljemo, što ulažemo iako nam bolno saznanje sve više vlada dušom da se nećemo vratiti. Nećemo se vratiti jer nećemo ostaviti rođenu djecu u svijetu i jer im trebamo pomoći, jer trebamo čuvati unučad. Šta nam je sva ta Bosna ako nismo svi zajedno u njoj.

A naša djeca, koliko god voljela i naučila da vole sve bosansko i hercegovačko nisu prihvaćena u toj dragoj domovini. Jaz je sve veći. I oni koji taj jaz trebaju smanjivati samo ga produbljuju. Produbljuju ga nebuloznim zakonima o popisu, o glasanju, o matičnim brojevima, o ne/mogućnostima zapošljavanja i povratka. Šta naša djeca mogu raditi u Bosni pa i Hercegovini iz koje njihovi vršnjaci žele pobjeći

bilo kuda u svijet. Žele je napustiti sada kada je mir a na nas su kivni što smo otišli spašavajući život od metka, granate ili noža. Danas bi svi otišli iz naše domovine, otišli bi da mogu i da se ni za sekundu ne okrenu za sobom.

Kome se trebamo pravdati što dolazimo preko ljeta na godišnji odmor utrnulog tijela od želje za mirisima, zvukovima, glasovima, okusima. A dolazimo i za Novu godinu željni muzike, opuštanja, druženja. Kome se trebamo pravdati što nam smeta što naša domovina nije izišla na bolji put. Što komentarišemo, podržavamo ili ne podržavamo

vlast, organizujemo demonstracije, pišemo peticije. Trebamo ćutati. Il' još bolje, što bi neki htjeli, ostaviti sve, pa doći u tu Bosnu pa tamo dokazivati našu hrabrost. Samo joj još mi trebamo. Jedva nas čekaju.

Ko se to nama pravda što su se promijenila imena ulica, gradova, što su privatizovana preduzeća gdje smo ostvarili godine radnog staža dok danas nemamo ništa. Kao da nas nikad tu nije ni bilo. Ko se nama pravda što se dobila pomoć za obnovu i izgradnju i dok se dobivala pomoć za sve onda je i sve bilo fino, sve je funkcionisalo i svi bili zadovoljni. A šta je to dijaspora dobila za obnovu i izgradnju svoga, porušenog, uništenog, zapaljenog. Kome se trebamo pravdati, onima koji su nas protjerali ili vama koji nas ne možete gledati nemoćni u svojoj sitnoj zlobi i zavisti nesvjesni istine.

Il'i ne priznavajući istinu. Istinu da smo protjerani dva puta. U ratu i u miru. A opet volimo tu zemlju. Trebamo li se nekome danas i za to pravdati.

Pjesnička Banja Luka

*Nove knjige banjalučkih autora
– Predstavljanje »Šeher Banje
Luke« i »Banjalučkih žubora«
- Saradnja naših autora
u Skandinaviji sa
Društvom pisaca BiH*

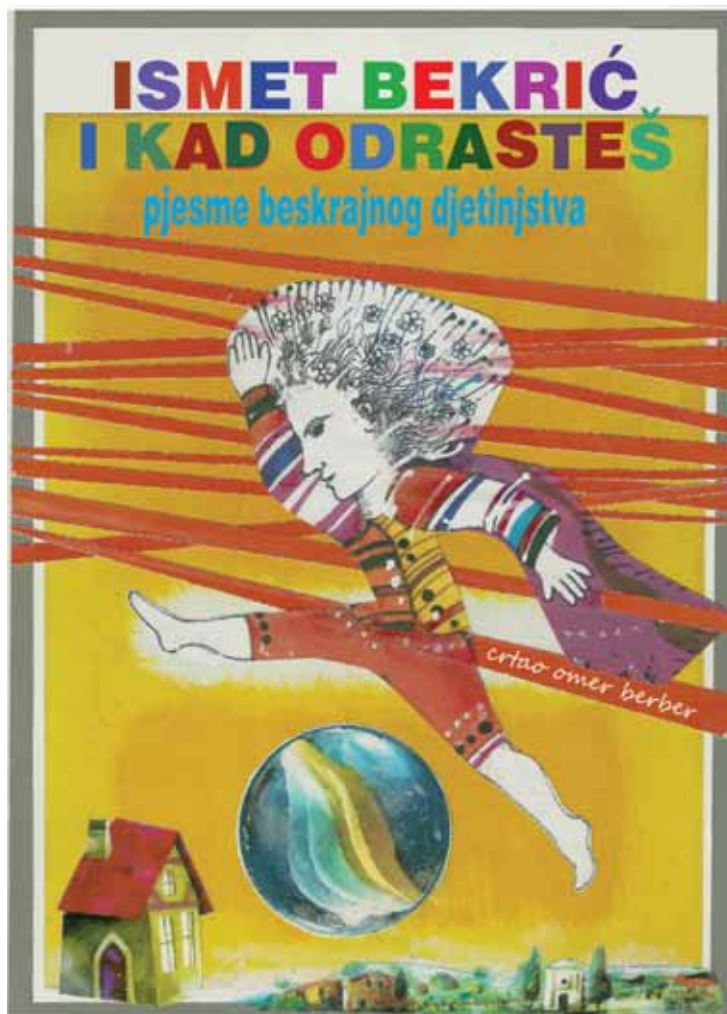
(Pripremila: Redakcija lista)

Ovogodišnji, već 32., **Međunarodni sajam knjiga** u Sarajevu, koji će se održati od 15. do 20. aprila, prilika je da se približe i nove knjige banjalučkih literarnih stvaralaca koji su u godinama rata i progonstava morali napustiti rodni grad i nastaviti živjeti u drugim zemljama širom svijeta. Pokrovitelj predstavljanja knjiga stvaralaštva, izdavaštva i naučne literature autora iz BiH koji žive u drugim zemljama je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u Sarajevu, koje je već uputilo poziv stvaraocima i izdavačima da se prijave za ovu najveću godišnju smotru naslova u BiH.

Žubori šeher Banje Luke

U okviru sajamskih dana ponovo ćemo zajednički listati knjige naših autora, slušati i čitati njihove stihove i prozne rečenice, objavljene i na stranicama našeg magazina »**Šeher Banje Luka**« i edicije »**Banjalučki žubori**«. U okviru »Žubora šeher Banje Luke« predstaviti ćemo brojeve našeg magazina objavljene između dvije sajamске smotre, te 21. knjigu »Banjalučkih žubora«, nazvanu »*Klupa na kraju aleje*«. Na toj klupi iz naših sjećanja čitat ćemo i stihove pjesnikinja Nasihe Kapidžić Hadžić i Enise Osmančević Čurić, sa stranica novih izdanja njihovih knjiga objavljenih u izdavačkoj kući »Bosanska riječ« - »Lijepa riječ«. Bit će tu i mnogo nedosanjanih snova, o kojima u svojoj poetskoj zbirci piše i *Sabaheta Hadžikadić*, nazvanoj upravo tako - »*Nedosanjani snovi*«.

Između dvije najveće sarajevske izložbe knjiga uvijek se pojavi više novih naslova naših autora, koji će na ovogodišnjem aprilskom književnom druženju imati svoja nova predstavljanja. Izdavačka kuća »**Bosanska riječ**« - »**Lijepa riječ**« iz Tuzle dolazi na Sajam s više

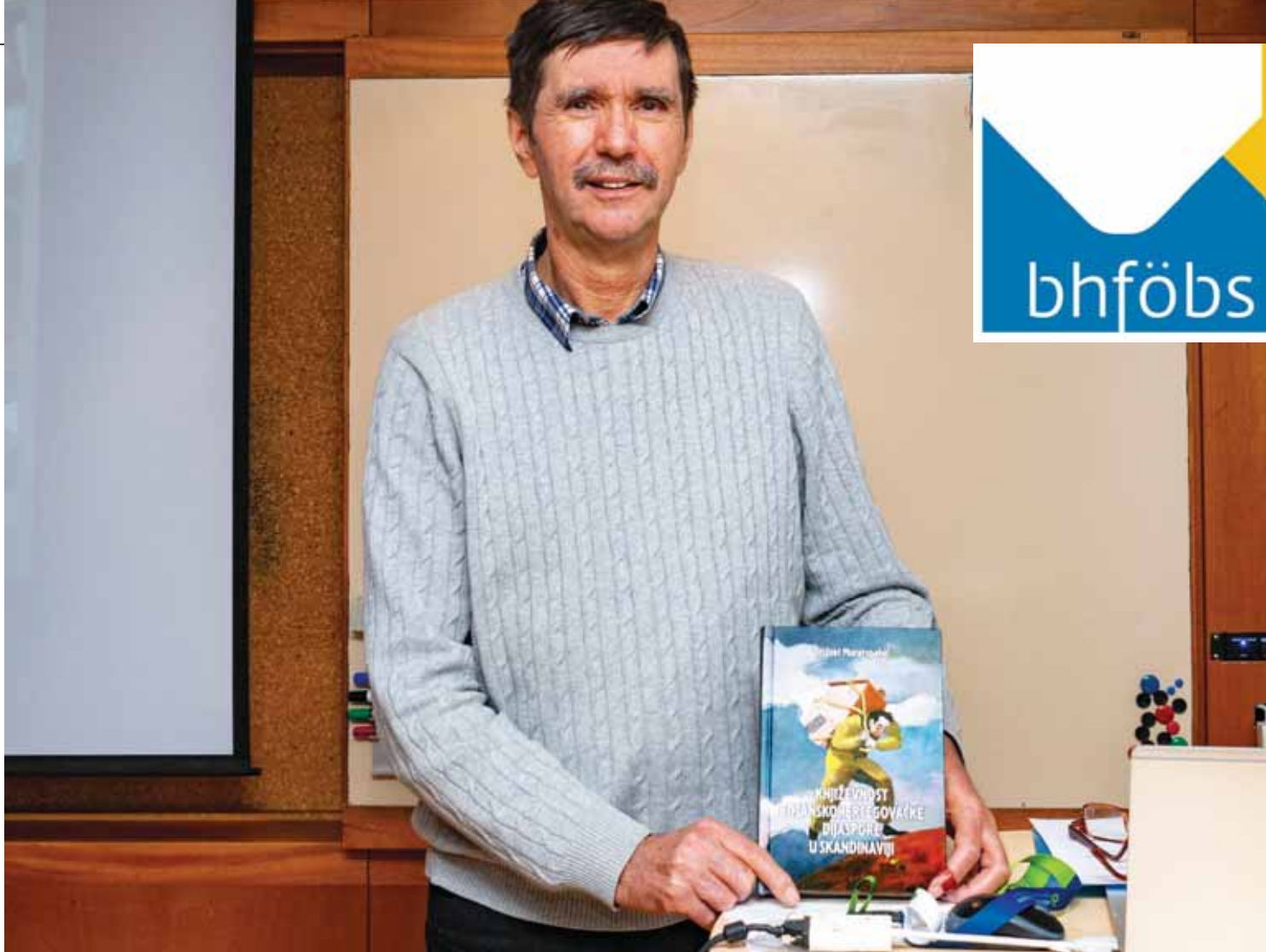
novih naslova autora za djecu – pjesničkim zbirkama »*Kad si bila mala*« i »*Šare djetinjstva*« *Nasihe Kapidžić Hadžić*, knjigom priča iz djetinjstva »*Mali princ mi jednom reče: Tvoja priča nek poteče*« *Bisere Alikadić*, prošlogodišnje dobitnice nagrade »*Nasiha Kapidžić Hadžić – Vezeni most*«, te novom pjesničkom zbirkom *Ismeta Bekrića* »*I kad odrasteš*«, obogaćenom slikama i crtežima *Omera Berbera*. Izdavač iz Tešnja, »*Planjax*«, ponovo objavljuje novu knjigu *Denisa Dželića* – ovog puta to je poetski roman »*Romantično putovanje kroz maglu*«.

Mostovi od riječi

Banjalučke i banjalučkih životnih i poetskih odsjaja bit će i na stranicama monografije *Sadika Beglerovića* »*Kad ožive obale Vrbasa*« (Nezavisne novine), u kojoj se riječju i slikom osvjetljava Gornji Šeher, od prvih pominjanja do današnjih dana, kad se njegovi žitelji vraćaju ili svake godine dolaze na svoje obale. Dječja pjesnička Banjaluka oživljava i na stranicama antologijskog izbora iz bošnjačke poezije za mlade, koju je, s naslovom »*Slavuj iz moje bašče*«, objavila izdavačka kuća »*Planjax*«. O ovom vrijednom izdanju, kao i o novim knjigama edicije »*Banjalučki žubori*«, poetskim prvencima *Nataše Križanić* – »*Most duginih boja*« i *Sibe Halimić* – »*Tamo sam sretna*«, opširnije na narednim stranicama posvećenim predstojećem Međunarodnom sajmu knjiga u Sarajevu.

Sajam knjiga u Sarajevu je takođe prilika da se predstavi literarno stvaralaštvo autora Skandinavije, o čemu piše dr. *Izet Muratspahić*, predsjednik udruženja bosanskohercegovačkih pisaca kolji žive u Skandinaviji, i koji grade mostove među literaturama, i među ljudima.

Sam Sajam knjiga u Sarajevu uvijek doživljavamo kao neki svjetionik sazdan od riječi i poruka, koji treba da pomogne u osvjetljavanju ne samo naše prošlosti, nego i puteva koji iz često sive svakodnevice vode u neku bolju, humaniju budućnost.

Most između literatura

Piše: Dr. Izet MURATSPAHIĆ

Društvo pisaca, prevodilaca i bibliotekara u Švedskoj aktivno se priprema za ovogodišnji 32. Internacionalni sajam knjiga, koji će se održati od 15. do 20. aprila 2020. godine u Sarajevu. Uz naš, getorborški sajam knjige, koji se održava krajem februara i početkom marta, ovo je drugi najvažniji događaj u prezentaciji književnih ostvarenja naših pisaca u skandinavskoj dijaspori. I ovim putem zahvaljujemo se Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH koje već tradicionalno omogućava ovo predstavljanje književnog stvaralaštva, izdavaštva i naučne literature autora iz BiH, koji sada žive i stvaraju izvan njenih granica.

Naše društvo osnovano je početkom marta 2019. godine, i na prošlogodišnjem Sajmu knjiga u Sarajevu predstavili smo se široj javnosti, pojasnili razloge našeg osnivanja i glavne smjernice djelovanja. Posebno smo potcrtali našu želju da budemo most između literatura, matične i zemalja prijema u kojima naši pisci takođe sudjeluju. Da bismo ostvarili naše ciljeve, neophodna je aktivna saradnja sa društvima pisaca, na čemu predano radimo i već imamo

prve dobre rezultate. Naime, sklopili smo sporazum o saradnji sa Društvom pisaca BiH i preliminarno dogovorili saradnju sa Udruženjem danskih pisaca. Polovinom decembra prošle godine imali smo nekoliko zapaženih programa „čitanja poezije na više jezika“ u Kopenhagenu, gdje su učestvovali danski i naši pjesnici, a sa sličnim aktivnostima nastavićemo u Švedskoj i Norveškoj.

Na ovogodišnjem Sajmu knjige u Sarajevu planiramo više programa kojima bismo predstavili naše pisce iz Skandinavije bosanskohercegovačkoj čitalačkoj publici. Na samom Sajmu učestvovali će desetak pisaca i predstaviti svoje knjige na našem štandu. Nekoliko njih, koji su u protekloj godini objavili nova djela, imaju adekvatne promocije i razgovore sa domaćim piscima. Osim toga, Društvo pisaca, prevodilaca i bibliotekara u Švedskoj će, u saradnji sa Društvom pisaca BiH, nastojati da organizira nekoliko književnih večeri, sa ciljem da se pisci iz skandinavske dijaspore direktno predstavljaju čitalačkoj publici u BiH. Pored jednog književnog programa u Sarajevu, planiramo i književno predstavljanje i u drugim gradovima (Konjicu, Zenici i sl.). Vjerujemo da će to biti značajni programi kroz koje će domaća čitalačka publika imati priliku da čuje iz prve ruke literarna dostignuća pisaca van BiH.

Vjerujemo da će ovim putem doći do zblizavanja ne samo književnika iz BiH, gdje god da oni žive, nego i prevazilaženja bilo kakvih predrasuda i marginalizacije književnog stvaralaštva iz dijaspore. Jer, pored svih promocija, prezentacija i nagrada, najvažniji efekti sajmova su direktna druženja pisaca, stvaranje novih poznanstava i otvaranje novih zajedničkih projekata.

Slavujeve rime

Izbor iz bošnjačke poezije za djecu, priređivača Mirsada Bećirbašića, obogaćen i stihovima banjalučke pjesničke riznice

Priredio: Ismet BEKRIĆ

Ovogodišnji Međunarodni sajam knjiga u Sarajevu bit će i u znaku jedne »raspjevane knjige« za djecu – izbora iz bošnjačke poezije za djecu od 1972. do 2019. godine, kojemu je njen priređivač, također pjesnik za djecu Mirsad Bećirbašić, dao i »raspjevan« naslov: »Slavuj iz moje bašče«. A taj Slavuj, kako ističe pjesnik i kritičar Zejćir Hasić, svojim pjevom vodi nas ka istom, umjetničkom, cilju – »afirmaciji osobitosti i ljepote bosanskog jezika i uvidu u sve ono što je na plemenit pjesnički način bilo i što će biti dio odrastanja novog naraštaja djetinjstva u kojem književnost za djecu ima nemjerljiv značaj i ulogu«.

Ovaj splet pjesama autora ne samo iz BiH, nego i iz drugih susjednih republika, te iz dijaspore, utkiva na najljepši način književnost za djecu u cjelovitost literature i njenih i duboko ličnih i široko univerzalnih poruka i značenja. A ta bošnjačka, bosanska književnost za djecu nosi pečat jezika. »Najznačajnija bit koja objedinjuje i određuje bošnjačku književnost za djecu jeste bosanski jezik«, piše priređivač ovog djela Mirsad Bećirbašić, u svome »Slovu o Slavuju«. »Ma gdje bili, naša je bit u jeziku. On je naša kolijevka, unutrašnja svijetla sjenka... Pjesma slavuja iz naše bašče – jedinstveno je i trajno suglasje duše, uma i srca.«

Ovaj antologijski izbor ima i svojih novina u odnosu na ranija slična izdanja. O tome pjesnik Šefik Daupović piše u svome pogovoru: »Novina u odnosu na prethodne antologije je i što je ovaj izbor, osim pisaca iz matične države, uvrstio i bošnjačke pisce za djecu iz regije i dijaspore... Nova imena i motivima i formom unose svježinu u književnost za djecu.«

Listajući ovaj izbor iz ugla našeg magazina, vrijedno je naglasiti da je tu značajno zastupljena i banjalučka, i krajiška, poezija za

djecu, koju predstavljaju autori: Nasiha Kapidžić Hadžić, Kemal Coco, Muharem Omerović, Ismet Bekrić, Muhidin Šarić, Rizo Džafić, Enisa Osmančević Ćurić, Enes Kišević, Husein Dervišević, Senudin Jašarević, Kemal Handan, Sead Mulabdić, Amir Talić i Esmir Salihović. Knjigu također treba predložiti kao nezaobilaznu lektiru u dopunskoj nastavi našeg maternjeg jezika.

Ovo knjizi ćemo se svakako još vraćati, približavajući našim čitaocima ljepotu poezije za djecu, a u ovom broju, koji je i u znaku najave novih knjiga, donosimo nekoliko pjesama banjalučkih stihotvoraca.

Nasiha Kapidžić Hadžić:

KAD BI HTIO VOZ DA STANE

Kad bi htio voz da stane,
da uberem dvije grane
gloga bijela!
Al' on strijela
dalje ode.

Kad bi htio pokraj vode
da zastane,
da poljubim ono lane,
što ga čuva srna vita.
Al' on hita,
grabi dalje,
a dječak mu s njive maše,
pozdrav šalje.

Kad bi samo malo stao,
ja bih začas istrčao
da uberem nježnu radu!
Al' on žuri prema gradu
već dan cijeli
i ne zna za bagrem bijeli,
za crveni cvjetić maka,
za dječaka
i ne vidi ono lane.
Kraj potoka ni da stane.

Kemal Coco:

ŠTAMPARSKA GREŠKA

Trči zeko šumicom
I više na glas:
»Hura, lovci ne smiju
Pucati na nas!

Šetat ćemo slobodno
Po brijegu i polju
I birati glavice,
Ljepšu, slađu, bolju.

Novine su donijele
Tu radosnu vijest,
Eno dolje čitaju
I jela i brijest.«

Iza bukve medo
Pomalo se smješka:
»Sigurno je, zeko,
To stamparska greška.«

Muharem Omerović:

ZAROBLJENE ŽELJE

U dječijoj sobi tiho.
U njedrima jednog mraka
kuca srce zidnog sata,
kuca srce u dječaka.
A u srcu tog dječaka,
što proteže ruke sneno,
kao ptica u kavezu
DEVET želja zarobljeno.

Ne budi ga, bučni grade,
nek proteže ruke sneno,
neka sanja, u snu želje
često budu ostvarene.

Enisa Osmančević Ćurić:

SLIKA IZ NOVČANIKA

Koliko je moja mama
promijenila novčanika –
u svaki se preselila
moja slika.

Kad njena ruka po novac krene
tamo sigurno nađe mene.

Zato je mami ozareno lice
i usred najveće besparice.
Muhidin Šarić:
ZAVIČAJ

Za svaki zavičaj
isto važi:
čim negdje odeš,
on te traži.

I ma gdje da si
on će znati
na koji način
da te vrati.

Sead Mulabdić:

KAD MATI KREČI

Čim pirne jug
Sprva proljeća,
Mati šalje oca
Sa kupi kreča.

Onda u kanti,
Nasred avlije,
Vulkan bjeline
Vodom zalije.

Ne prođe malo,
Tek dva tri sata,
Zabijeli kuća
kao palata.

Zidovi njeni
Bljesnu, ožive,
Pomisliš – na njima
Procvale šljive.

*Moje je srce kuća
sa mnogo toplih soba,
vrata se širom otvore
na njima u svako doba...*

*Samo za mržnju i zlobu
nema ni jednu sobu
i za sve vođe rata
zaključana su vrata...*

*Ljubav je tajni nebeski zvončić,
nekad kapljica, a nekad rijeka,
ljubav je onaj tanani končić
o kome visi život čovjeka.*

*Kod nje nikad ne pitaj: zašto,
ljubav je u srcu, a ne u glavi,
ona ne traži ništa za uzvrat –
i blago onom kome se javi.*

Zrnca sreće

Kad pjesnik Šimo Ešić crta – stihovima, ljepše nam je svima i u običnim danima i na »Vezenim mostovima«

Piše: Ismet BEKRIĆ

Slikari crtaju kistom i bojama. A pjesnici? Pjesnici su ključari beskrajnog carstva riječi. I zato oni – ključ!, ključ! – otvore najljepša vrata i uzmu pregršće riječi. I onda tim riječima počnu »crtati« i ukrašavati svijet. Jer, svijet uvijek može biti bolji, svjetliji, ljepši.

I jednu izuzetnu knjigu, prepunu pjesama i priča, jedan pjesnik je »nacrtao« riječima - stihovima, rimama. Kad god se osjećamo pomalo izgubljeni u ovom (ne)vremenu, kad nam se tiha tuga počne uspinjati uz trepavice, vratimo se knjizi »Kako se crta sunce«, u kojoj se stihovi i lijepe rečenice Šime Ešića prepliću sa maštovitim ilustracijama Toše Borkovića. I tad nas iz te knjige zapljusne neka dobrota, neka blagost, kao majčin osmijeh ili leptirovo krilo.

Sve u životu počinje od mame, jer »majka nam je rodila i oči, i ruke, i srce, i pamet«, i zato i ova pjesmarica/slikovnica otvara svoje stranice pjesmom »Kako se crta mama«:

*Mama se crta najljepšim bojama,
koje imaš u svojoj pernici,
mama se crta kao najslađa
kocka šećera u šećernici...*

A onda, naravno, na red dolazi – tata. Otac, kojega je pjesnik »uživljavao kao visoko i snažno drvo«.

*Tata se crta pažljivo, vazdan,
jer tata ti je i drag i važan,
on mora biti visok ko jablan
i mora biti ko brdo snažan...*

A baka? Baka je, kako piše Šimo Ešić, to-

liko dobra i potrebna, da djeci nije dovoljna jedna. I djeca obično imaju po dvije bake.

*Baka se crta u većem bloku,
mada je nježna, krhka i mala,
baka se crta sa sijedom kosom,
sa klupkom vune i pet igala...*

A gdje sam tu ja? Javlja se, a ko bi drugi, nego – djed. Jer, i on je važan, veoma, veoma važan. »On, istina, ne može trčati, ali na njegovom koljenu mnogi od nas su imali prve časove jahanja.« Mnoge djede imaju i brkove. Ne toliko zbog ukrasa, koliko da bi unukama i unucima služile kao uzde, da se imaju zašto držati kad dihaju na koljenu.

*Djeda se crta ko vedri mudrac,
on zbori riječi važne i trajne,
djeda se crta ko stari drugar
koji znade čuvati tajne.*

Mogu se još, svakako, nizati riječi i o ostalim članovima porodice/obitelji/familije – bratu, sestri, ujaku/daidži i ujni/daidžinici, tetku i tetki, stricu/amidži i strini/amidžinici, ali se nikako ne smije preskočiti svoj dom, svoja kućica – svoja slobodica. Zato, nacrtajmo i mi riječima svoju kuću. Pjesnik to čini ovako:

*Kuću nije crtati teško –
slažeš linije kose i prave,
oko nje nacrtaj poneko drvo,
maleni put i dosta trave.*

*Na krovu uvijek nacrtaj dimnjak
i dim kako se iz njega mota,
tako će svako ko vidi sliku
znati da u njoj ima života.*

Želimo li još saznati kako to pjesnik crta Tramvaj, Drvo, Sunce, Mjesec, Dugu, Pticu, Leptira, Pčelu, Tajnu, Ljubav, Igru, Zimu – otključajmo i sami pjesničku riznicu knjige »Kako se crta sunce«, pa i mi pokušajmo »nacrtati« bar nešto od onoga što nas okružuje. Svoju baštu, svoju školu, svoju učiteljicu, svoga drugara, svoju simpatiju (samo da niko ne sazna), svoga psića, svoju macu, svoga pijetla koji nas budi da ne zakašnimo u školu ili na posao

Možemo nacrtati i Sreću. Prvi mjesec u novoj godini je najljepše vrijeme kada svima želimo puno sreće.

Na kraju ovog zajedničkog čitanja knjige, koju svakako treba da imamo i u svojoj biblioteci, pročitajmo/naučimo »Kako se crta sreća«:

*Sreća se crta, moj mali družo,
tek kada sretan budeš i sam,
sreća se crta raskošno, vedro,
tako da ne može stati u ram.*

*Sreća može da bude mala
i kratka kao bljesak u oku,
ali, svejedno, sreća se crta
u onom većem, najvećem bloku!*

I Zrnca sreće Šime Ešića sve je veće i na našim susretima »Vezeni most«, na kojima je ovaj pjesnik i saradnik i napeg magazina uvijek prisutan svojim stihovima, kao pravi domaćin. Tako će biti i na predstojećem Međunarodnom sajmu knjiga u sarajevu, na kojem će Šime Ešić, uz svoje knjige, predstaviti i niz naslova drugih autora, objavljenih u njegovoj i našoj izdavačkoj kući. »Lijepa riječ« najljepše otvara sva vrata!

Naslovna strana i akvareli i pasteli: Sabaheta Hadžikadić

Priredio: Ismet BEKRIĆ

U SUSRET SAJMU KNJIGA ODSJAJI ZAVIČAJA

Dva pjesnička prvjenca – »Most duginih boja« Nataše Križanić i »Tamo sam sretna« Sibe Halimić

Žubori Banjaluke - rijeke, lišća, sjećanja – čuće se i na ovogodišnjem Sajmu knjiga u Sarajevu, dopirući sa stranica pjesničkih zbirki Banjalučanki u svijetu – Nataše Križanić, u Americi, i Sibe Halimić u Engleskoj. Riječ je o njihovim prvim poetskim knjigama, objavljenim u ediciji »Banjalučki žubori«.

Lirski album Nataše Križanić:

»Most duginih boja«

Plima osjećanja i inspiracija »izbacila« je na obale od papira najljepše darove – riječi, stihove, pjesme, koje su se, evo, skupile među koricama knjige, i razlile po beskrajima najljepših osjećanja, zavičajnih, porodičnih, prijateljskih, osobnih i univerzalnih. I tako je nastao ovaj most od riječi i osjećanja – »Most duginih boja«, kako se zove knjiga stihova Nataše Križanić. A knjiga se, zapravo, počela pisati prije skoro četvrt stoljeća, kada je jedna Banjalučanka, pri kraju studija ekonomije na banjalučkom univerzitetu, morala zajedno s porodicom krenuti na puteve neizvjesnosti i nostalgije.

»Imala sam 23 godine kad sam otišla iz svoga grada, i svega se sjećam«, piše Nataša

Križanić u odsjajima svojih sjećanja. »Banjaluka je bila, i uvijek će biti moj rodni grad, i rodni grad moga oca, i zato mu pripadam, a i on meni, gdje god da se nalazim.«

A taj osjećaj pripadanja za Natašu, kako i sama naglašava, nije pitanje vremena i prostora, nego duhovno osjećanje i odnos prema rodnom gradu i uspomenu koje je za njega vežu, i koje se prepliću. »Zovu me ulice moga grada, / aleje mirišu kao prije, / ali ni šumor vjetra ne zna, / da opet ništa isto nije«, piše Nataša Križanić u pjesmi »Rodni grad«, pitajući se »da li se grad moj još sjeća mene, / ili me nikad ni bilo nije?«, ali – iako su nestale njene slike

drage - kroz zavjesu djetinjstva i sjećanja

koja ne blijede, u nekom drugom gradu, na drugom kraju svijeta, u njenim snovima i željama i dalje živi onaj njen grad: »Sada u mom gradu / kesten negdje cvjeta, / kao da ga gledam / s drugog kraja svijeta« (Jesen)...

U pjesničkom albumu Nataše Križanić prepliću se, tako, slike zavičaja, ne samo onog geografskog, stvarnog, nego još više onog koji je postao i san, onaj što se nosi u sebi, i bez kojega bismo bili bića bez duhovnog kontinuiteta, bez svoga izvora i svoga toka. Ova knjiga nas poziva da pređemo i preko tog mosta koji nas spaja sa zavičajem. Draž ovoj poetskoj knjizi dali su i poetski akvareli i pasteli Sabahete Hadžikadić.

Naslovna strana i slike i crteži: Rade Babić

Odsjaji sjećanja Sibe Halimić: »Tamo sam sretna«

Svoj lirski dnevnik, satkan od nekad sretnih a sada sjetnih sjećanja, ispisala je i još jedna Banjalučanka u svijetu, Siba Halimić, kojoj literatura nije bila povezana s njenim svakodnevnim poslovima i opredjeljenjima. U spletu ulica i krajolika negdje u blizini Londona (Borehamwood), gdje više ne vidiš pitome padine Šehitluka, Starčevice i Šibova, te bistrinu Vrbasa i Suturlije, u odsjajima sjećanja i čežnji rađale su se riječi koje su htjele da nadvise sivilo svakodnevlja, i koje su se polako prelijevale u poeziju. Zapravo, u jednu pjesmu, u koju su se, iz dana u dan, ulijevali novi stihovi.

Sjećajući se svoga sretnog djetinjstva i mladosti, kada je »kao djevojčica po zidovima svoje sobe crtala svoje srce«, i kad je osjećala da to Vrbas izvire iz njene duše, Siba Halimić se ovih rasutih, udaljenih godina pita da li je to »samo odsjaj sjećanja« kojima se u »mislama koje sanjaju« vraća kao svome izvoru, jer »tamo sam sretna gdje izvire voda i sjećanja na tebe« i gdje »svaku zvijezdu što zasija iznad tebe želim da zagrlim«. Autorica moli svoj rodni kraj da je pokrije »svojom sjenkom i obalama«: »Pokrij me / samo da sanjam / bojim se / ako se probudim / u drugim snima / da ću i nestati / u odsjajima«.

Poetski odsjaji Sibinih sjećanja i nadanja javljali su se prvo na FB-u, u blogovima »Šeherčani«, »Vezeni most« i dr., zatim na stranicama magazina »Šeher Banja Luka«, kojega izdaje Savez Banjalučana

Švedske, a sad ih evo i na stranicama njene prve pjesničke zbirke »Tamo sam sretna«, u kojoj iz sumaglice starih, dragih slika izranja zavičaj, rodni grad, sa svojim slapovima, sedrama, obalama, alejama, jesenima i zimama, i starim kućama (»I kad u dušu / navire tama / moje je srce tamo / na mojim obalama«). Tamo, gdje nam se čini da je sve ljepše, tako blizu a ipak tako daleko (»Dođi u moje snove / raširi ruke kao obale / i zagrlj me / cijelim tokom«).

Siba Halimić, koja za sebe kaže »To sam ja / obični mali svijet / u sjeni«, ne sadi svoje riječi po papiru, da bi bila pjesnik, nego zato što te riječi, kao vrbaski slapovi i brzaci, moraju teći, moraju žuboriti, da bi bili čujni i prepoznatljivi:

»Riječi se nekako nižu same, zapljusnu me kao Vrbas obale i sedre, javne se kao tiha sevdalinka ili klepet krila nad Šeherom«, piše Siba Halimić, u jednom pismu. »Ja te riječi, te stihove, puštam i da same kazuju to što sam ja, možda, samo zamislila, slutila...«

Zbirka »Tamo sam sretna« ne zrači mržnjom, jadikovkom, nego, naprotiv, ljubavlju i drhtajima vode i cvijeta. I odsjajima sunca u prozorima bosanskih kuća... Treba još istaknuti, da je ova knjiga i likovno obogaćena slikama i crtežima Radeta Babića.

RUŽE U MAGLI

**„ROMANTIČNO PUTOVANJE KROZ
MAGLU“**

**– ROMAN DENISA DŽELIĆA O
EGZISTENCIJALNIM PITANJIMA
PROGNANIČKOG ŽIVOTA:**

*„Kad rat zakuca na vrata,
svaki korak dalje vodi u maglu...“*

Banjalučki pjesnik i prozaist Denis Dželić predstaviti će na ovogodišnjem Međunarodnom sajmu knjiga u Sarajevu svoju novu, već deset, knjigu „Romantično putovanje kroz maglu“, u izdanju „Planjasa“ iz Tešnja. Riječ je o preplitanju romanesknog i poetskog, duboko ličnog i široko univerzalnog.

Kad rat zakuca na vrata

O tome autor piše:

„Teško je odrediti formu pisanja i svrstati moja djela u žanr romana, pripovijetke ili novele. Volim se igrati i pisati poetsko-prozne zapise koji se prstenasto nadovezuju na određenu temu. U napisanim djelima koketiram sa Prirodom, veličam je kao božanstvo i opisujem, volim osjetiti njen miris, ili pred očima prasak boja koje vriju iz metafora. Nova knjiga obojena je sivilom i ovijena maglama kako i sam naslov nagovještava.“

Roman se sastoji iz tri dijela - „Magluštine“, „Plutanje“ i „Romantično putovanje u nestanak“ - koji su ustvari metafore jednog prognaničkog života, odraza u magli i neizvjesnom proticanju. Jer, kako naglašava i autor, kad rat zakuca na vrata, svaki korak dalje vodi u maglu, u kojoj se gube pojedinci i postaju kao polen maslačka. A život proleti ostavljajući ti samo krhku nadu i neuhvatljive snove. I kad se prognanik prene, progleda, postaje svjestan da je već za sve kasno.

A negdje duboko u piscu šapuće stoik Marko Aurelije: „Duša ima boju čovjekovih misli.“

SVA LICA NELJUBAZNOG ŽIVOTA

Književnika Zlatka Lukića, koji je pročitao sva objavljena djela Denisa Dželića, a koji je napisao recenziju i za ovu nadahnutu knjigu, već prva stranica je zarobila, zapravo zagrlila, svojom čistom, nepatvorenom, poetskom snagom:

„Djelo odiše oporim egzistencijalizmom, ali ga kruniše u svojoj snazi upravo apsurd, apsurd sudbine koja se poigrala srećom, zdravljem, smislom života autora koji svojom krvlju, duhanskim dimom u zraku piše "Magluštine", citiram: Čovjek je stvoren da bude slobodan da lebdi kao pepeo a onda ga je zarobila duša i spustila na zemlju. Tek kad izgori ponovo će bit slobodan. Sve drugo nema smisla, besmisleno je da se rađamo...“

Pun reminiscencija iz rodne Banjaluke, njenih kestenovih aleja, mirisa lipa, gradskog parka sa fontanom, lepeta lastavica u banjalučkom nebu, prve i najveće ljubavi... autor nimalo nije patetičan, samo je dovoljno emotivan, ali i smjelo letargičan, jer poznaje sva lica neljubaznog života...“

A taj Život, ta Magluština, u ovom romanu ipak nam poklanja i Ružu. Zapravo, Ruže u magli. A i te Ruže znaju nas iznenaditi i svojim – trnjem.

Početak romana:

Zrno života

Bila je jesen pedeset i neke. Banjalučke aleje plamtjele su od boja koje je zapalila umiruća ljepota ljeta. Pod krošnjama se topilo žuto lišće. Jedna pogurena žena, s rukama oko trudnog stomaka, žurila je ka bolnici. Vremena je bivalo sve manje i manje. Mlada majka je sama otvorila ulazna vrata bolnice i prijavila se na recepciju.

- Požuri ženo, samo što se nisi porodila – povikala je sestra.

Bolovi su krivili njeno lice, a grašci znoja slijevali niz obraze. Bilo je to mučno razdvajanje majke i bebe. Ona je pucala, napinjala se mokra od znoja. Kosti joj se rastavljaju, djetetu se nije izlazilo, a majka je žurila da se što prije oslobodi tereta u stomaku. Napokon se kroz porodilište razleže dječji plač. Prodoran plač. Bio je toliko snažan da je od njegove siline opalo jesenje lišće sa aleje Maršala Tita. Lebdjelo je plamteće lišće kao konfete, u slavu zime koja je na pomolu.

Snažne ruke babice odnesoše tek rođenog dječaka. Nestala je iz vida iscrpljene majke koja se već počela obazirati i nestrpljivo čekati. Uskoro se ponovo pojavi babica noseći ga povijenog u pelene i pruži sretnoj majci.

- Gospođo, moram vam nešto reći!

- Šta je? Da nije nešto abnormalno?

- Ma ne, sve je u redu. Htjela sam reći da već dugo godina radim kao babica, ali još nisam vidjela tako čisto dijete.

Iscrpljeno majčino lice smiješilo se. Zamisli se i onda tiho progovori obraćajući se babici:

- Tahir. Neka se zove Tahir. Na arapskom jeziku to znači upravo te riječi koje si rekla: čist, neporočan, nevin.

Uskoro je Tahir mljackao usnama sisajući majčinu memu. Dugo ga je držala u naručju, razgledala mu nježno lice, dodirivala meke prstiče, mirisala vlastito mlijeko.

- Sine moj. Ne ljuti se, moram ti nešto reći. Žao mi je što te tako čistoga i lijepog moram zaprljati ovim životom.

A i Tahir, kao da je razumio smisao njenih riječi, zaplakao je tužno i tako je plakao cijelu noć.

To zrno života osjeća majčin miris, ispred njega zjapi otvorena kapija vremena.

A vrijeme neprimjetno prolazi, slijedi neke svoje putanje, ne razmišlja o tome ko je odredio sudbinu čovjeku, o ratovima, ljubavima. ono protiče i svemu daje mjeru. Fortuna je napuhala jedra, kao pisac u knjizi, odredila poglavlja njegova života. Povukla je trasu od Banjaluke do Danske, posula je trnjem, obojila sivilom depresije, popločala knjigama literature i rekla:

Tahire, dala sam ti od svega pomalo, ipak najviše je tu znanja i umjetnosti. Živi i ...budi nesretan.

BANJALUČKI KARAOZ U AUSTRALIJI

Očima stoljeća

Ili, o jednom romanu koji još nije završen i koji diše listovima starog kestena

Piše: Sakib SALAMA

Bilo bi to lijepo, kad bi moglo biti, ali ne može! Karadoza nema odavno nigdje, pa ni u Banjaluci a kamoli u Brizbenu u Australiji. Ipak, našao sam ga u Brizbenu, tačnije u gradskoj biblioteci, a još tačnije u istomenoj knjizi autora Zlatka Lukića.

Nemam pretenzija da budem književni kritičar – ovo što pišem je moja dobrodošlica knjizi koja me je obradovala. Ovu lijepu knjigu je objavila izdavačka kuća Bosanska Riječ - Das Bosnische Wort, sa sjedištem u Tuzli i u Wupertalu u Njemačkoj. Za Ediciju Savremeni roman, potpisao se glavni urednik Šimo Ešić. Recenzije su pisali Davor Beganović i Enes Topalović. Umjesto predgovora autor je ispod posvete citirao poznatog banjalučkog i jugoslovenskog glumca Adema Čejvana (1927 - 1989) : *“Sloboda se u našoj čaršiji uvijek mjerila žestinom viceva koje je raja pričala po birtijama – što je bivalo manje slobode, vicevi su bivali sve žešći!”*

Roman počinje pred sami kraj trinaestog stoljeća u srednjevjekovnoj Gradini – starom gradu na padini brda povrh ušća rijeke Suturlije u Vrbas, što je danas naselje Grab u Banjaluci. Na početku, glavni junak romana je dvorska luda, zabavljač i pjevač na dvoru bana Hrvoja Vukčića Hrvatinića. Zatim, roman uvodi čitaoca u četrnaesto stoljeće i Banju Luku, sve do današnjih dana – gledano sve očima dvorskog zabavljača i njegovih potomaka, koji na putu kroz život susreću mnoge ličnosti što su zapisane u historiji Banje Luke i Bosne i Hercegovine.

Književni kritičari bi rekli da je KARAOZ Zlatka Lukića istorijski roman čija radnja počinje 1394. godine, a završava se u današnj vrijeme. Ja bih rekao da to jeste istorijski roman, a možda i nije, jer je istorija nešto što je

završeno, a Zlatkov roman nije završen – Zlatko je prekinuo pisanje, a posljednji od njegovih junaka je još uvijek živ i živi u Banjoj Luci. To i jeste i jedna od ljepota ove knjige – Zlatko se poslužio istorijom da pokaže bosansku dušu. Ništa nije uljepšao a ni poružnio – tako je kako je! I sve to pokazano u Banjoj Luci, na znanim mjestima, slikano kao u pozorištu. I u romanu kakav je KARAOZ, Zlatko pokazuje svoje dramsko lice. KARAOZ jeste zvanično roman ali je istovremeno gotov predložak za pozorišnu predstavu, za TV seriju ili film sa podužim trajanjem.

Da završim moju dobrodošlicu KARAOZU ovdje u Brizbanu, posluživu se citatom iz recenzije Enesa Topalovića: “Grad kakav je Banjaluka sa svojom prošlošću, zaslužio je ovakav roman!” Dodajem da je KARAOZ knjiga koja je zaslužila mjesto u svakoj bosanskoj porodici, kao zabavno, poučno i obrazovno štivo za sve generacije, a naročito one koje dolaze!

U meni, lično, ova knjiga je probudila osjećaj koji sam davno zapisao u svojoj pjesmi kojom želim skromno da “zakitim” ovo pisanje:

SUSRET SA STARIM PRIJATELJEM

U meni ponovo olista stari kesten
i nasloni me
na svoje stablo!

Ljepša strana Balkana:

Temišvar

VIENNA NA ISTOKU!

Piše: Rade DUJAKOVIĆ

Kao što glavni grad Rumunije, Bukurešt, zovu 'Istočni Pariz', tako mnogi zapadnu prijestonicu Rumunije, Temišvar – Timisoara, zovu 'mali Beč'

Kada je vlada Srbije, nakon ubistva Zorana Đinđića, odlučila 2006. godine da gigant jugoslovenske farmaceutske industrije 'Hemofarm', proda njemačkoj Stadi čak za pola milijarde evra, nismo ni slutili da ćemo kao ljekari, bezsrebrenjaci iz RS-BiH, iz Sarajeva, Doboja, Bijeljine, Gradiške, Prijedora, Mrkonjić Grada i Banje Luke (sjedišta jedne od Hemofarmovih fabrika, koju je pred sam atentat 2003. godine, otvorio lično premijer Srbije, Zoran Đinđić), imati priliku otputovati u Tamiš varoš u Rumuniji, u posjetu Hemofarmovoj evropskoj laboratoriji, referentnoj za evropsko tržište lijekovima.

U Temišvar stižemo preko Vršca, inače sjedišta Hemofarma, u kome nismo posjetili jednu od najvećih i najstarijih vinarija, već jednu od najstarijih apoteka-muzeja na Balkanu, koja datira s polovine 18. vijeka. Kroz banatsku ravnice stižemo u najveći grad Banata i sjedište okruga Tamiš, panonski grad smješten između ravnice na zapadu i planinskih predjela na istoku, sa nadmorskom visinom od svega 100 metara, što uslovljava panonsku varijantu umjerene kontinentalne klime sa toplim ljetima i hladnim zimama, začinjnim košavom sa Karpata!

Iz hotela 'Continental' u samom centru grada, pruža se širok pogled na ovaj lijepi grad, kojeg valjda zbog duge istorije pod Austrougarskom monarhijom, upoređuju sa Bečom, mada po veličini, krajolicima i arhitekturi, više podsjeća na hrvatsku prijestonicu - Zagreb, pa i vojvođanski Novi Sad.

Temišvar leži na rijeci Begej i najveći je grad Banata, sa 300 hiljada stanovnika, treći po veličini u Rumuniji. Naziv grada Temišvar (Tamiš-varoš), u rumunskom originalu Timisoara, potiče od rumunskog naziva za rijeku Tamiš, mada ova rijeka uopšte ne protiče kroz grad, već sredinom grada teče kanalisani tok rijeke Begej.

Tokom vijekova Temišvar je bio pod uticajem brojnih kultura i naroda: Rimljana-Daćana (čijim potomcima se Rumuni sami smatraju kao pripadnici romanskih naroda), Tatara, Turaka, Austrougara. Upravo zahvaljujući austrougarskoj kulturi i arhitekturi, pod čijom je upravom grad bio puna dva vijeka, dobio je taj epitet 'mali Beč', zbog veleljepnih zdanja sagrađenih u secesionističkom stilu u tom istorijskom periodu. Zahvaljujući vojevanju Eugena Savojskog, široka teritorija sjeverno od Save i Dunava rano je oslobođena od Osmanlija, ovi krajevi nakon

'samo' vijek i po, tako da muslimanskog stanovništva danas ima samo na nivou 'statističke greške', posljednja džamija u Temišvaru srušena je nakon Drugog svjetskog rata. Mađari su najbrojnija nacionalna manjina, potom Srbi (oko 12 hiljada), i ovo je najveći kulturno-istorijski

Trg slobode

centar Srba u Rumuniji, sa sjedištem Eparhije temišvarске srpske pravoslavne crkve, kao i saveza Srba u Rumuniji.

Rumunija, danas članica EU, stekla je svoju nezavisnost i ujedinjenjem Vlaške i Moldavije priznata na Berlinskom kongresu 1878. godine (kada je Otomanska carevina predala Bosnu Austrougarskoj, uz pristanak kralja Milana Obrenovića). Na to podsjeća i Trg Ujedinjenja u Temišvaru, značajan po tome što se na jednoj njegovoj strani nalazi srpska saborna crkva "Sv. Đorđa", a preko puta nje rimokatolička crkva posvećena istom svetitelju (rijetko gdje su pravoslavna i katolička crkva - bliže jedna drugoj)! Centralnim dijelom trga dominira tzv. Stub kuge, odnosno Statua Sv. trojstva, spomenik podignut u znak zahvalnosti za izbjavljenje od ove pošasti (jednog od jahača apokalipse), zaraza koja je stoljećima desetkovala evropske gradove! Uz mnoštvo bogatih zdanja živopisnih fasada 18. i 19. vijeka na Trgu Ujedinjenja, uz samu srpsku sabornu crkvu, nalazi se i srpska gimnazija koju je, od 1900. do 1904. godine, pohađao poznati književnik Miloš Crnjanski.

Trg Slobode je nešto manji, ukrašen zgradama muzičke i pozorišne akademije i bustom Decebeala, posljednjeg kralja Dakije, kojeg od XIX vijeka Rumuni slave kao nacionalnog junaka i borca za slobodu i nezavisnost. Trg Pobjede predstavlja najuži centar grada. Na jednom kraju trga je zgrada Opere (sa nacionalnim teatrima svih nacionalnih manjina) a na drugom je zdanje Rumunske saborne crkve, katedrale koja je u svojoj eksterijernoj i enterijernoj raskoši i ljepoti (jedinствен ikonostas izrezbaren od lipovog drveta) zaštitni znak grada i ujedno najviša građevina u Temišvaru, sa visinom centralnog tornja od 90 metara, a uz glavni karakteriše je još deset nižih tornjeva. Jedinственog je arhitektonskog stila, mješavina moldavskog i neovizantijskog stila crkvene gradnje. Liturgija na latinskom jeziku, uoči blagdana Sv. Dimitrija, 8. novembra, kojoj smo prisustvovali, sa nekoliko hiljada vjernika, rumunjskih hrišćana

Rumunska saborna pravoslavna crkva

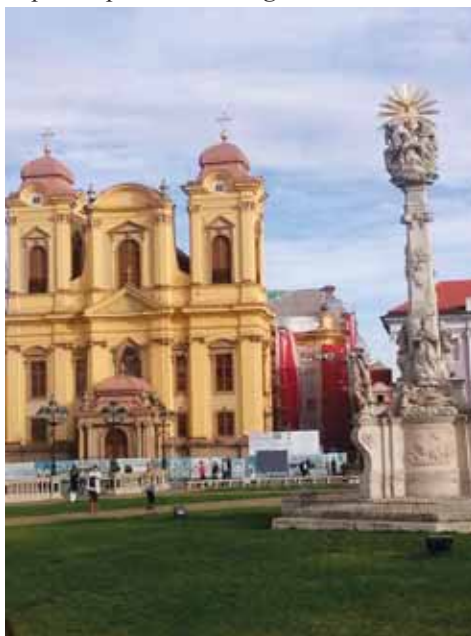
nskih pravoslavaca, djelovala je impresivno i veličanstveno.

Rumunija je do kraja Drugog svjetskog rata bila monarhija, a nakon što je Staljin Moldaviju pripojio Sovjetskom Savezu, glavninu teritorije Rumunije čini Vlaška dok je Moldavija, nakon raspada SSSR-a, nezavisna država. Od zanimljivosti grada treba napomenuti da je Temišvar bio prvi evropski grad koji je 1884. dobio uličnu električnu rasvjetu, da je bio prvi u Rumuniji i drugi u Evropi, sa uvedenim tramvajem na kolsku vuču (kao i većina većih evropskih gradova bivše Austrougarske, Temišvar i danas ima električni tramvaj). Stoji i zanimljiv podatak da je Gistav Ajfel, tvorac znamenitog Ajfelovog tornja u Parizu, graditelj jednog od pješačkih mostova u Temišvaru, preko rijeke Begeje! A tek čuveni Tarzan iz Holivuda, Johnny Weissmuller, rođen je baš u Temišvaru! Grad je inače, sagrađen na močvari - Gradska katedrala ima pet hiljada hrastovih nosača ugrađenih u temelje!

Muzeji u gradu su: Muzej Banata, Muzej banatskog sela, Muzej umjetnosti i Muzej revolucije! Čuvena i krvava rumunska revolucija, u jesen 1989. godine, započela je upravo u Temišvaru i susjednom Aradu, kada je nakon krvave intervencije vojske sa tenkovima, protiv demonstranata na ulicama Temišvara, vojska prešla na stranu naroda a prijeki vojni sud krajem decembra te revolucionarne 1989. osudio na smrtnu kaznu i strijeljao dugogodišnjeg rumunskog komunističkog predsjednika Nikolaja Čaušesku i njegovu suprugu Elenu (poput egzekucije na giljotinu nad Marijom Antoanetom, u vrijeme francuske revolucije, dva vijeka ranije, 1789.).

Zanimljiv je i istorijski podatak, da je Temišvar 1918. godine, nakon proboja Solunskog fronta i kapitulacije sila osovine u Velikom ratu (Njemačke, Austrije i Bugarske), oslobodila srpska vojska a neki srpski i jugoslovenski romantičari i vizionari (geograf i etnolog Jovan Cvijić, npr.), u euforiji ratnog trijumfa i slave, vidjeli su Temišvar i Arad u granicama ujedin-

U prvom planu: Stub kuge

jene jugoslovenske kraljevine, što su naravno Francuzi osujetili, a opet rumunske ambicije da uzmu cio Banat skupa sa Pančevom, stavljene su 'ad acta' udajom kćeri rumunskog kralja Ferdinanda, princeze Marije, sa simpatičnim nadimkom Minjon (kolačić), u kojoj je bilo više germansko-engleske (unuka engl.kraljice Viktorije), neg romansko...rumunske plave krvi! Tako je kralj ujedinitelj, Aleksandar Karadorđević (od Jugoslavije), trajno cementirao granice i prijateljstvo sa Rumunijom, koji i dan danas traju!

Tome svjedoči i zdanje Hemofarmove laboratorije u Temišvaru, u kojoj smo sa osjetnim skokom adrenalina, očekivali susret s legendom, transilvanijskim Grofom Draculom (poput onog Grofa, koji nas je svojevremeno ugostio u srednjovjekovnom tajanstvenom zamku u gradiću Osti nad Labem-Ušće nad Labom na granici Češke sa Njemačkom)! Ovdje smo se upoznali samo sa naučnim i stručnim ljudskim potencijalom i podmlatkom, mladim hemičarima i farmaceutima dvije susjedne i prijateljske zemlje i naroda, koji svoju budućnost vide i grade u civilizaciji ujedinjene Evrope dvadesetiprvog vijeka.

Bista Miloša Crnjanskog

Banja Luka
Luka - 1900 th
Kraljeva
Kraljeva

Ale "daj 'garu" i drugi mazlumi banjalučki

Napisao: Mersad Rajić

S takvim sjajem može sjati
ono što je prošlost sad,
što ne može da se vrati,
što je bilo ko zna kad.
(Arsen Dedić)

Ima jedan grad koji je im'o sve osobine prave čaršije i kojeg su njezini građani, voljeli, bar ja tako mislim, oni stari građani, birvaktilski. Taj grad još uvijek nosi staro ime, a još starije porijeklo, al' taj grad je im'o i tamnije strane, i poneke zapišane haustore, i prašnjave sokake, čaršinske mahale i njihove mahaljane, lijepo ozeljeneli park i nekakav mali vodoskok u njemu, i lijepo zeleno grmlje i nisko drveće, uokvireno cvijećem. Im'o je grad i vjerske objekte; džamije, crkve obe konfesije, a imali su i židovi svoj hram, a bogme i cigani svoj "Veseli brijeg". Im'o je grad i divne mirisne aleje i dva hotela, prodavnice, "Na-mu" i "Ze-mu", im'o je čaršiju i u njoj kafane, i gostione, i hanove, im'o je i podrume, ali uza sve to im'o je grad i svoje vlastite, gradske mazlume, lude i šerete. A koji to grad postoji a da nije imo, il' da nejma svoje mazlume, lude i šerete, reklo bi se garibe. A ovaj grad ih je oduvijek im'o, i imat će sve dok postoji.

Ali, moj grad tog vakt je bila nekako specifična čaršija u pogledu

njez'ni "lera" ili "šereta", "gariba" il' "mazluma", kako ih je moja majka Senija nazivala.

A "mazlum" nije ništa drugo nego običan i bezopasan, usto i jako naivan insan, koji nije dav'o mnogo do, nama znani' svakodnevnih' životnih' obaveza, pa čak nisu držali mnogo do familijarnih' odnosa. Nekako im je bilo sve svejedno na ovom dunjaleku. Nisu bili interesečije. Njihov dever im je bio ravan do mora. Svi su oni manje-više bili predmet blage zafrkancije, ismijavanja i neslani' šala u kojima su uvijek, na kraju, stradali ovi naivni i bezazleni mazlumi koji su imali narav blage umiljate ovce. Uza sve to, oni su bili dobroćudni duh jednoga grada, gradske sredine, koji se nikako ne smije zaborav'ti i treba ih ponekad i spomen'ti jer su bili drag' milje svakog grada pa i Banje Luke. Ustaljeni običaji nisu mašili ni banjalučku čaršiju.

Uz akšam, svak bi se žurio da svrši započeti pos'o, privatnici da zatvore radnje i krenu kućama natovareni svojim zembiljima. U zembilju su nos'li sve potrepštine za slijedeći dan, ako osvanu živi. Taj trouglasti zembilj, bio je dio tog života, u nekog od kože, u nekog od običnog platna, al' u zembilju se znalo mnogo štošta utrpati. Tu bi stalo meso, ako ga je bilo, nešto povrća, vrući somuni iz pekare Mahmuta Buće, možda i sitni peksimetri od slatka tijesta da se obraduju djeca, a bogami je ponekad zembilj bio i prazan jer se nije ništa zaradilo.

Utrpala bi se tu i našlo mjesto za sitnu hediju za čestitu kućen'cu, koja je, kako naš narod vjeruje i kazuje, kućni direk na kojem stoji cijela kuća i život u njoj.

Moj otac, Sulejman Rajić - Suljo, bio je jedan od prvih i poznatijih' kafedžija u

Banjoj Luci. Uz druge poznate kafedžije i gostiončare, ko što su bili Žabo, Esed, Alija Sarač i moj otac je tako, uz mnogo truda, rada i sati provedenih u kafani, hranio svoju peteročlanu familiju.

Mnogi od današnjih' Banjalučana se ne sjećaju, ali samo da napomenem

da se, na mjestu današnjeg restorana "Lovac", kod zgrade pošte, nekada, nalazila niska dugačka zgrada u kojoj je bilo nekol'ko poznati' dućana, a među njima i dvije kafane; kafana "Ribolovcu" moga oca Sulejmana, zatim Žabina kafana "Lovac" u kojoj su uglavnom odsjedali banjalučki lovci, te slastičarna "Minon" koja je kasnije, kad je taj dio grada određen za rušenje (radi izgadnje zgrade današnje pošte), preselio na današnju lokaciju kod prolaza u blizini zgrade SDK, prema kinu "Kozara" Uz ove dućane, tu je bila i jedna poznata brijlačnica koju je drž'o čuveni Avdo-BSK legendarni navijač beogradskog BSK-a kasnije OFK Beograda.

Ovo napominjem zato što su kafane, uz poznate gostionice, Beograd, Mostar, Sarajevo, Aleksinac, u to vrijeme bile glavna mjesta gdje su se skupljala, sastajala i kahvendisala većina Banjalučana tog vremena bez obzira na njihov status u gradu. Uz njih, treba svakako spomenuti hotele, "Palas" i "Bosnu. A tamo će ima ljudi bilo je uvijek i hajke.

Tadašnje kafane su bile u pravom smislu riječi, kafane. U njima se mogla praviti i prodavati samo kahva, uz eventulano, u zimski vakat, i čaj s limunom ili s rumom. Alkohol, osim ruma za čaj, nije bio dozvoljen. Većina kafana je bila na dobrom glasu jer u njima nije bilo pijanaca koji su bili koncentrisani uglavnom u već spomenutom podrumu "Aleksinac" nedaleko od ul'ce fra Grge Martića, tačnije, u ul'ci I.F.Jukića, ako se ne varam.

Pored Aleksinca, tu je bio i čuven po zlu glasu "Han – Drava", ako me sjećanje ne vara, a koji je bio skriven, uvučen i smješten na uglu ulica "Tržničke" i "Zdravka Čelara" tj. nek'dašnje "Milića" ul'ce. Ovo sam sve napomen'o da čitaocu bude jasna specifičnost Banje Luke ko grada jer su se sve ove kafane, gostione, podrumi, nalaz'li u dužini od 500 metara pješačenja od džamije Ferhadije do hotela "Bosna". Zato se je i većina mazluma, gradski' luda i lera, kretala upravu o okol'ni ovih popularni' sastajališta čaršinlija tog vakt.

U kafanama, svakodnevno su se sretali: majstori, službenici, pravnici, advokati, pisci, medicinari, ljekari, slikari, obične zanatlije i one vrhunske, jer nije bilo nikakve smetnje da se za stolom okupi vel'ki broj šarolikog građanskog svijeta iz čaršije. A zašto? Pa zato što je bio tak'i vakat, a u čaršiji je znao svak', svakog, bez obzira na njegov položaj i status u čaršiji.

Eh, đe je bilo naroda, bilo je i hajke, smijeha, šala i podvala i ujdurmi. Naročito sa čaršijskim mazlumima koji su krstar'li sokacima u potrazi za milostinjom i izazovom.

Nekadašnja Banja Luka je imala više gradski' mazluma, ljudi koji su za Banjalučane bili omiljene, duhovite, dobričine koje je volio čitav grad i kome su se svi veselili osim, vjerovatno, njih sami'. To su bili insani koji su se potucali od mjesta do mjesta, od kafane do kafane, od nemila do ne-draga, pričali bi samo onda kad su ih pitali, uvijek zaokupljeni višednevnom šutnjom il' eglenom sa samim sobom. Bile su to simpatične skitnice što su se potucale gradom ko op'o kestenov list sa stabala gradski' aleja, nošen i šiban nepoznatim vjetrom. Nisu bili ni zli, ni pokvareni, a o

životu ne znam da li su mnogo znali, jer su bili uvijek i samo; ili tužni ili veseli. Jednostavno, njihov je život bio prost i nezanimljiv, reklo bi se dosadan pa su nekada jedva čekali da ih neko počne izazivati i "zarivati" što bi im za tren prom'jenilo njihovu jednostavnost života. Tada bi im se oči ispunjavale maglovitom vrelinom, užar'le bi se, a kad su bili ljuti na krajevima usana im je izbijala vodnjikava pjena, tijelo bi im podrhtavalo ko grana žalosne vrbe u vodi. Ali je važno napomen'ti da je čaršija uvijek nalaz'la pravu mjeru i ljudski odnos prema njima, najčešće su im poma-

gali u njihovim zahtjevima uz poneku, i ponekad, malu šalicu i ujdurmu. Nikada tako tešku da im se ne povrijedi njihova ljudskost i dobrota. To je bilo oličenje gradskog življa tog vakt kakvog ja pamtim.

Ja lično sam sret'o mnoge od njih; Alu, Ići-ići Jorculu, Kostu Grka, Roj Miroja, Mujicu, derviša Lešku, ludog Jozu, Direktora, Smaju (upala Paša u bunar) i mnoge druge. Svi su oni, ponekad, bili tema razgovora po kafanama i predmet podvala dokonih Banjalučana.

Međutim, ne treba zaborav'ti da je bilo i ženski' mazluma, doduše rjeđe, ali one nisu bile predmet ujdurmi banjalučkog mileta, nego samo banjalučke dječurlije. Među njima, ja pamtim Pašu Gluhu, Mejru Puzu i Habibu. Nju smo najčešće zarivali: "Habiba metar, odnjeo je vjetar." Al', koliko se ja sjećam, ona nije nikada reagovala na naša zadirkivanja.

Sitna ženica, pojavljivala se nenadano i šetkala banjalučkim sokacima, uvijek dotjerana, i uredna, ali vrlo niska što joj je davalo nekakv izazovan izgled pa su je djeca zbog tog izgleda stalno zadirkivala. Uz tu svu njez'nu skupocijenu garderobu, Habiba je uvijek nosila zar sa pečom, skrojen i izrađen od najboljeg materijala. Međutim, ko vrlo otm'ena žena, pitam se, da li je ona upošte spadala u ovu grupu mazluma jer se ona, ko i mnoge druge žene iz mahala, kretala u njihovom društvu, i normalno, obilaz'la ih na s'jelima i po kućama.

I ovaj naš Ale -"Daj garu", o kome započinjem pisanje, nije se nimalo razlikov'o od ostalih mazluma koji su u to vrijeme šetkali Banjom Lukom i bili tretirani ko ljudi pomalo "druk'čiji" od ostalog mileta što je hod'o po banjalučkim sokacima. Alija "gusak" ili Ale "daj garu" je više od svega na svijetu volio pop'ti kahvu i zapal'ti cigaru. Da bi taj svoj ćejf sebi obezb'jedio, radio je mnoge poslove i stvari na koje bi ga mangupi tjerali. I ne samo mangupi nego i stariji ljudi, mušterije u kafani kod mog oca ili u nekoj drugom lokaluu gdje bi on zalut'o.

Mnogo sam puta sreo ovog mirnog i dobroćudnog mazluma u kafani kod mog oca Sulejmana ne razmišljajući da sa njim nešto nije u redu, pa sam ga jednostavno prifat'o onakvog kakav je bio; miran, saburljiv i mnogo ovisan o kahvi i cigarama. Nikad ga ustvari nisam upit'o, a ni mog oca, ni samog Aliju, ko je on ustvari, odakle je, i ko mu je familija. Sve što sam o njemu znao je bilo slijedeće: bio je čudak za druge, za sebe je bio mazlum, dobroćudni naivčina, "Lero", kako su nekad Trubaduri zapi-vali pismu "Svako misto ima svoga Lera". I to je tačno.

Da bi ga poblize opisiv'o nema potrebe. Samo u kratkim crticama, da kažem da je bio omalešan, nizak, u leđima pogrbljen, što ga je pravilo još nižim, a uz to je uvijek nosio dugačak kaput, nekakve sivkaste boje. Ale "daj garu" je bio jak ko međed.

U kafani mog oca bio je jedan ogroman mlin za mljevenje kafe. Pokuš'o sam da pronađem bar približnu sliku tog mlina ali i pored miliona i milijardi fotografija na netu, naš'o sam jedan koji je bio vrlo sličan onome u kafani mog oca.

Ali je taj njegov mlin vjerovatno bio djelo nekog od tadašnjih majstora zanatlija koji' je bilo jako mnogo u gradu na Vrbasu. Uglavnom mlin je bio ogroman, prišvršćen za sto, sa velikim točkom koji je bio veličine točka za bicikl, im'o je ručku pomoću koje se okreto točak i mljeo kahvu. Tu je bilo i limeno mjesto gdje se je stavljaloo oko 2 kg kafe za mljevenje. Ja nisam mogo opepeliti da ga pokrenem, a Ale ga je okreto jed-nom rukom, čas lijevom, čas desnom. Čim bi završio sa mljevenjem kahve, otac bi ga ponovo poslužio sa kahvom i cigarom.

Nastavak u idućem broju

Enisa Osmančević-Čurić:

BUKOVI I TIHACI

Izdavačka kuća „Dječja knjiga“ iz Sarajeva objavila je u 2019. godini knjigu s naslovom SLIČICE IZ DJET-INJSTVA, u kojoj znani bosanskohercegovački pisci za djecu pišu o svome djetinjstvu i stvaralaštvu. Među njima je i banjalučka pjesnikinja Enisa Osmančević Čurić koja piše o sunčanoj strani djetinjstva na obalama Vrbasa, u školskim klupama i godinama u kojima smo doživljavali i potrese, i uspone, ali i progone, približavajući nam doživljeno, iskreno i poetično više od pola stoljeća svoga života u svome rodnom gradu.

Nastavak iz prošlog broja

Ne sjećam se ničega iz rodne kuće. Samo pamtim potočić bistre vode koja se pušila kao ljudski dah na velikoj hladnoći. I oticala kroz dvorište iznad savršeno poredanih oblutaka na dnu.

Za tu vodu vezan je događaj od kojeg počinje moje sjećanje.

Imala sam nepune tri godine. Kao sve djevojčice bila sam mala čistunica. A zašto i ne bih stalno nešto prala kad je u potočiću topla voda.

Jednog dana mi se učinilo da je naš konj za ljuljanje prljav. Bio je bijel, imao je grivu od prave dlake. Kako sam tako malena mogla znati da je preko drvene konstrukcije gips? Zanesena igrom kasno sam primijetila da se konj počinje smanjivati, tanjiti, nestajati u mojim rukama pod vodom. Ja sam mu, zabezegnuta, uplašeno i zbunjeno tepala:

– Konjo, konjo, šta ti je... šta ti je...

To su prve suze koje pamtim. Ražalostila sam i brata, ali batine nisam dobila. Moj dobri otac je imao lijepu osobinu koju sam, ne naslijedila, već sam je svjesno usvojila. Njegovo pravilo je bilo da se već učinjena šteta ničim ne može popraviti, a najmanje štapom.

Od tog događaja počinje i moje svjesno razmišljanje o životu i njegovim vrijednostima.

Shvatila sam da je svaka imitacija prevara, i što je vjernija – ostavlja veće razočarenje.

Moj konj je bio tako sličan pravom, živom, a istopio se za tren. Iza njega je ostao samo mutan trag i osjećaj podvale. Tek mnogo kasnije, od profesora umjetnosti saznala sam da za tu pojavu u svijetu i živ-

otu postoji i naziv, a to je – kič.

Ali, moj brat i ja nismo dugo tugovali. Uzjahali smo pritke i poskakujući u ritmu galopa uzvikivali:

– Điha, ihha, ihha!

Kad smo, tako jašući, obišli cijelo naselje, uvjerala sam se da je taj konj mnogo življi, stvarniji. On može biti boje koje god hoćeš, i može ići kuda god zaželiš. Njega ti niko ne može uzeti ni uništiti, jer uvijek se lako nađe neki prut. Nisam ni znala da je to otkriće, ta moja svijest bila je prvi koračić u svijet imaginacije i mašte, u svijet umjetnosti.

Već sam ispričala svoja prva važna otkrića, a nisam vam se još predstavila. Možda se poznamo iz neke knjige ili čitanke, sa nekog susreta u školi. Ali, kako je namjera ove priče da se još bolje upoznamo, red je da kažem svoje ime.

Ja sam: Osoba sa mnogo lijepih osjećanja i želja, prijatelj, drug.

„Kakvo hvalisanje!“, pomislilićete.

Ali, ja sam samo prepisala iz velikog Klaićevog Rječnika stranih riječi i izraza šta moje ime Enisa znači prevedeno sa arapskog na naš jezik. Da znate da mi baš nije bilo lako kada sam to saznala. Dobiti već drugog dana života ime koje toliko obavezuje. Pa sam sjela i dugo se preispitivala.

I znate li ko me je spasio? Vi, djeco!

Sjetila sam se koliko je bilo lijepih susreta u školama u mnogim gradovima i radosti koju sam vidjela u vašim očima kada bismo se ponovo sreli. Na nekom poetskom času, uz moje i vaše prve pjesme.

Među najdražim uspomenama, koje sam jedva uspjela sačuvati, skrivala sam i nekoliko listova istrgnutih iz vaših teka. U njih je bilo umotano cvijeće. Cvijeće je uvehlo, a na zgužvanim papirićima još mirišu na naše druženje uz pjesmu, vaše nespreno napisane tople riječi:

„S ljubavlju i poštovanju Amela Bilajbegović.“

„S ljubavi i poštovanju Radmila IIII“.

Iako mi je posao bio da djecu učim i pravilnom pisanju, ni tada, a pogotovo danas, ne smetaju mi te gramatičke greške. Ali sam svih ovih godina mislila, kao što se misli na prijatelje, šta je sa tim djevojčicama iz Sanskog Mosta.

Jesu li žive?

I da li su Radmila i Amela napravile grešku u koracima gorkoga života, ovih zgaženih deset posljednjih godina naše domovine?

Meni su te ratne godine uzele mnogo prijatelja.

Umrli su pjesnici Jakov Jurišić i Nasiha Kapidžić-Hadžić.

Mnogi su se rasuli po svijetu, a dugo vremena pisma su bila naša jedina moguća putovanja.

Ali često sretnem nekoga od dvadesetpet generacija mojih učenika. Kada mi se radosno jave i kažu da sam im bila pravi drugar, pomislim da sam opravdala svoje ime.

Moram priznati da sam našla prijatelje i u nekim davnim vjekovima. Pa se u njihovim knjigama ponekad sa njima sretnem. Ako mi se pitanje koje postavljaju dopadne, pokušavam odgovoriti svojom pjesmom ili pričom. To je jedan od razloga zbog kojih sam počela pisati.

O tome ćemo kasnije. Tek sam se rodila i dobila ime. A ime Enisa sam dobila samo zato što se moj stariji brat zvao Enes. Oko tog imena ipak je bilo priče.

Imala sam još jednog, i još starijeg brata. Da je on ostao živ, ja bih se možda zvala Muharema. Umro je kad je navršio samo šest mjeseci. Moja mati je skoro svisnula od tuge. Prodala je kolica, podijelila sve dječije stvari i zarekla se da nikada neće imati djece.

Srećom, nakon tri godine se predomisli. U međuvremenu je u velikoj obitelji Osmančevića rođeno muško dijete koje je naslijedilo djedovo ime. Mama je sada imala slobodu da bira. Bila je sretna. Kad mi je priznala tu tajnu, postale smo prijateljice.

Tako sam od starijeg brata Enesa naslijedila ime. Kao što sam nasljeđivala sve druge stvari – kapute, cipele, džempere... Jedino su igračke bile samo moje, jer se on nije igrao lutkama.

Imala sam ih mnogo. Davala sam im imena mojih tetaka. One lutke koje su za mene bile ljepše imale su imena tetaka koje sam najviše voljela. A bila sam sretno dijete, jer sam ih imala deset.

Tri mamine i sedam očevih sestara. To je to bogatstvo siromaštva.

Ali sve lutke su bile krpene. Mama ih je šila sa puno ljubavi.

I samo je ona znala koliko želim pravu.

Moja mama je bila domaćica. Ponekad je nekome nešto sašila i cijelog života žalila zbog neostvarenog sna da postane stručna učiteljica. Ali mome djedu, njenom ocu, profesoru i upravitelju Medrese, neki konzervativni ljudi zamjerali su što školuje žensku djecu i što mu najstariji sin, student prava u Zagrebu, nosi šešir. On im je znao odgovoriti:

– Kapa je kapa! Ja ga više volim vidjeti pametnog pod šeširom, nego glupog pod fesom.

Ali, ipak je napravio ustupak kad nije dozvolio mojoj mami da poslije Srednje stručne škole završi i višu u Beogradu.

Moj otac je bio činovnik. To je nosilo neki ugled u ono doba, ali su mnogo bolje živjela djeca zanatlija, jer su im očevi i kod kuće mogli nešto zaraditi. Imanja, trgovine, kuće mojih djedova pojelo je ratno i poratno vrijeme. Činovničke plate su bile skrome, pa se skromno i živjelo.

Zato su moje želje dugo čučale u dubokim tamnim očima moga oca kao neka neobjašnjiva blaga tuga. A kada je bio u stanju da ih ostvari, iskakale su kao upaljene prskalice.

Gornji Šeher

Tako je bilo i ovog dana. Još nisam išla u školu. Mama nas je povela u šetnju. Čudila sam se zašto i otac ne ide s nama. Već smo se vraćali kad nas je tata stigao. Po načinu kako je skočio sa bicikla znala sam da je dobre volje. Podigao me u korpu ispred sebe, a brat se sam uspenrao na paksic. Sa mamom se sporazumijevao mimikom i šapatom, a ja sam uspjela raspoznati samo riječ iznenađenje. Moje malo iskustvo mi je govorilo da u takvim prilikama ništa ne pitam. Kada oni šapuću, ili je neko bolestan, ili je umro.

Ali, riječ iznenađenje se tu nije uklapala. Bolest i smrt je bilo nešto što dolazi podmuklo, što se izvlači iz mraka i o čemu se ne priča glasno pred djecom. A riječ iznenađenje je bila vezana za sve što je radosno i veselo. Kao kada iznenada dođe neko na sijelo pa možemo duže ostati budni, jer se peku kesteni ili bulaju kitiri.

Tata je hodao pored bicikla, njegov neobrijani obraz dodirivao mi je kosu i čelo. A kada bih se okrenula, bio je previše ozbiljan kao uvijek kad je htio da nas zavara. Ako se mama još smijulji, jer ona ništa nije znala prikriti, bila sam sigurna da nas kod kuće čeka nešto lijepo.

U spavaćoj sobi, na psihi ispred ogledala sjedila je ogromna lutka. Prava, pravcata.

Gledala sam u nju. Nisam je smjela dotaknuti kao da nisam znala koja je prava, ova ili ona u ogledalu. Bojala sam se da ću pružiti ruku za pogrešnom. I da će nestati iza ogledala kao ona Alisa u zemlji čuda.

Tata se sada smiješio, a mama se strašno uozbiljila. Otvorila je odmah šivaću mašinu. Negdje je pronašla komadić ružičastog brokata i gotovo ljutito, kao da se stidi njene golotinje, sašila haljinu za lutku.

Lutka je mogla sama sjediti, pomicati noge i ruke, a kada je okreneš na stomak ispuštala je zvuke koji su ličili na riječ mama.

Nikada joj nisam dala ime. Ni jedno joj nije odgovaralo.

I nikada mi nije potpuno pripadala, iako sam se samo ja sa njom igrala. Suviše je ličila na sve druge lutke u izlogu. Iste staklaste oči, isti osmijeh, isto ukočeno lice.

Brzo sam se vratila svojim lutkama od krpe. Poneku i sama napravila. I to je bila igra. Tek sam učila šiti, ali sam raznobojnim koncem vezla oči, nos, usta. To su bila prava moja djeca, kao da sam ih rodila. Te lutke su bile nekako življe, imale su karakter, raspoloženja, stav. Sa njima je bilo zanimljivo pričati.

To nije bila jedina moja igra. Sa bratom, mojim prvim drugarom za igru, sanjkala sam se zimi na najbližem brdu. Nismo ulazili u kuću dok se sva odjeća na nama ne zaledi i prsti tako ozebu da ih ne možemo skupiti.

Nastavak u idućem broju

BANJALUČKA KERA

BANJALUKA LACE - KERA

**NAUČITE IZRADU
BANJALUČKE KERE**

**PRIJAVITI SE U
UDRUŽENJE ŽENA**

MDD "MERHAMET" TEL. 051/327 272

Tekst i foto: Zlatan Gunić

Pri „MDD Merhamet“ oformljen je Aktiv žena čiji je glavni cilj okupiti korisnice „Merhameta“ ali i ostale sugrađanke te im pružiti priliku za druženje, bolje upoznavanje ali i razne edukacije.

Pored ovog glavnog cilja tu su još i želja za:

- Osnaživanjem žena sa ciljem podizanja svijesti o potrebama socijalnog kontakta, druženja i informisanja (kursevi, radionice, edukacije...)
- Čuvanje naše kulture, tradicije i običaja
- Rad na zaštiti kulturnih dobara (banjalučka kera, tradicionalni kulinarski recepti...)
- Pružanje podrške mladima
- Pružanje podrške i pomoći starim i iznemoglim licima
- Inteziviranje saradnje sa udruženjima u dijaspori

Od davnina jedni od najljepših i najcjenjenijih tekstilnih ukrasa u našim kućama su bili ukrasi (miljei, maramice, stolnjaci, šamije...) nastali keranjem.

To je ručni rad čija vještina izrade se prenosila sa majki na kćerke da bi se zadržala tradicija i bogatstvo nasleđa. Na žalost, proteklih godina ta tradicija je počela odumirati, ali se u zadnje vrijeme osjete lagani pomaci ka povratku nasljeđu i izradi kere.

Postoje dosta udruženja koja se bave kako izradom tako i obukom keranja što daje nadu našoj težnji da se izvrši zaštita Banjaličke kere.

To bi je podiglo na neki drugi nivo kako vrednovanja tako i popularizacije.

Istodobno sa održavanjem kursa keranja, provode se aktivnosti koje bi trebale rezultirati stavljanjem Banjalučke kere na UNESCO-ovu listu kulturne baštine. Na taj način bi se obezbijedilo da i naredne generacije sa ponosom gledaju na tradiciju i kulturu žena – muslimanki na ovim prostorima.

Znajući da u našoj dijaspori postoje udruženja koja čuvaju i šire tradiciju keranja širom svijeta, želja našeg Udruženja je da svi spojimo trud i rad i što kvalitetnije predstavimo svoje običaje i u konačnici postavimo keru na listu svjetske baštine.

Želja nam je da nam se jave sva udruženja i pojedinci koji su zainteresovani za saradnju i pomoć na ostvarenju ovih ciljeva.

Možete nas potražiti na facebook profilu:
„merhametbanjaluke@outlook.com@“

EmailMerhamet@teol.net
Tel. 0038751327272

Jedna od naših radionica

Poklon Muftiji banjalučkom Nusretu efendiji Abdibegoviću od našeg Udruženja.

Asima Haznadar, Mirsada Bašić, Ifeta Kurgašević, Nadžija Hozić, Amra Đuzel, Ajiša Babačić na kursu keranja.

**Londonski FC
Crystal Palace
ponovo odao
počast šefu svog
obezbjeđenja
Ademu Gredelju**

In loving memory...

Ademova klupa sjećanja

Pripremio: Namik Alimajstorović / BHDINFODESK

Prije nešto više od dva mjeseca pisali smo o iznenada preminulom 52-godišnjem Ademu Gredelju, šefu obezbjeđenja prvog tima Crystal Palace iz Londona, te načinu kako je tada njegov klub odao posljednju počast svom uzornom uposleniku.

Naime, tada je njegov klub Crystal Palace, u znak poštovanja prema rano izgubljenom članu, utakmicu odigrao sa "crnim

florom" oko ruke, a u 52. minuti cijeli stadion je iskrenim pljeskom odao počast šefu svog obezbjeđenja. Uz to su se dirljivim porukama na oficijelnoj web stranici FC Crystal Palace od Adema Gredelja oprostili i članovi kluba.

Protoklog vikendada ovaj engleski premijerligaš otišao je korak dalje i u svom Selhurst Park-u, u znak sjećanja na njegov veliki doprinos sigurnosti kluba, uz natipis "In loving memory of Adem Gredelj" postavio klupu koja će vječno podsjećati na rahmetli Adema Gredelja.

Inače, Adem Gredelj je porijeklom iz Prijedora, a kao mlad prošao je torturu logora Omarske i Manjače, u Englesku je stigao početkom 1993. godine, i nakon oporavka odmah se uključio u posao vezan za obezbjeđivanje lica i objekata. Zbog svoje stručnosti i posvećenosti poslu, prije nekoliko godina dobio je ovu izuzetnu važnu poziciju u Crystal Palace.

Korona virus - nCoV

VARIOLA VERA

Napisao: Dinko OSMANČEVIĆ

Nova svjetska opasnost od koronavirusa, oživljava i sjećanja na epidemije velikih boginja, prije 48 godina, i otvara pitanja da li bi se novostvorene države na ovom području bile u stanju uhvatiti u koštac sa jednom ozbiljnom epidemijom.

Posljednja epidemija velikih boginja, na tlu Evrope, dogodila se u Jugoslaviji, prije tačno četrdeset i osam godina. Po zvanično verziji, bolest je u našu zemlju donio muslimanski hodočasnik, po povratku iz Meke, Ibrahim Hoti, iz okoline Orahovca na Kosovu. U to vrijeme, svi jugoslovenski hodočasnici u Meku, morali su biti vakcinisani na velike boginje. Pa ipak, po nekim svjedočenjima, Hoti je u Skoplju izbjegao kvalitetnu imunizaciju, plašeći se negativnih nuspojava. Takođe, treba napomenuti da je postojala preporuka da hodočasnici, buduće hadžije, na put iz Jugoslavije u Saudijsku Arabiju kreću isključivo avionima. Pa ipak, jedan skopski prevoznik organizovao je putovanja na hadžiluk autobusima. Tura je obuhvatala i neka mjesta u Iraku, odakle je, vjeruje se, i potekla bolest.

Po povratku u Jugoslaviju, u autobusu je u kontakt sa Hotijem stupio učitelj iz Tutina, Latif Mumdzic. I dok je Hoti bolest prenio i proširio u Orahovac, Đakovicu i Prizren, na Kosmetu, kada je bolest i prepoznata, Mumdzic se razbolio u Tutinu. Bolest nije odmah prepoznata, već je po protokolu Mumdzic prebačen u Novi Pazar, a zatim i prosljeđen u Čačak. Tada je već dobio karakteristične krupne osipe po cijelom tijelu i gorio je od visoke temperature. Sutradan je hitno poslat sanitetom u Beograd. (Zajedno sa jednom trudnicom!)

Bolest je tako stigla u glavni grad Jugoslavije, gdje je nesretni Mumdzic zarazio još petnaestak pacijenata i medicinskog osoblja, prije nego je virus najzad prepoznat.

Prvih dana epidemije desio se još jedan propust - bolest je zataškavana. Naime, Institut Torlak već 15. marta izolovao je virus variole vere. Narednog dana, Glas Amerike objavio je informaciju da bi se Jugoslavija narednih dana mogla suočiti sa epidemijom velikih boginja, da bi tek 25. marta objavljeno u jugoslavenskim medijima da je došlo do epidemije. I to tek nakon što su se pojedini doktori i medicinsko osoblje pobunili protiv ćutanja o ovoj bolesti.

Ali, tada se munjevito djelovalo. Stvarani su karantini u koje su smješteni svi koji su se razboljeli ili su bili u kontaktu sa bolesnim. Institut Torlak proizveo je više od 18 miliona, po nekim podacima cijelih 20 miliona vakcina, tako da je imunizacija obuhvatila cijelu zemlju. Taj dio obavljen je temeljno i vrhunski! Bolest je zaustavljena i uništena, pa je 30. aprila objavljen prestanak epidemije. (Neki dođuše smatraju da je prestanak epidemije prerano proglašen, sa ciljem spasavanja turističke sezone na Jadranu.) Ukupno je u Jugoslaviji zaraženo 175 ljudi, od kojih je trideset pet preminulo. (Smatra se da je bilo i nešto više nastradalih.)

Deset godina kasnije, snimljen je i film "Variola vera", o ovoj epidemiji, koji je doduše trebao biti i kritika ondašnjeg društva u cjelini, pa ipak, najviše je ostao upamćen po replici, o polnom organu i karakteristikama osobini, koju izgovara Rade Šerbedžija.

Smatra se da je danas virus variole vere iskorijenjen, odnosno da se jedino čuva u laboratorijama u SAD i u Rusiji, kao jedno opasno biološko oružje. A, postoje i oni koji ne vjeruju u zvaničnu verziju o epidemiji velikih boginja u Jugoslaviji. Oni su mišljenja da je virus velikih boginja u Jugoslaviju upravo i stigao iz neke tajne laboratorije, u cilju uništavanja nekadašnje zajedničke nam domovine. I ne moramo vjerovati u te teorije zavjere, ali troškovi imunizacija cjelokupnog stanovništva, kao i sama borba za živote i zdravlje oboljelih, bili su enormni, pa je i dinar ubrzo nakon epidemije devalvirao.

Epidemija koronavirusa u Kini, u njenom jedanaest milionskom gradu Vuhan, podsjetila me je na epidemiju velikih boginja kod nas. Ali, već sada je odnijela mnogo više života od jugoslovenske epidemije variole vere, kao i od epidemije darda, koji je prethodnih godina pogodio Kinu. Pošto se radi o ogromnom gradu, mnogo je teže zaustaviti epidemiju ili je barem lokalizovati, iako i Vuhan, ali i Peking ovih dana liče na gradove duhova jer su ulice puste, a u toku je proslava kineske, lunarne godine. Kina ulaže ogromne napore u zaustavljanju bolesti, pa i cijele bolnice niču za svega nekoliko dana.

Ponovo sam bio u prilici čitati naslove u sasvim ozbiljnim novinama da je novi virus ubačen u Kinu, da bi ovu svjetsku silu u nastajanju, bacio na koljena. Radi se o drugoj ekonomiji svijeta! Ali, svijet je danas globalno selo, mnogo više se putuje, daleko brže savladavaju se daljine, pa je tako koronavirus već stigao i u Evropu, kao i na tlo Amerike. Za sada se doduše radi o izolovanim slučajevima, ali strah hvata cijeli planetu, a bolest se približava Balkanu.

Nisam siguran, bez želje da bilo koga ponižavam, da bi novostvorene države, na tlu nekadašnje Jugoslavije, bile u stanju uhvatiti

se u koštac sa jednom ozbiljnom epidemijom, kao što je to bio slučaj prije 48 godina sa epidemijom variole vere. Ni Torlak, već odavno, ne proizvodi vakcine, već se one nabavljaju u inostranstvu. Ostaje nam ipak više da vjerujemo da će se Kina izboriti sa ovim velikim iskušenjima i da će bolest prije eventualne pandemije biti obuzdana i zatrta. Što i jeste moja želja kineskom narodu, povodom njihove, lunarne Nove godine.

Pripremio: Vlado Bojer

- Dragi, šta ćemo 14-og?
- Koji je dan?
- Petak.
- Može krompiruša!

*

- E brate, krenuo sam da pijem neke tablete za ubrzavanje rada mozga.
- I šta, sad si pametniji?
- Ne, isto sam glup, ali brže.

NAJLJEPŠE JEVREJSKE POSLOVICE:

Ljubav koja se održava darovima je vječno gladna

Svaki narod iza sebe ostavlja poslovice po kojima biva upamćen.

Tako se i među Jevrejima vijekovima prepričavaju, citiraju i sa koljena na koljeno prenose mlađim generacijama.

Čuvaju se kao pravi dragocjeni biseri, upravo zbog mudrosti koje u sebi kriju....

•Ako čovjek popije malo, dobar je kao ovca; ako popije malo više, postaje hrabar kao lav; ako prevrši mjeru, okrutan je kao tigar, a ako mu piće postane strast, nalik je na svinju koja se valja po blatu.

•Onaj ko ne zna vaspitavati svoje dijete da u znoju svog lica zaradi hljeb, taj odgaja lopova.

•Ono što je supa za tijelo, smijeh je za dušu.

•Od uspjeha do neuspjeha dijeli nas samo jedan korak. Od neuspjeha do uspjeha dijeli nas dugačak put.

•Ljubav koja se održava darovima je vječno gladna.

•Ako ne budem bolji, biću gori.

•Čovjek je uvijek odgovoran: bilo da je njegov čin slučajan ili namjeren, bilo da je budan ili da spava.

•Nauči da čutiš, kako bi znao da govoriš.

•Što kod pametnog postigne razum, kod budale postignu batine.

•Krčmar voli pijanicu, ali ne za svog zeta.

•Gdje đavo ne može sam, on tamo pošalje vino.

•Čast je kao mlijeko: uprlja se od najmanje trunčice.

•Prvo pijemo vino, zatim vino pije vino, i najzad, vino pije nas.

•Ako imaš gorčinu u srcu, šećer u ustima neće ti pomoći.

•Neka vas Bog čuva zlih žena, a dobrih se čuvajte sami.

•Dabogda bio zdrav, bogat i nepoznat.

•Kada izgleda da nema izlaza iz neke situacije, imaju bar četiri.

•Mudar čovjek čuje jednu riječ, a razumije dvije.

PRIJEKOR

-Gospodine, ne želim biti nepristojan, ali doista ste se mogli okupati prije pregleda!-prekori doktor pacijenta.

Ovaj će na to:

-Oprostite, gospodine doktore, ali j sam mislio da bolujem od neke unutrašnje bolesti?

TRAGEDIJA

-Kaj je Bara, zakaj plačeš?

-Vumri mi je Štef.

-Kak?

-Zaposlil se v pivovari....Opal je u bazen s pivom.

-Jadniček! Je l'se jako mučil?

-Je, siroti. Triput je izlazio van pišat!

BEZOBRAZNIK

U autobusu:

-Oprostite, gospodine, da li biste mi ustupili mjesto?

Znate trudna sam....

A ovaj bahato odgovori:

-Ništa od toga, gospođo....Trebali ste se seksati sa nekim tko ima auto!

ŠOKCI

-Kako su nastali Šokci?

-Došli ljudi u Hrvatsku i šokirali se.

POSUDBA

Razgovaraju Mujo i Haso.

-Jarane, bolan, jesi li čuo novosti? Nema više vojske za ove mlade!

-Jesam, neka smo mi svoje dali!

-To su bila vremena.... Sjećaš li se onog: netko ode u vojsku, pa mu mi jarani čuvamo djevojku?

-Tako si i ti moju Fatu čuvao...Pa je i oženio!
 -Nećemo sad o tome...Ha, ha, zar hoćeš da ti je vratim?
 -Ne treba, bolan,bolje mi je ovako, kad je samo tu i tamo posudim!

PRORICANJE

Bračni par dobio dijete. Nakon pet godina mališan još uvijek ne progovara. Roditelji se zabrinuli da nešto s njim nije u redu. Na svu sreću, poslije nekoliko dana dijete progovori i reče "djeda". Ali sutradan djed umre. Prošlo neko vrijeme i dijete iznenada reče "baka". I sutradan umre baka. Opet prošlo neko vrijeme i dijete reče "tata", a ukućani već počeli oplakivati oca, te počeli spremati sahranu. Otac legao u kovčeg i čeka. Kad u jednom trenutku ulazi netko u kuću i viče:
 -E, ljudi, umro nam je susjed preko puta!

U PRAVO VRIJEME

Gost u motelu nazove recepciju:
 -Oprostite, zašto vam je WC tako daleko od spavaće sobe?
 -Gospodine, uopće nije daleko, samo morate na vrijeme krenuti...- odgovori recepcionar.

PLAVUŠA U APOTECI

Plavuša u apoteci:
 -Dobar dan, imate li bromazepam?
 Ljekarnik upita:
 -Imate li recept?
 -Da imam recept, napravila bih ga sama!

NEUGODNOST

Sredovječnom Marku preminula treća žena, i cijelo selo na pogrebu osim Markovog najboljeg prijatelja Petra. Čude se seljani a najviše Petrova žena:
 -Dobro, Petre, Marko ti je najbolji prijatelj,a ti se nisi udostojio doći na sprovod?
 A Petar odgovori:
 -Ma išao bih ja, ali mi neugodno. Marko mene već treći put zove, a ja njega ni jednom!

NEZNALICE

Ide plavuša ulicom, zaustavi slučajnog prolaznika i pita ga:
 -Oprostite, znate li što znači "I don't know"?
 "Ne znam"odgovara prolaznik.
 A ona zaprepašteno uzvikne:
 -Oh, Bože, nitko ne zna!

PANSION VILLA EVA

OMIŠALJ - OTOK KRK

SAMO 5km od aerodroma RIJEKA

*Bara 5 km från flygplatsen Rijeka
 öppnades smö året*

Vi har öppet hela året

Privatna plaža, restoran i pizzeria u sklopu pansiona

*Privat strand, Restaurang och Pizzeria tillhörande själva pensionat
 više informacija na WWW.VILLA-EVA.COM*

Mer informatio på

Vaš POSJED u domovini

Sa agencijom Posjed:

Locirajte Vaš novi stan

Iznajmite Vašu nekretninu

Pređajte na upravljanje u sigurne ruke

Za kupovinu, najam i brigu o Vašoj
nekretnini kontaktirajte agenciju

info@posjed.ba tel: +387 33 742 977 mob: +387 62 977 978

Brinemo za vašu nekretninu kao za vlastiti POSJED!

Šta naši NALOGODAVCI - klijenti koji prodaju i daju u najam svoju nekretninu mogu očekivati od tima POSJEDA?

1. Agenti POSJEDA će, u skladu sa visoko profesionalnim standardima, sugerisati korektno odmjerenje prodajne cijene i iznosa najamnine.
2. POSJED preuzima sve potrebne marketing aktivnosti – uključujući sve pogodne savremene kanale, društvene mreže, promocije u digitalnom marketingu (MLS – multiple listing services).
3. Profesionalci POSJEDA će sa vama održavati kontinuiranu i nenametljivu komunikaciju, izvještavajući vas redovno o progresu svojih posredničkih aktivnosti.
4. POSJED će uvijek nastojati da vas povezuje sa kvalifikovanim kupcima i najmoprimcima, vodeći računa o vašem vremenu i interesima.
5. U razgovorima sa potencijalnim kupcima i najmoprimcima POSJED se neće rukovoditi vlastitim interesom i pritiskom za zaključenje ugovora, jer su interesi i zadovoljstvo naših nalogodavaca naš prioritet.
6. Zaposlenici POSJEDA temeljito organizuju i prisustvuju na prezentacijama nekretnine zainteresovanim kupcima i pri tome pažljivo slušaju i vjerodostojno prenose informacije i komentare nalogodavcu.
7. POSJED vodi računa o svim potrebnim detaljima za ugovornu transakciju sa trećim licima – ugovorni, tehnički detalji, režije, troškovi i sl.

POSJED ostaje vaša dobra lokacija.

Brinemo za vašu nekretninu kao za vlastiti POSJED!

Agencija POSJED svojim klijentima obezbjeđuje čitav set različitih usluga:

1. Posredovanje u prodaji i najmu nekretnina:
 - Korištenih i stanova u novogradnji;
 - Apartmana i vikend kuća;
 - Samostojećih i kuća u nizu;
 - Garaža i parkirnih mjesta;
 - Poslovnih zgrada i prostora – objekti poslovnih, turističkih i usluga za sport i rekreaciju, kao i trgovačkih i ugostiteljskih;
 - Građevinskog i poljoprivrednog zemljišta.
2. Usluge podrške klijentima pri kupoprodaji i najmu (organizacija, tehnički i dokumentarni koraci);
3. Savjetovanje u procjeni, prodaji i kupovini nekretnina;
4. Investicionog savjetovanja;
5. Istraživanja tržišta nekretnina;
6. Finansijskog savjetovanja.

POSJED je uvijek vaša dobra lokacija.

BiH-Švedska

redovna autobuska linija
utorkom i petkom

09:00 SARAJEVO

10:30 ZENICA

12:10 DOBOJ

11:00 TUZLA

12:30 SANSKI MOST

13:00 PRIJEDOR

14:00 BANJA LUKA

15:15 B. GRADIŠKA (BIH)

15:40 KOBENHAVN (DK)

17:00 MALMÖ (S)

18:00 HELSINBORG

20:30 VARNAMO

21:00 GÖTEBORG (S)

21:00 JONKOPING

22:15 MJOLBY (S)

22:45 LINKOPING

23:30 NORKOPING (S)

01:30 STOCKHOLM (S)

09:00 STOCKHOLM

11:00 NORKOPING

11:50 LINKOPING

11:30 UDDEVALLA (S)

12:00 SVANESUND

12:20 MJOLBY

13:25 JONKOPING

14:00 VARNANO

16:00 HELSINGBORG

16:25 LANDSKRONA

17:30 MALMÖ

13:30 GÖTEBORG (S)

17:25 B. GRADIŠKA (BIH)

18:15 BANJA LUKA

19:10 PRIJEDOR

19:40 SANSKI MOST

20:10 DOBOJ

21:45 TUZLA

22:30 ZENICA

24:00 SARAJEVO

travel agency

BISS-TOURS

Agencija Sarajevo

Morića han, Sarači 77

tel./fax: 033 236-620; 271-281

Agencija Zenica

Metalurg Business City

tel./fax: 032 245-451; 245-757

Mobitel BiH: +387 (0)61 780 250

Göteborg: +46 737086340

Stockholm: +46 703997516

Malmö: +46 736307882

Oslo: +47 951 481 56

Travel agency
BISS-TOURS

www.biss-tours.ba

PLIVIT ROŠTILJSKI KONCEPT

Sa ponosom predstavljamo naš novi Plivit roštiljski koncept koji je nastao u saradnji sa šefom Edinom Džematom.

Ovaj roštiljski koncept sadrži 94% junećeg mesa, a ostalo su začini koji nemaju nikakvih E-brojeva. Čisti proizvodi bez nepotrebnih sastojaka. Više od godinu dana smo u suradnji sa Edinom Džematom radili na razvoju ovog koncepta i na kraju možemo reći da smo veoma zadovoljni i sretni sa konačnim rezultatom. U asortimanu možete pronaći Startbox, Balkan grillbox, ćevape i pljeskavice. Uskoro u prodavnicama!

